

ТРЕНДОВИ

Q4 ТРЕНДОВИ

Трендови, IV квартал 2024.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Бранко Јосиповић, в.д. директора

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Макроекономске прогнозе, Цене)

Марина Павловић, Сања Брадарић (Бруто домаћи производ)

Марија Вучуровић, Дуња Катић (Индустријска производња, Спољна трговина)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности, Тржиште рада, Зараде)

Дејана Ђорђевић (Грађевинарство)

Мелинда Токаи (Унутрашња трговина, Пословне услуге)

Милош Павловић (Туризам, Пољопривреда)

Петар Пецић (Саобраћај и телекомуникације)

Лектура: Емилија Бацковић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

УВОД

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена и др. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да велики број корисника, осим ускостручних, није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне супсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али коришћењем новог концепта приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију.

Издање за четврти квартал 2024. доноси преглед најважнијих економских кретања у овом периоду: Бруто домаћег производа, Индустијске производње, Грађевинарства, Спољне трговине, Унутрашње трговине, Цена, Тржишта рада, Зарада, Туризма, Индекса економске климе, Регионалних економских асиметричности, Пољопривреде, Пословних услуга и Саобраћаја и телекомуникација.

Стандардно, приказане су и прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела (у деловима: Индустија, Унутрашња трговина и Спољна трговина). Сет композитних водећих индикатора, који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде конјунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе, приказан је у делу Макроекономске прогнозе.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

САДРЖАЈ

1. Макроекономске прогнозе	7
2. Бруто домаћи производ	12
3. Индустијска производња	14
4. Грађевинарство	18
5. Спољна трговина	23
6. Унутрашња трговина	31
7. Цене	34
8. Тржиште рада	37
9. Зараде	42
10. Туризам	46
11. Индекс економске климе	49
12. Регионалне економске асиметричности	55
13. Пољопривреда	60
14. Пословне услуге	67
15. Саобраћај и телекомуникације	77

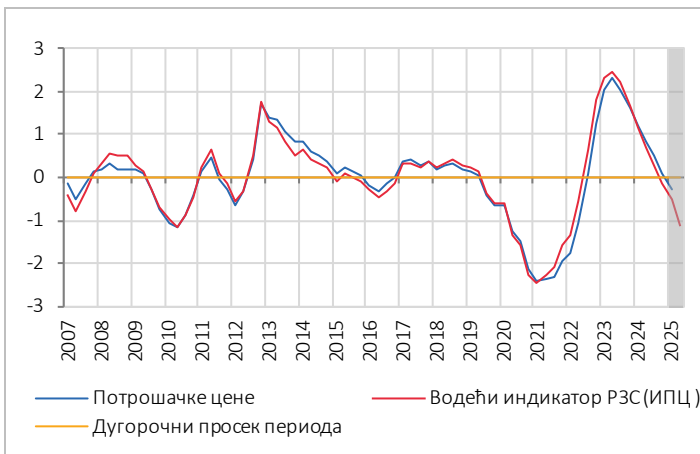
1. МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за један до највише два квартала и, у комбинацији са економетријским моделима, омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року. У наставку ће бити презентовани резултати прогнозе водећих индикатора потрошачких цена, инфлаторних очекивања, прогнозе БДВ-а индустрије, БДВ-а укупних услуга и БДВ-а грађевинарства.

1.1. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА ПОТРОШАЧКИХ ЦЕНА¹

Графикон 1.1. Поређење циклуса **композитног водећег индикатора** потрошачких цена РЗС-а (у ознаци ИПЦ РЗС) и укупних потрошачких цена у Републици Србији, десезонирани, детрендовани и стандардизовани подаци, одступање од просека периода, Q1 2007. – Q2 2025. (%)

Графикон 1.2. Међугодишње стопе потрошачких цена, оригиналне и **моделом инфлаторних очекивања**² оцењене (прогнозиране) вредности, Q1 2020. – Q2 2025. (%)

¹ **Водећи индикатор потрошачких цена РЗС-а** (у ознаци ИПЦ РЗС) производ је истраживачко-аналитичког рада од стране РЗС-а. Индикатор се састоји од обухвата претходно развијених композитних индикатора цене хране (ИПЦ-Х), цене горива (ИПЦ-Г) и цене дувана (ИПЦ-Д) као највећих генератора инфлације у дугом року. Због знатне промене структуре потрошачких цена у генерисању међугодишње стопе раста (пре свега, знатном расту утицаја њене енергетске компоненте од друге половине 2022), водећи индикатор прогнозе цена РЗС-а (ИПЦ РЗС), уз већ постојеће дугогодишње највеће стратешке елементе раста потрошачких цена (хране, дувана и горива за путничке аутомобиле), модификован је додатним директним укључењем и фактора раста цена ел. енергије, гаса и чврстих горива (огрева).

² **Модел инфлаторних очекивања потрошача** заснива се на пондерисаној нумерацији потрошачких перцепција, и у обзир се узимају: старосна граница испитаника, висина примања, ниво образовања, врста занимања, радно време и пол. Истраживање инфлаторних очекивања спроводи се на месечном нивоу, а податке прикупља и по методологији Европске комисије обрађује РЗС. За сваки месец, потрошачи дају одговоре о њиховим очекиваним перцепцијама о инфлацији потрошачких цена у наредном периоду, и то избором једне од следећих опција: „расте много“, „расте полако“, „расте незнатно“, „непромењена“, „пада“ и „не знам“.

Инфлаторна очекивања сектора трговине на мало обједињују месечна очекивања инфлације у наредном периоду: у продаји хране, непрехрамбених производа, моторних возила и горива од стране трговачких малопродајних ланаца у узорку. Комбиновани индикатор наведених инфлаторних очекивања предњачи кретању потрошачких цена за око 2 квартала.

Табела 1.1. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста потрошачких цена, %

Квартал	Остварено	Прогноза	
	потрошачке цене, међугодишња стопа раста, %	модел водећег индикатора (ИПЦ РЗС)	модел инфлаторних очекивања
2023 Q1	16,0	16,0	14,9
2023 Q2	14,5	13,5	13,9
2023 Q3	11,4	12,6	12,1
2023 Q4	8,0	9,0	9,4
2024 Q1	5,7	5,3	5,9
2024 Q2	4,4	4,0	4,7
2024 Q3	4,3	3,9	4,9
2024 Q4	4,4	3,7	4,1
2025 Q1	(4,5)	4,6	4,5
2025 Q2	-	4,3	4,5

Напомена: Прогнозиране вредности модела водећег индикатора објављиване су у претходним бројевима *Трендова*, док су прогнозиране стопе раста модела инфлаторних очекивања за квартале 2023. године рађене ванредно, на „враћеном узорку“. Податак о оствареним вредностима потрошачких цена у загради (прва колона табеле) у Q1 2025. прелиминарно је процењен.

1.2. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а ИНДУСТРИЈЕ

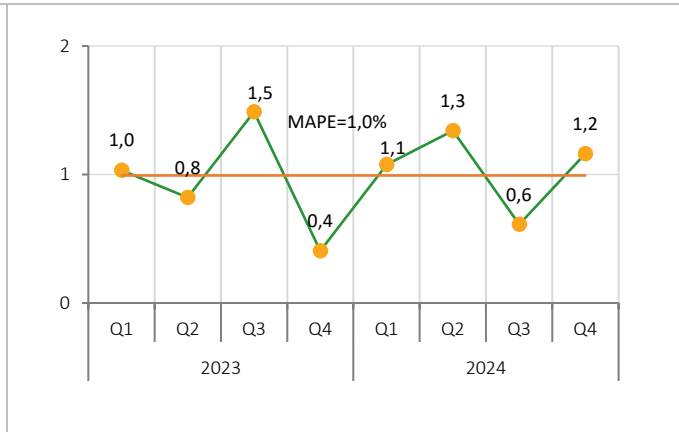
Графикон 1.3. Модел прогнозе годишње стопе раста укупне индустрије РЗС-а (%), оригинални и моделом оцењени подаци Q1 2018. – Q1 2025.

Графикон 1.4. Компарација остварених и прогнозираних годишњих стопа раста БДВ-а индустрије (%), Q1 2023. – Q4 2024.

Графикон 1.5. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE)³, прогнозе раста БДВ-а индустрије (%), Q1 2023. – Q4 2024.

1.3. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а УКУПНИХ УСЛУГА

Графикон 1.6. Структура годишње стопе раста БДВ-а укупних услуга (од 5,0%), 2024. (тотал 100)

³ Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE) представља мерило поједностављене интерпретације грешке прогнозе модела у статистици. Дефинише се као однос:

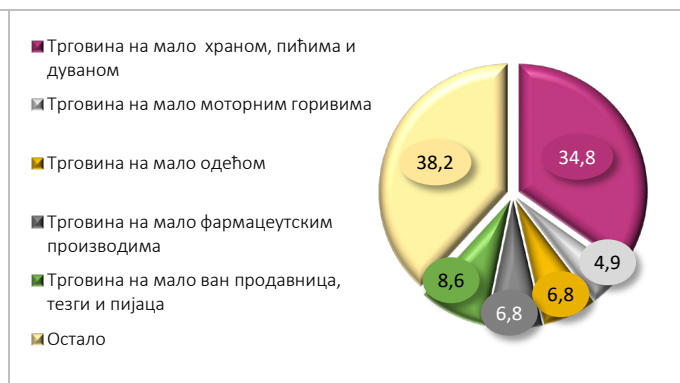
$$MAPE = \frac{100\%}{n} \sum_{t=1}^n \left| \frac{A_t - F_t}{A_t} \right|$$

где је A_t стварна вредност, а F_t прогнозирана вредност. Њихова разлика је подељена са стварном вредношћу A_t . Апсолутна вредност овог односа сабира се за сваку прогнозирану тачку у времену и дели са укупним бројем временских тачака n . Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% одређено је интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора), који је, након извођења (MAPE) грешке, дефинисан као веродостојност модела, према формули ($v = 100 - [MAPE]$), изражено у процентима. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности. Прогнозиране вредности наведене у графикону објављене су у претходним бројевима Трендова.

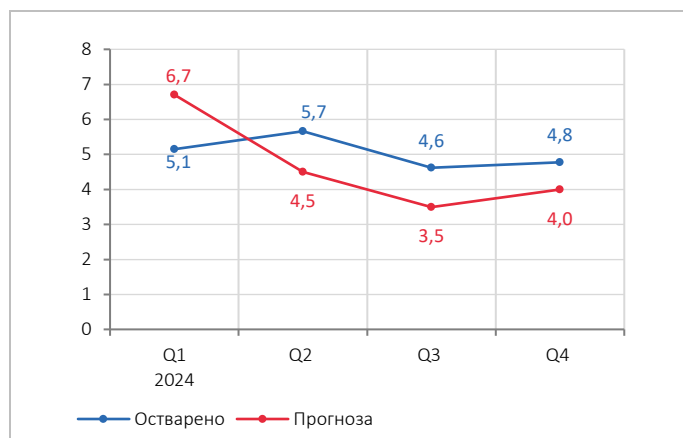
Графикон 1.7.⁴ Структура годишње стопе раста изведеног БДВ-а трговине на велико (од 8,2%), 2024. (тотал 100)

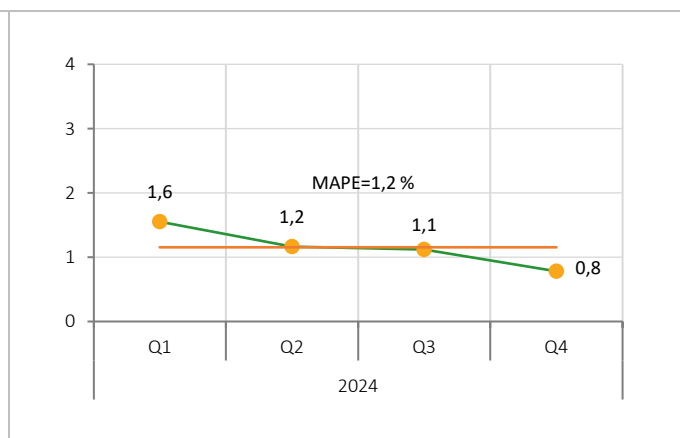
Графикон 1.8. Структура годишње стопе раста изведеног БДВ-а трговине на мало (од 5,5%), 2024. (тотал 100)

Графикон 1.9. Компарација остварених и прогнозираних годишњих стопа раста БДВ-а укупних услуга, Q1 2024. – Q4 2024. (%)

Графикон 1.10. Средња апсолутна процентуална грешка (Mean Absolute Percentage Error - MAPE), прогнозе раста БДВ-а укупних услуга, Q1 2024. – Q4 2024. (%)

⁴ Услед годишње ревизије података о укупним услугама из 2023. године, поређење датих кварталних прогноза пре 2024. године више није могуће извести. Прогнозиране вредности наведене у графикону увек се објављују један квартал пре него што буду доступни реализовани подаци, који су приказани у претходним бројевима *Трендова*.

1.4. ПРОГНОЗА КРЕТАЊА БДВ-а ГРАЂЕВИНАРСТВА

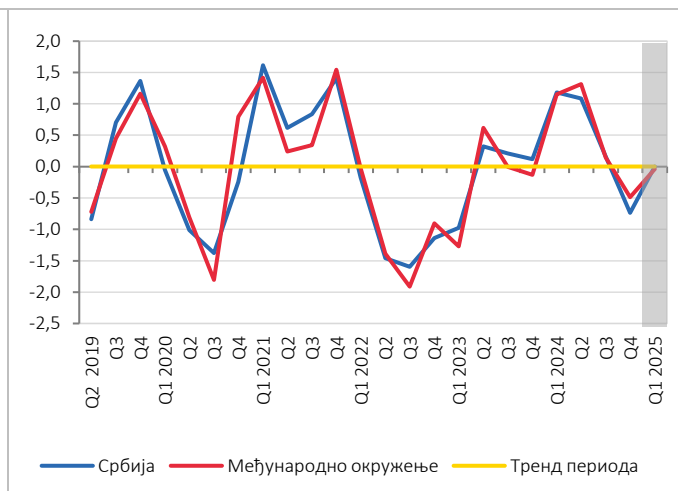
Графикон 1.11. Резултат прогнозе модела БДВ-а грађевинарства РЗС, Q1 2016. – Q1 2025, десезонирани подаци (оригинална серија на бази Q1=2016)

Графикон 1.12. Међузависност оствареног пореза на додату вредност у грађевинарству и очекиване грађевинске активности у текућем кварталу на бази анкете РЗС-а у текућем кварталу, детрендовани стандардизовани подаци, Q1 2020. – Q1 2025.

Графикон 1.13. Конјунктура оцењене међузависности БДВ-а грађевинарства у Републици Србији и грађевинске активности у међународном окружењу, стандардизовани подаци, Q2 2019. – Q1 2025.

1.5. РЕЗИМЕ ДОБИЈЕНИХ РЕЗУЛТАТА ПРОГНОЗЕ ВОДЕЋИХ ИНДИКАТОРА ПО СЕКТОРИМА БДВ-а ЗА Q1 2025.

Табела 1.2. Прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у, Q1 2025.

Q1 2025	Пољопривреда	Нето порези	Индустрија	Грађевинарство	Услуге
Кварталне годишње стопе раста, %	0,0	2,8	1,2	-8,1	5,0
Допринеси стопи раста БДП-а (п. п.)	0,0	0,4	0,2	-0,4	2,9

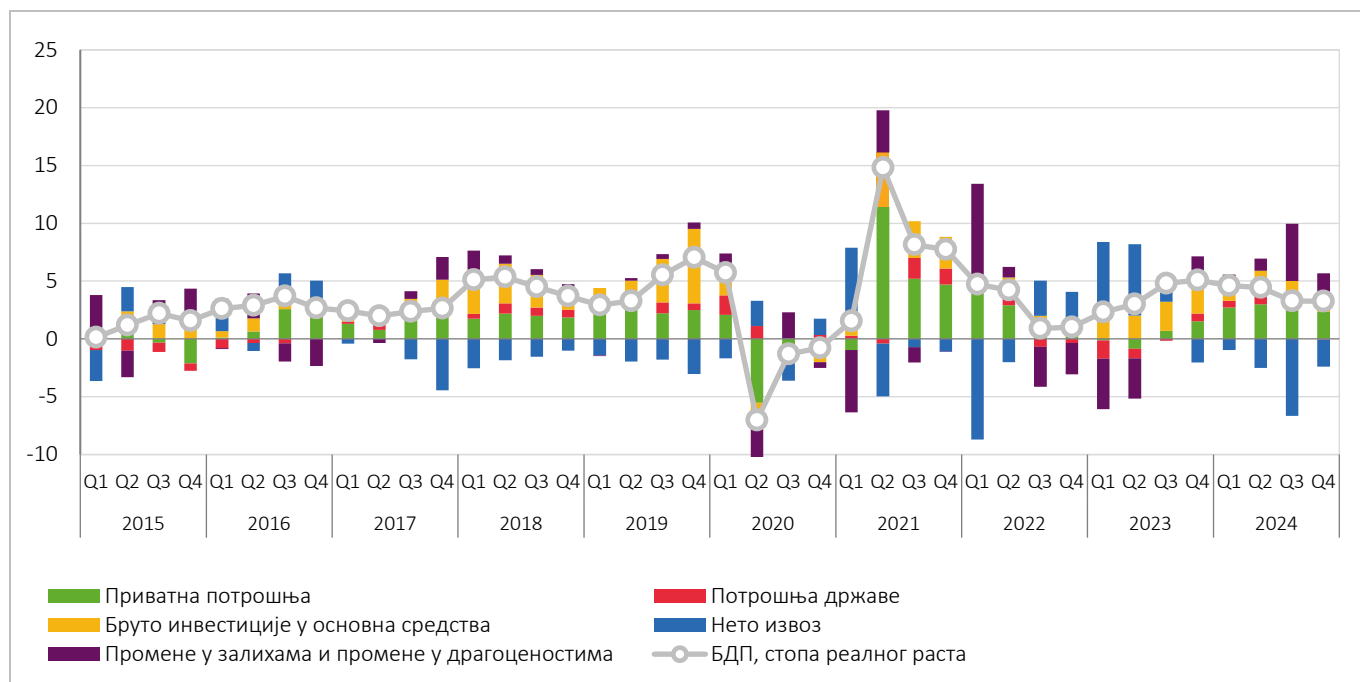
У четвртном кварталу 2024. године остварен је реални раст БДП-а од 3,3% у односу на исти период претходне године. На позитивно кретање БДП-а у овом кварталу најзначајније је утицао сектор услуга, осим трговине, са 2,0 п. п.

Посматрано по агрегатима употребе, у четвртном кварталу 2024. године, у поређењу са истим периодом претходне године, приватна потрошња остварила је реални раст од 3,8% и позитивно допринела кретању БДП-а са 2,3 п. п. Инвестициона активност увећана је за 1,2% у поређењу са истим периодом претходне године (допринос кретању БДП-а од 0,1 п. п.). Извоз и увоз остварили су стопе раста од 3,1% и 7,1%, са доприносом кретању БДП-а од 1,8 п. п. и 4,2 п. п., респективно (табела 2.1).

Табела 2.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2022 – Q4 2024. (%) (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДП	4,7	4,2	0,9	1,0	2,3	3,0	4,8	5,1	4,6	4,4	3,3	3,3
Приватна потрошња	6,4	4,4	2,8	0,7	-0,1	-1,3	1,0	2,4	4,4	4,7	3,9	3,8
Државна потрошња	4,2	7,3	-3,7	-1,8	-8,4	-4,4	-0,9	3,6	3,6	4,6	2,6	-0,3
Бруто инвестиције у основна средства	3,5	5,1	0,9	0,1	7,9	9,3	10,4	10,8	7,8	9,2	9,1	1,2
Извоз	18,9	20,9	16,6	12,4	8,7	3,0	-0,7	0,6	1,6	4,6	3,6	3,1
Увоз	33,9	21,0	9,3	4,8	-2,2	-6,1	-1,8	3,7	3,1	8,4	14,7	7,1

Графикон 2.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе (п. п.)

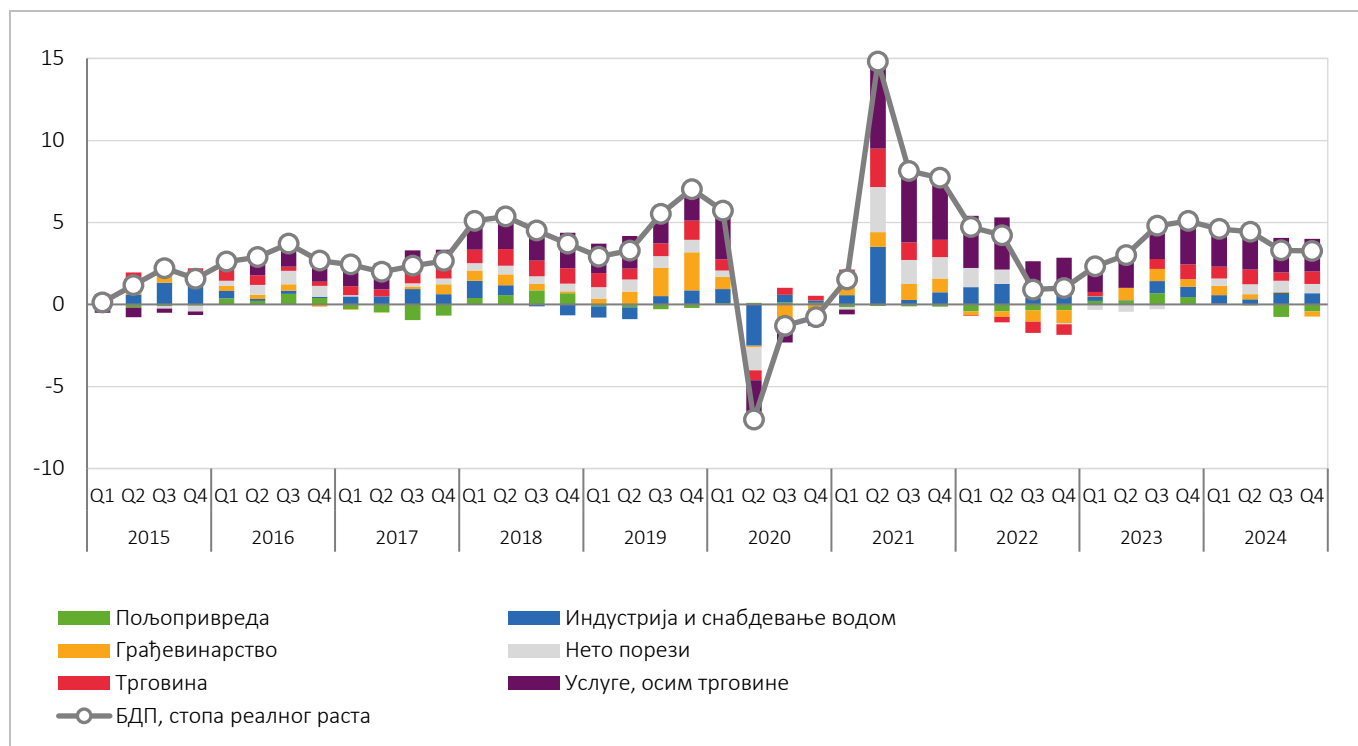

Посматрано са производне стране, на позитивно кретање БДП-а у четвртном кварталу 2024. године највише је утицао сектор услуга, осим трговине, са 2,0 п. п.

Табела 2.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2022 – Q4 2024. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДП	4,7	4,2	0,9	1,0	2,3	3,0	4,8	5,1	4,6	4,4	3,3	3,3
Пољопривреда	-7,7	-7,9	-7,8	-7,0	8,1	6,5	8,2	6,9	-7,7	-8,1	-8,8	-7,6
Индустрија и снабдевање водом	5,2	6,5	2,2	3,1	1,0	0,2	4,1	3,2	2,9	1,7	3,6	3,5
Грађевинарство	-5,2	-6,8	-12,8	-12,9	0,8	17,0	15,3	8,0	13,8	6,4	1,2	-5,5
Трговина	-0,3	-2,9	-6,1	-5,7	2,5	0,0	6,0	8,6	7,1	9,1	4,9	6,9
Услуге, осим трговине	7,2	7,3	4,7	5,3	4,2	5,5	5,2	6,0	4,7	4,9	4,6	4,3
Нето порези	7,5	5,2	1,2	-0,4	-2,3	-2,4	-1,8	-0,2	3,1	3,8	4,8	4,0

Графикон 2.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна (п. п.)

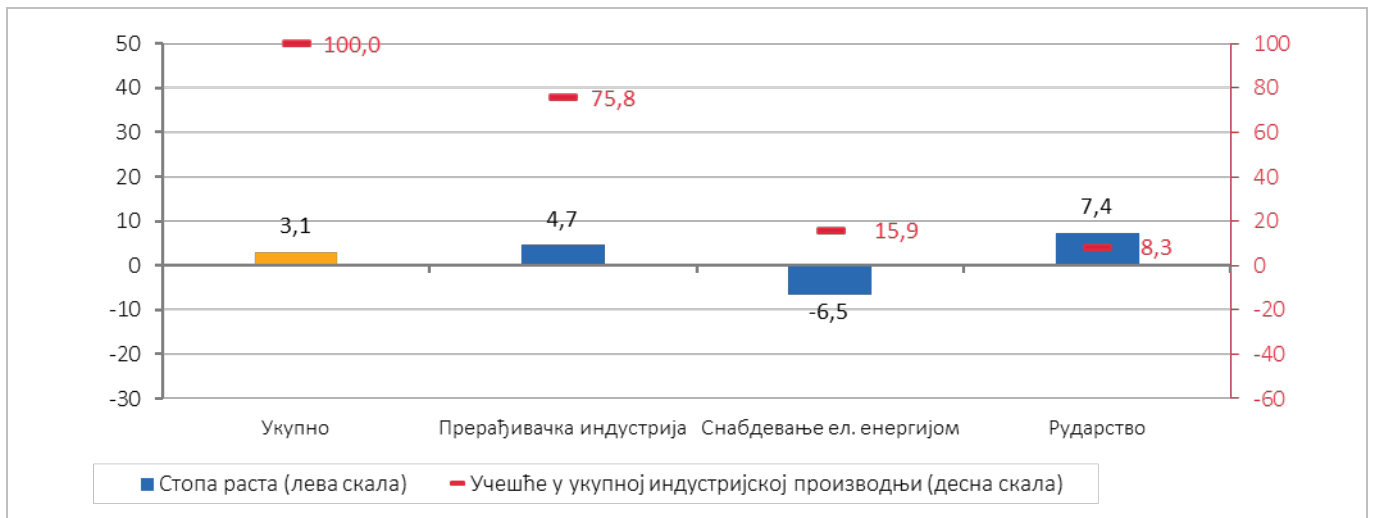

3. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

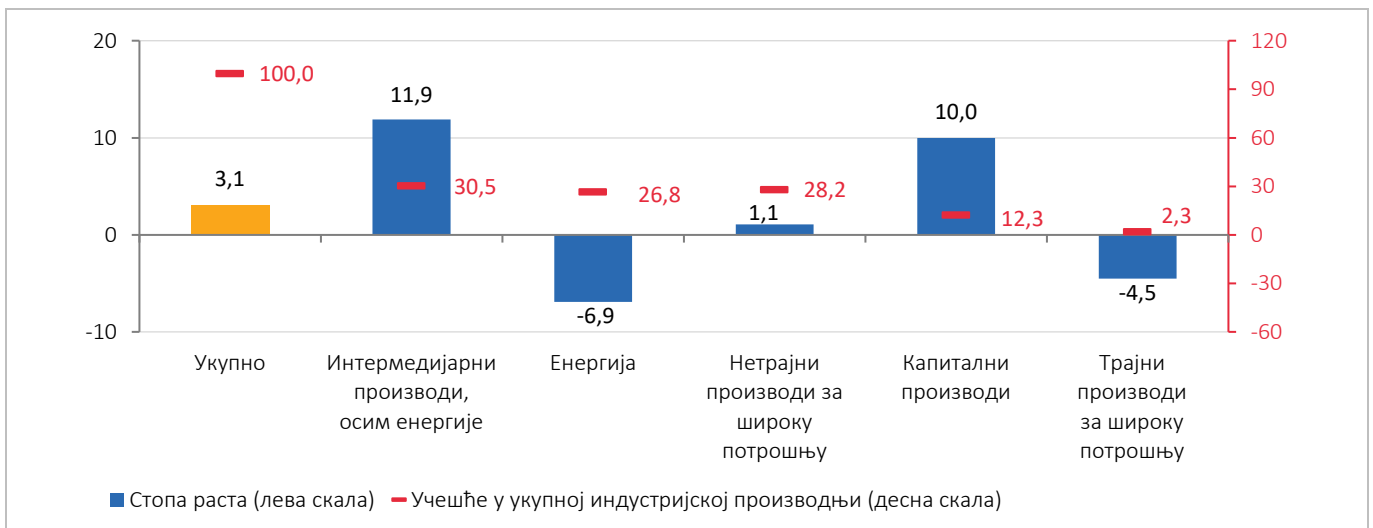
3.1. УКУПНА ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

Укупна индустријска производња у Републици Србији у 2024. години била је за 3,1% виша него у претходној години. Раст је остварен у секторима *Прерађивачка индустрија* (4,7%) и *Рударство* (7,4%), док је у сектору *Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација* остварен пад од -6,5%.

Графикон 3.1. Кумулативно кретање укупне индустријске производње и њених сектора, стопе раста (%) (јануар–децембар 2024. године у односу на јануар–децембар 2023. године)

Графикон 3.2. Стопе раста индустријске производње по намени (%) (јануар–децембар 2024. године у односу на јануар–децембар 2023. године)

Сектор **Прерађивачка индустрија** дао је највећи допринос (3,4 п. п.) расту укупне индустрије у 2024. у односу на 2023. годину. Следи допринос сектора **Рударство** (0,6 п. п.), док је допринос сектора **Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација** у овом периоду био негативан (-0,9 п. п.).

Табела 3.1. Индустриска производња, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024				2025
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Индустриска производња – укупно	101,9	104,8	99,4	100,7	102,5	100,9	103,7	102,8	102,9	101,3	103,4	103,9	101,0
Прерађивачка индустрија	104,1	104,7	99,1	97,8	98,5	99,0	102,1	102,8	103,1	102,4	106,4	105,6	102,0
Снабдевање ел. енергијом	80,9	91,8	95,8	106,2	118,6	114,8	111,1	106,6	100,3	89,4	86,9	96,6	...
Рударство	139,0	132,4	108,5	116,5	104,5	94,3	105,8	95,3	106,4	116,5	104,4	105,0	...

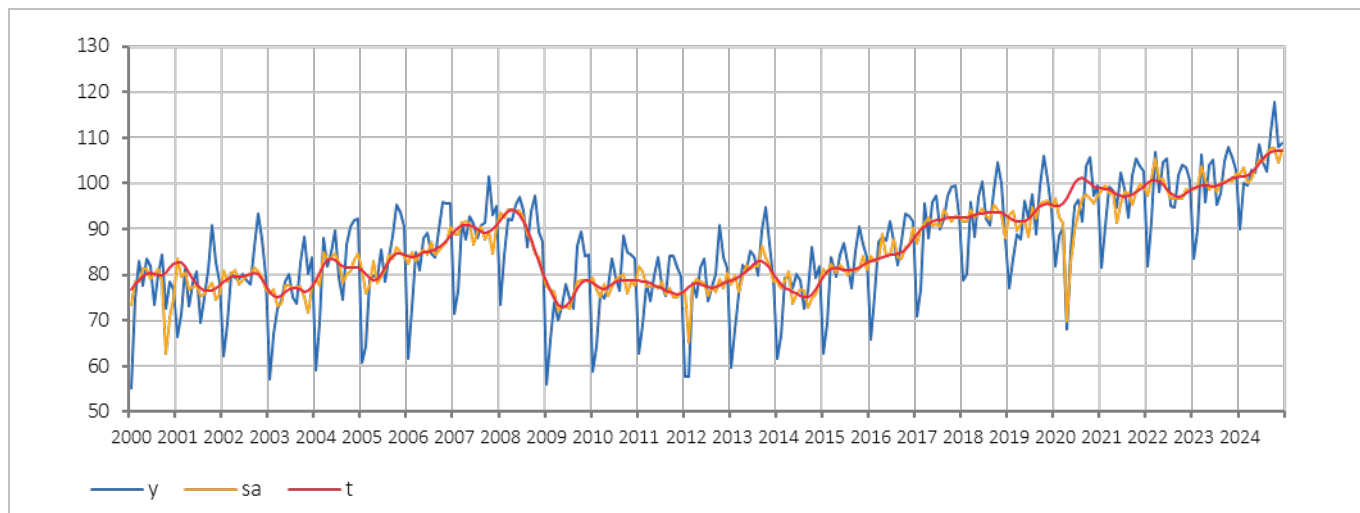
¹ Прогноза (добијена на бази модела анализе временских серија).

3.2. ПЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц)

(учешће од 75,8% у укупном индексу индустријске производње)

Тренд циклус компонента Прерађивачке индустрије у 2024. години бележи раст (графикон 3.3).

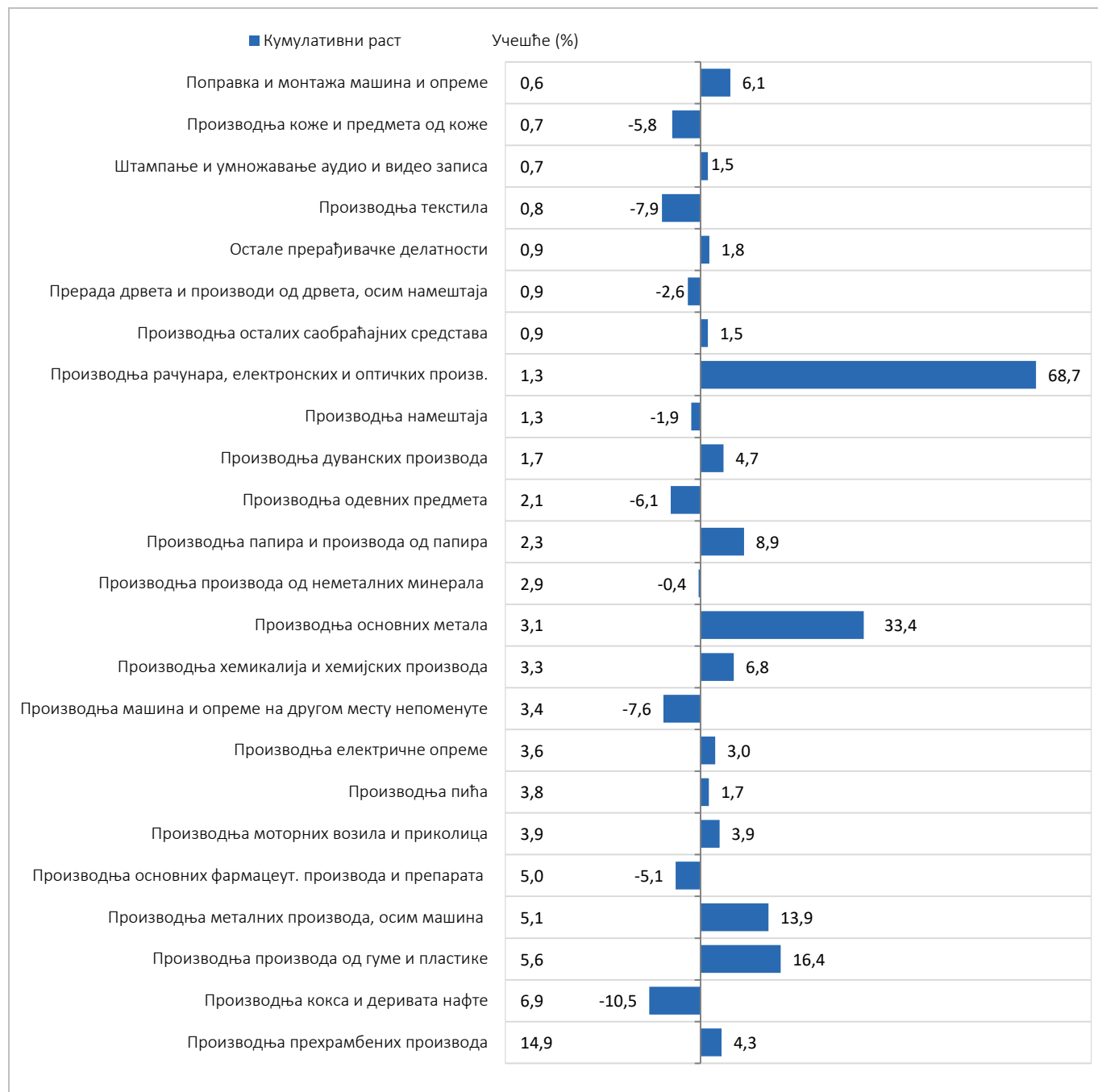
Графикон 3.3. Компоненте временске серије Прерађивачке индустрије, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у периоду јануар–децембар 2024. године забележила раст у 15 од 24 области (заједно учествују са 51,6% у укупној индустрији) у односу на исти период 2023. године. Најзначајније области – мерено учешћем у укупној индустријској производњи – у којима су остварени позитивни резултати у 2024. године јесу: Производња прехранбених производа (раст од 4,3%), Производња производа од гуме и пластике (раст од 16,4%) и Производња металних производа, осим машина (раст од 13,9%).

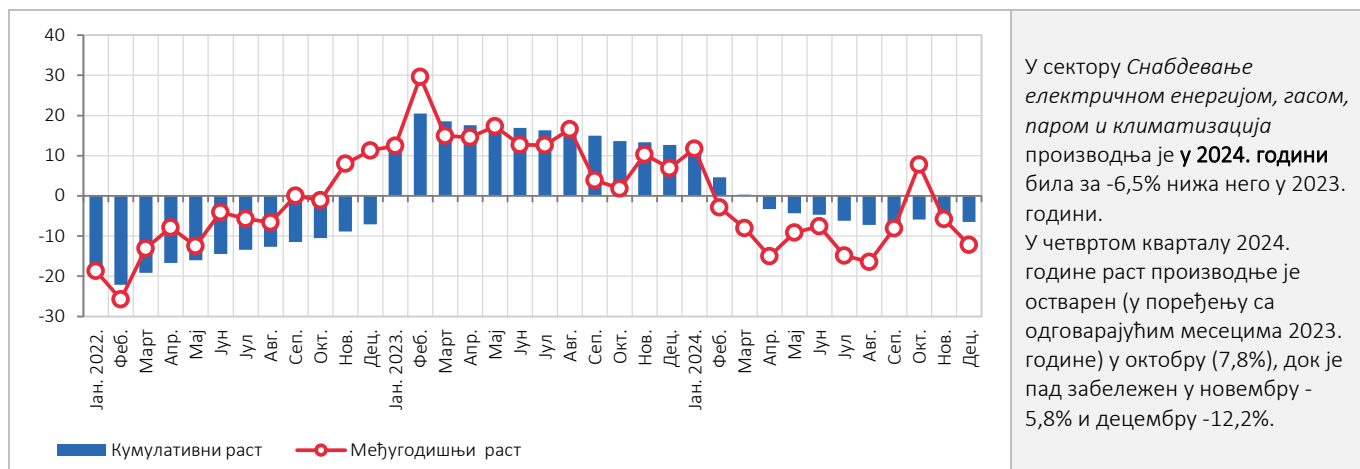
Пад је забележен у 9 области (заједно учествују са 23,9% у укупној индустријској производњи): Производња кокса и деривата од нафте (пад од -10,5%), Производња основних фармацеутских производа и препарата (пад од -5,1%) и Производња непоменутих машина и опреме (пад од -7,6%).

Графикон 3.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%) (јануар–децембар 2024. године у односу на јануар–децембар 2023. године) (области су поређане према растућем учешћу у укупној индустријској производњи)

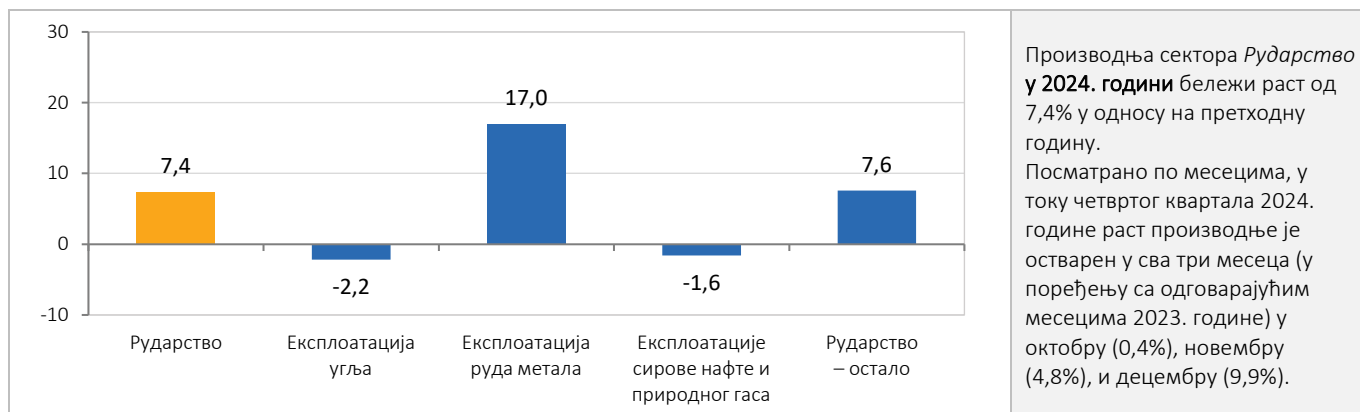
3.3. СНАБДЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ, ПАРОМ И КЛИМАТИЗАЦИЈА (Д) (учешће од 15,9% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – месец у односу на исти месец претходне године)

3.4. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 8,3% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%) (јануар–децембар 2024. године у односу на јануар–децембар 2023. године)

КАКО ТУМАЧИТИ ВРЕМЕНСКУ СЕРИЈУ?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интересовања истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

4. ГРАЂЕВИНАРСТВО

4.1. ГРАЂЕВИНСКА АКТИВНОСТ

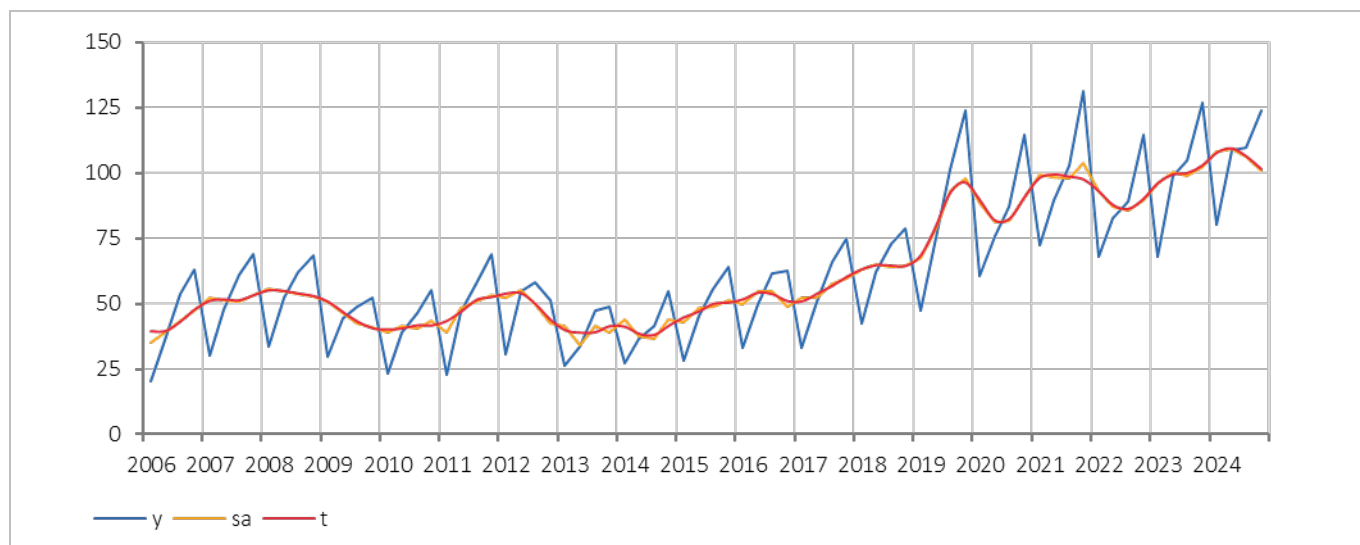
У четвртном кварталу 2024. године грађевинска активност на територији Републике Србије, у односу на исти период претходне године, смањена је за 0,4% у текућим ценама, док је у сталним ценама то смањење износило 1,9%.

Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова на зградама бележи раст (11,9%), а на осталим грађевинама (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.) бележи пад од 8,6%, у сталним ценама.

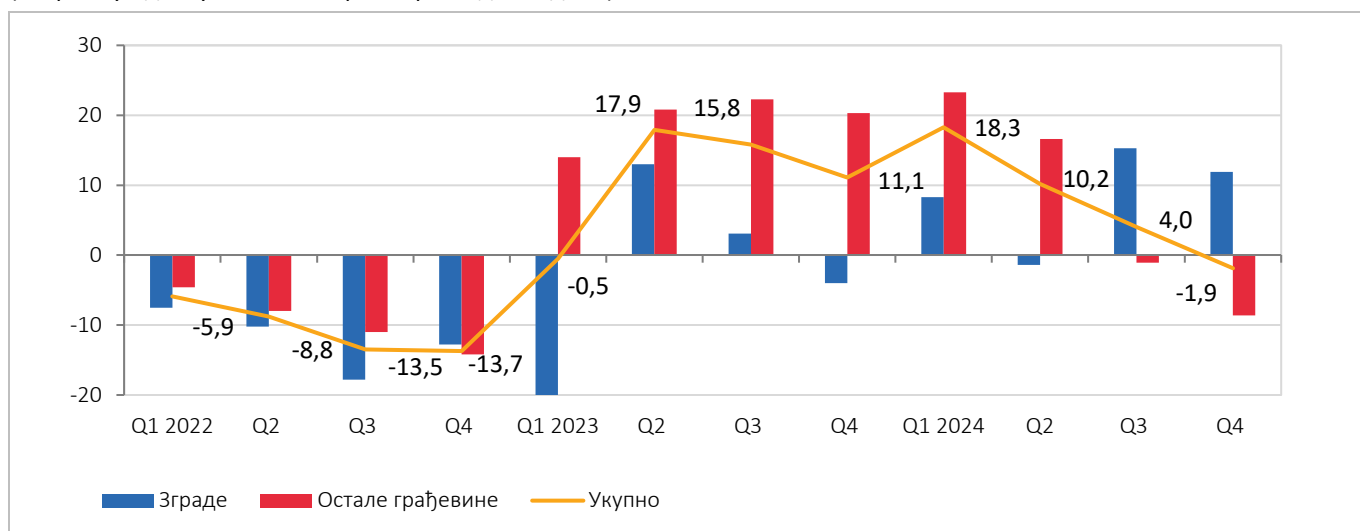
Табела 4.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Текуће цене	110,3	108,4	102,7	99,9	109,2	121,1	119,3	113,9	122,0	114,9	104,9	99,6
Сталне цене	94,1	91,2	86,5	86,3	99,5	117,9	115,8	111,1	118,3	110,2	104,0	98,1

Графикон 4.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

Графикон 4.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

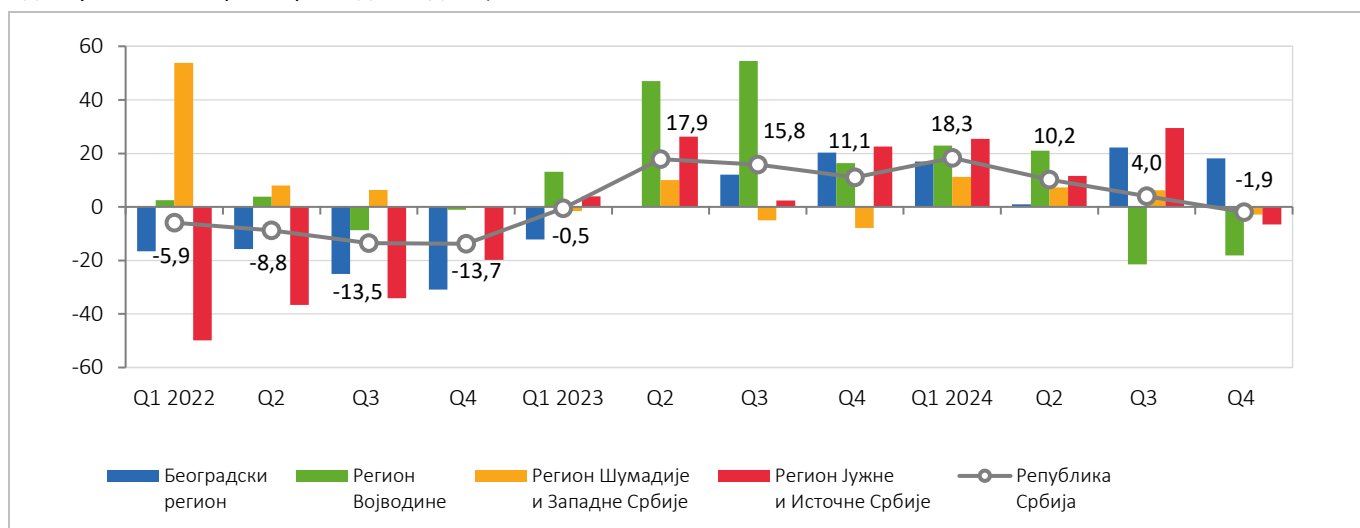
Посматрано по регионима (графикон 4.3), укупна вредност грађевинских радова у **Београдском региону повећана је 18,2%**, у сталним ценама, у односу на четврти квартал 2023. године. Вредност изведених радова повећана је на свим врстама грађевина, а највећи допринос расту дала је изградња објеката за потребе Међународне специјализоване изложбе „EXPO Belgrade 2027“. Поред тога, у овом кварталу забележен је велики скок вредности радова на стамбеним зградама.

У **Региону Шумадије и Западне Србије** грађевинска активност је за **2,8%** нижа у односу на исти период претходне године. На пад вредности утицало је смањење грађевинске активности на осталим грађевинама, док је вредност грађевинских радова на стамбеним и нестамбеним зградама повећана.

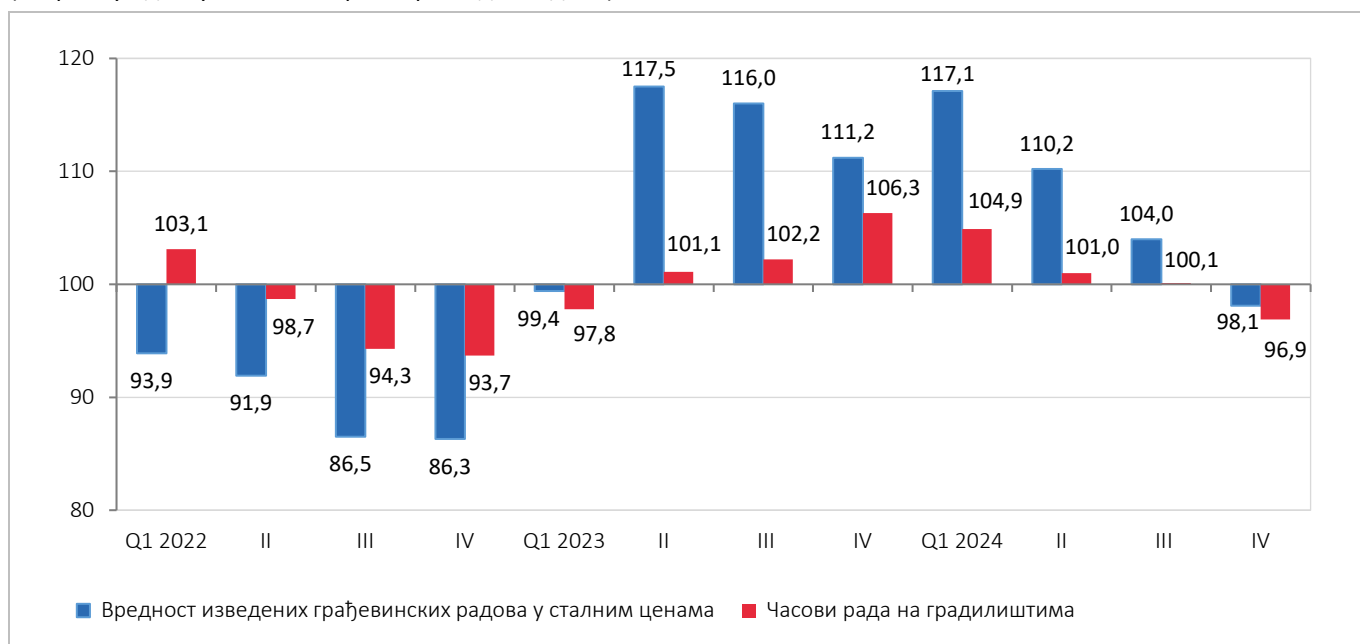
Укупна вредност грађевинских радова у **Региону Јужне и Источне Србије смањена је за 6,5%**. Пад је забележен на свим врстама грађевина.

Највећи пад је забележен у **Региону Војводине (-18,1%)**, због смањене грађевинске активности на грађевинама саобраћајне инфраструктуре. Главни разлог је завршетак радова на пројекту мађарско–српске железнице (деоница Нови Сад – Суботица), али и смањен интензитет радова на изградњи аутопута Београд–Сарајево. Посматрано према врсти грађевина, раст је забележен само на нестамбеним зградама.

Графикон 4.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

Графикон 4.4. Вредност изведених грађевинских радова и часови рада на градилиштима, упоредни преглед, индекси (квартал у односу на исти квартал претходне године)

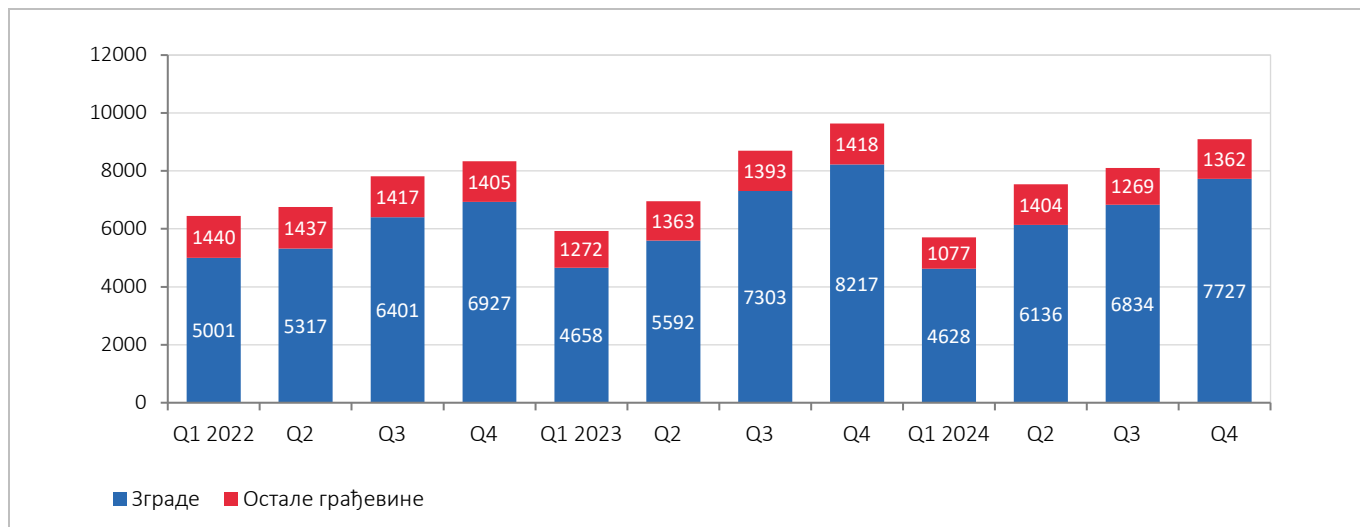
На графикону 4.4 дат је упоредни преглед кретања часова рада и вредности изведених радова на градилиштима. Ефективни часови рада су у порасту од другог квартала 2023. године, што је у складу са повећањем вредности изведених радова. У посматраном периоду, часови рада су били у паду само у првом кварталу 2023. године (-2,2%) и у четвртном кварталу 2024. године (-3,1%), док је највећи раст остварен у четвртном кварталу 2023. године (6,3%).

4.2. ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ

Поред вредности изведених радова и часова рада на градилиштима, статистика грађевинарства води месечну евиденцију и о издатим **грађевинским дозволама и решењима**, којима се одобрава извођење грађевинских радова у Републици Србији и који показују будуће кретање грађевинске активности.

У четвртм кварталу 2024. године издато је укупно 9 089 грађевинских дозвола. Највећи број тих дозвола (7 727) односи се на извођење радова на зградама, а остатак (1 362) на радове у вези са саобраћајном инфраструктуром, цевоводима и сложеним индустријским грађевинама. Укупан број дозвола издатих у четвртм кварталу мањи је за 7,7% у односу на исти период претходне године.

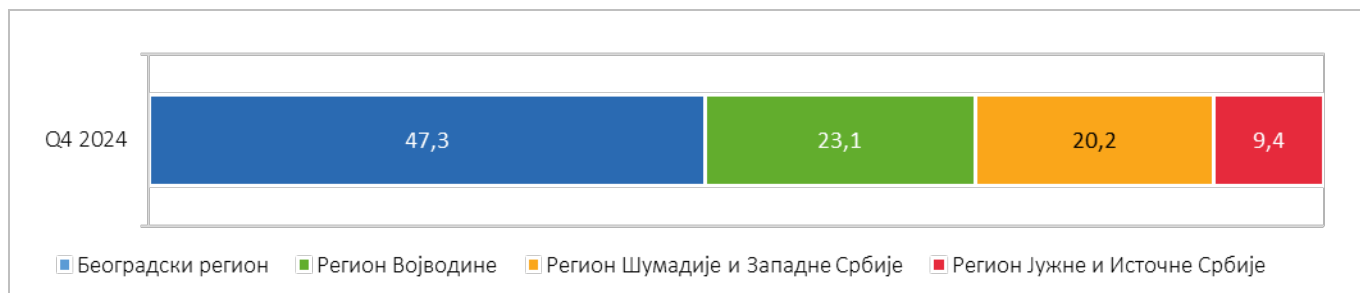
Графикон 4.5. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

Укупна предвиђена вредност радова, према издатим дозволама, у четвртм кварталу износи 380 933 мил. РСД, што представља раст од 45,3% у односу на исти квартал претходне године.

Највеће учешће у предрачунској вредности у четвртм кварталу има Београдски регион (47,3%), потом Регион Војводине (23,1%), затим следи Регион Шумадије и Западне Србије (20,2%) и Регион Јужне и Источне Србије (9,4%).

Графикон 4.6. Предвиђена вредност радова према издатим дозволама, по регионима; учешће у % ⁵

⁵ Напомена: Уместо раније објављиваног податка о процентуалном учешћу броја дозвола по регионима, убудуће ћемо приказивати учешће предвиђене вредности радова према издатим дозволама. Наиме, вредност радова је бољи показатељ обима грађевинске активности у будућности, док број дозвола не даје кључну информацију о вредности предвиђене инвестиције, која је најважнија за процену вредности будућих грађевинских радова.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Вредност изведених грађевинских радова је најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Републици Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове у вези са извођењем радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ-а.

Према Класификацији грађевина, која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност радова изведених на стамбеним и нестамбеним зградама.

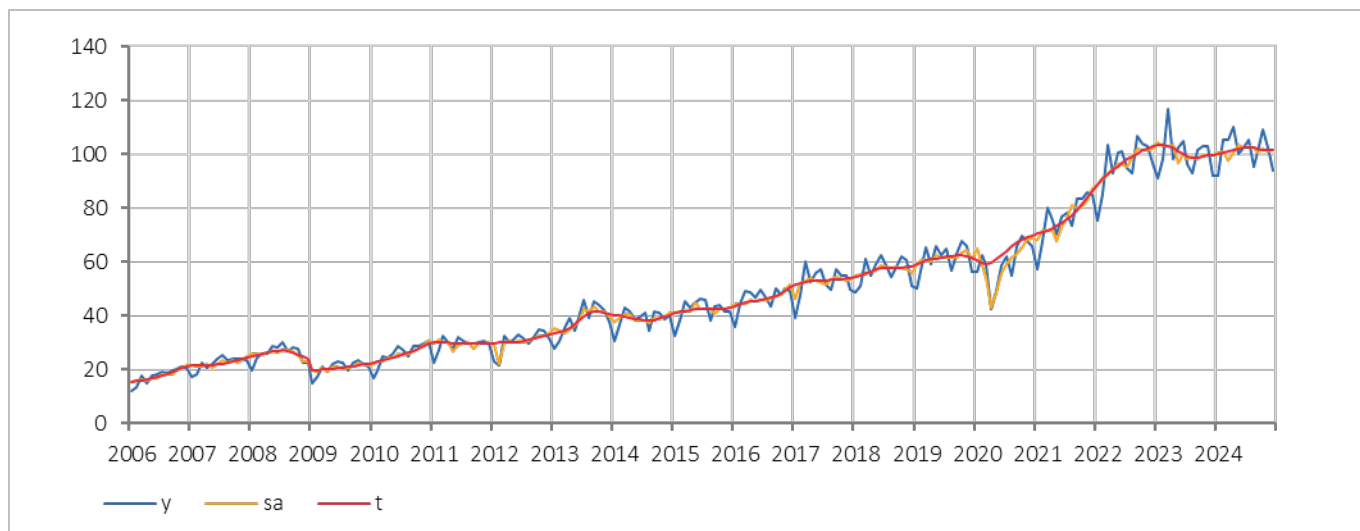
Остале грађевине, поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.), обухватају и радове изведене на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

5. СПОЉНА ТРГОВИНА

5.1. ИЗВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност извоза робе у Републици Србији у 2024. години виша је за 1,8% у односу на 2023. годину. На кретање укупног извоза највише су утицали раст од 2,7% у извозу сектора Прерађивачке индустрије, који чини 86,9% укупног извоза. Следећи по учешћу (5,5%) био је сектор Рударство, који је остварио кумулативни раст од 10,7%.

Графикон 5.1. Компоненте временске серије извоза, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

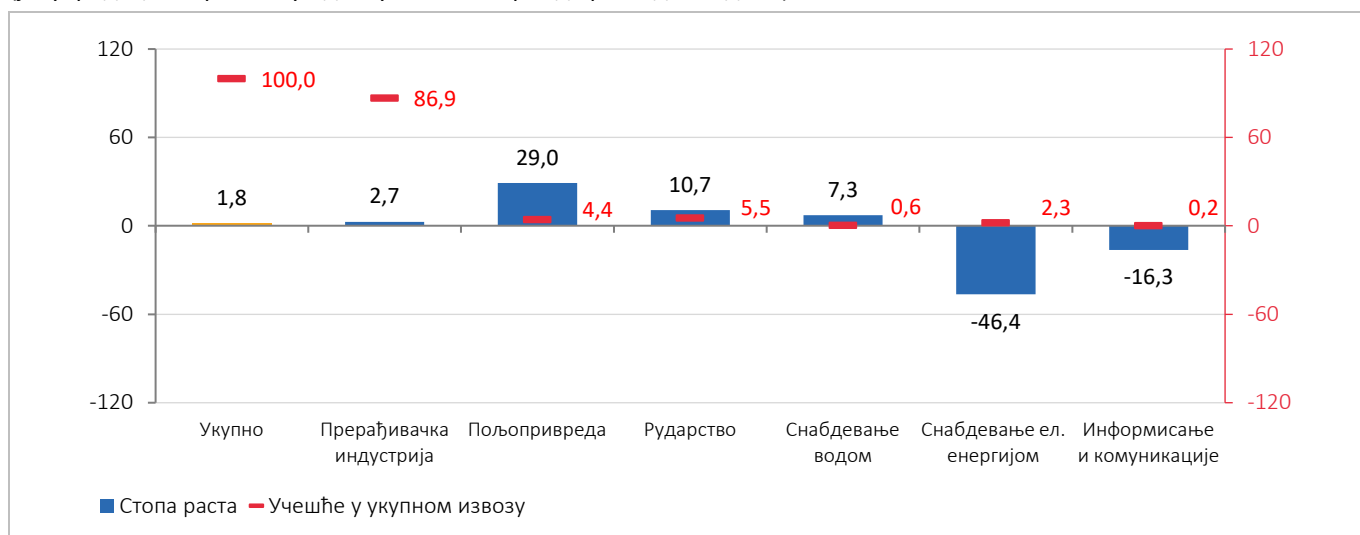

Табела 5.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024				2025
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Извоз робе – укупно	128,5	132,7	122,9	119,5	115,8	103,5	98,4	98,0	98,4	101,1	102,0	101,3	102,0
Прерађивачка индустрија	125,9	126,3	122,3	117,5	112,0	107,4	101,8	101,1	103,9	101,7	103,9	102,3	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	76,3	117,6	98,0	95,6	72,4	56,1	72,1	115,6	141,3	159,9	126,4	96,2	...
Рударство	1129,0	330,3	160,1	122,2	129,4	56,9	81,0	65,1	70,9	136,6	79,9	86,6	...

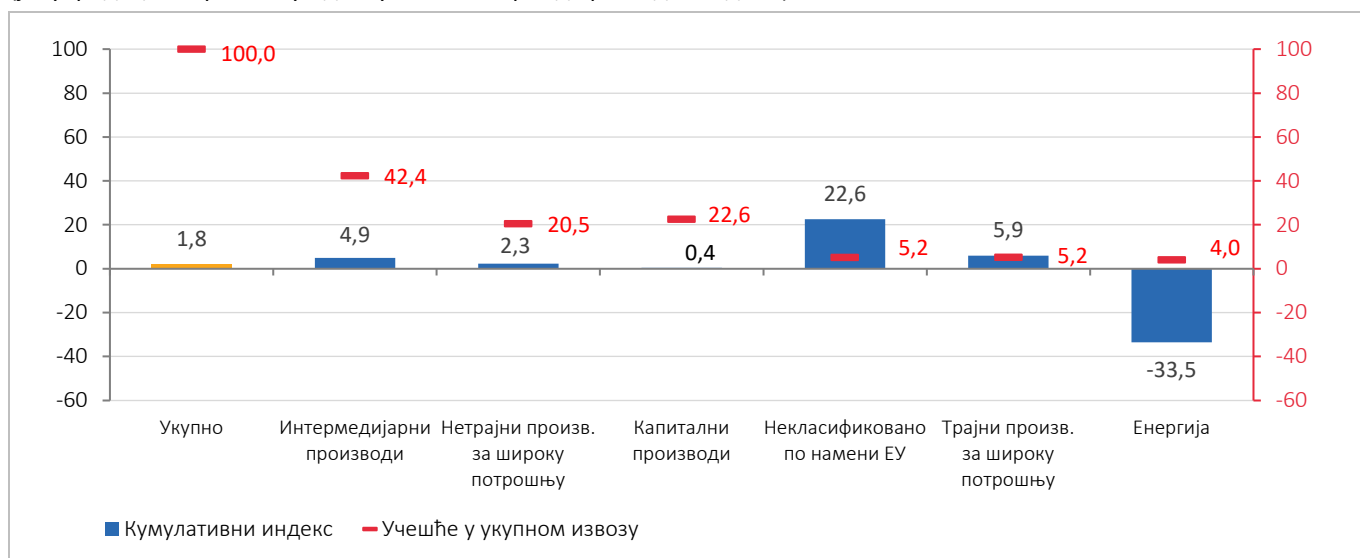
¹ Прогноза (добијена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (јануар–децембар 2024. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према **наменским групама**, највећи утицај (допринос 2,0 п. п.) на кретање укупног извоза у периоду јануар–децембар 2024. године имао је извоз интермедијарних производа (учешће од 42,4%, раст од 4,9%) и неклассификовано по намени ЕУ (учешће од 5,2%, раст од 22,6% и допринос од 1,0 п. п.).

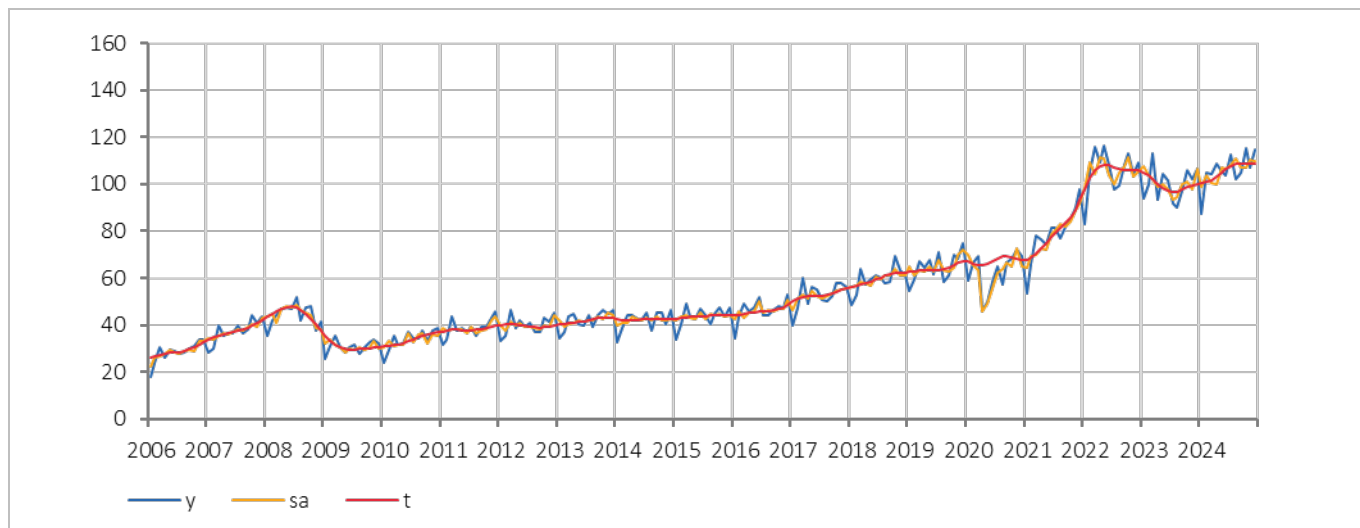
Графикон 5.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–децембар 2024. у односу на исти период претходне године)

5.2. УВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност увоза робе у Републици Србији у 2024. години већа је за 5,9% у односу на 2023. годину. На кретање укупног увоза највише су утицали раст од 8,4% у увозу сектора Прерађивачка индустрија, који чини 74,1% укупног увоза, и раст од 8,0% увоза сектора Некласификовани производи по намени ЕУ, који чини 11,9% укупног увоза у 2024. години.

Графикон 5.4. Компоненте временске серије увоза, индекси (у – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2023 = 100)

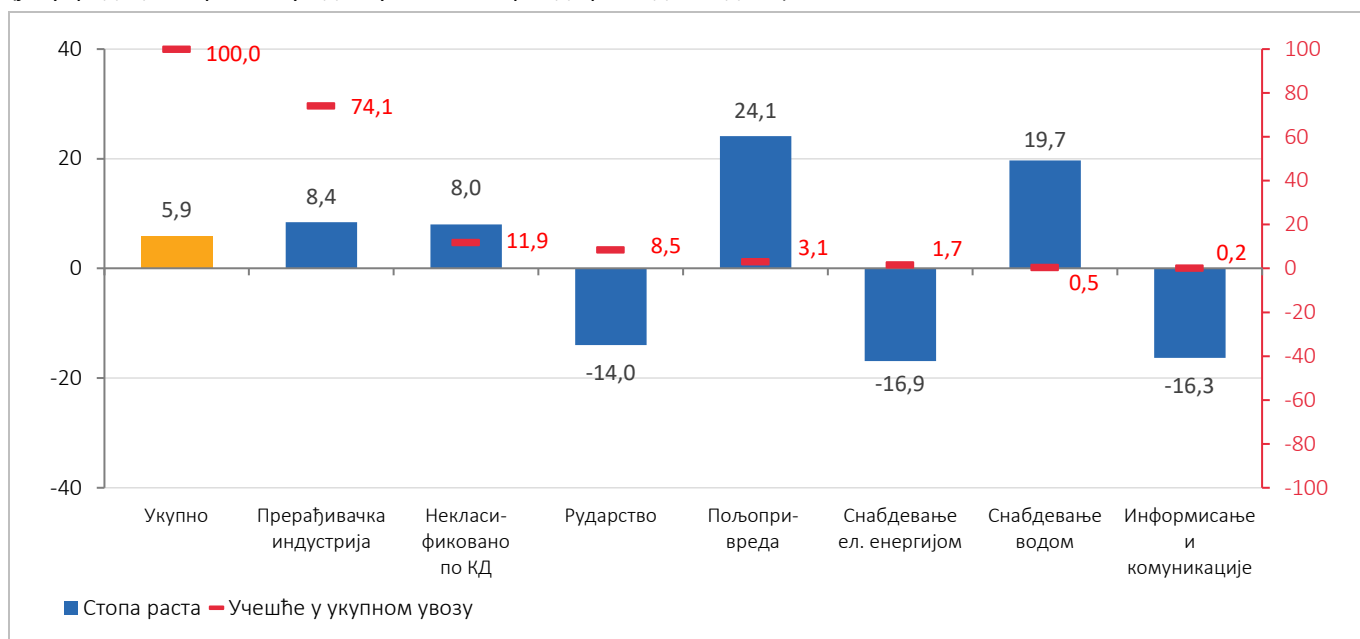

Табела 5.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024				2025
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Увоз – укупно	148,5	143,8	123,1	119,7	100,7	89,5	91,2	96,1	96,7	105,9	114,2	107,1	106,5
Прерађивачка индустрија	130,6	134,2	119,6	112,5	101,3	87,4	92,1	98,3	102,2	113,2	110,0	104,8	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	127,6	123,5	134,5	127,0	124,5	110,3	98,4	89,3	102,3	108,5	130,8	155,5	...
Рударство	373,7	210,8	140,0	186,3	95,4	81,2	86,6	84,4	73,3	61,2	130,8	94,6	...

¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (јануар–децембар 2024. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према **наменским групама**, највећи утицај (допринос од 2,2 п. п.) на кретање укупног увоза у периоду јануар–децембар 2024. године имао је увоз интермедијарних производа (учешће од 34,7%, раст од 6,3%) и капиталних производа (учешће од 19,3%, раст од 10,7% и допринос 2,0 п. п.).

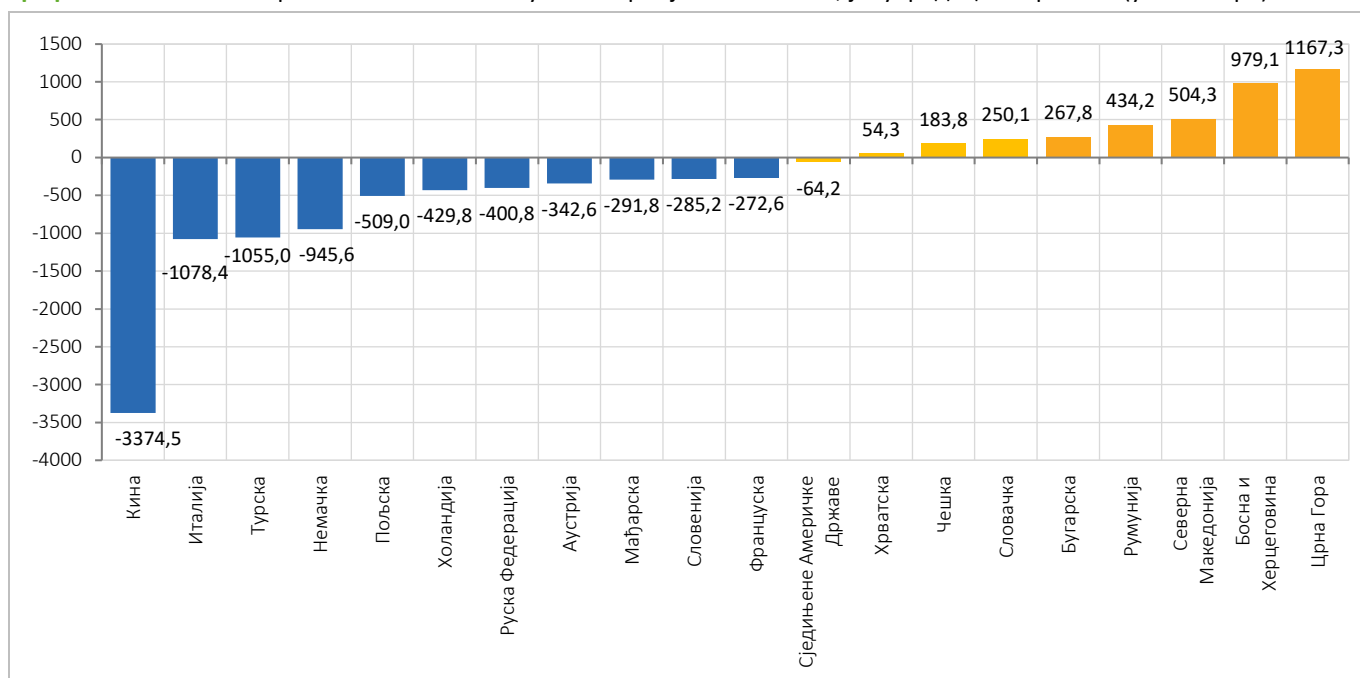
Графикон 5.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (%) (јануар–децембар 2024. у односу на исти период претходне године)

На графикону 5.7 приказано је 20 највећих спољнотрговинских партнера Републике Србије, који чине 79,2% од укупне спољнотрговинске размене. Позитиван спољнотрговински салдо, односно суфицит, у периоду јануар–децембар, Република Србија је остварила са осам европских земаља (око 3,8 млрд. евра), од којих је Црна Гора на првом месту (суфицит 1,2 млрд. евра). Република Србија је у овом периоду у Црну Гору извезла највише прехранбених производа (16,8% од укупног извоза у ЦГ), електричне енергије, гаса и паре (7,5% од укупног извоза у ЦГ) и пића (6,9% од укупног извоза у ЦГ).

С друге стране, негативан спољнотрговински салдо, односно дефицит забележен је код 12 држава (укупно око -9,0 млрд. евра). Највећи спољнотрговински дефицит у периоду јануар–децембар 2024. године забележен је са Кином (-3,4 млрд. евра) и Италијом (салдо -1,1 млрд. евра). Посматрано по делатностима производа КД, увоз производа из Кине највише се састојао од увоза неklasификованих производа (19,8% од укупног увоза из Кине), рачунара, електронских и оптичких производа (15,5% од укупног увоза из Кине), као и непоменутих машина и опреме (12,9% од укупног увоза из Кине). Са Италијом, негативан спољнотрговински салдо резултат је вредности увоза непоменутих машина и опреме (13,8% од укупног увоза из Италије) и неklasификованих производа (10,5% од укупног увоза из Италије). Следе Турска (дефицит 1,1 млрд. евра), Немачка (-946,0 мил. евра) и Пољска (-509,0 мил. евра).

Графикон 5.7. Спољнотрговински биланс Републике Србије по земљама, јануар–децембар 2024. (у мил. евра)

5.3. НАЈВАЖНИЈИ СПОЉНОТРГОВИНСКИ ПАРТНЕРИ

Табела 5.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	4166,1	Кина	5128,9
Босна и Херцеговина	1941,0	Немачка	5111,7
Кина	1754,4	Италија	2772,4
Италија	1694,0	Турска	2077,2
Румунија	1385,3	Мађарска	1661,4

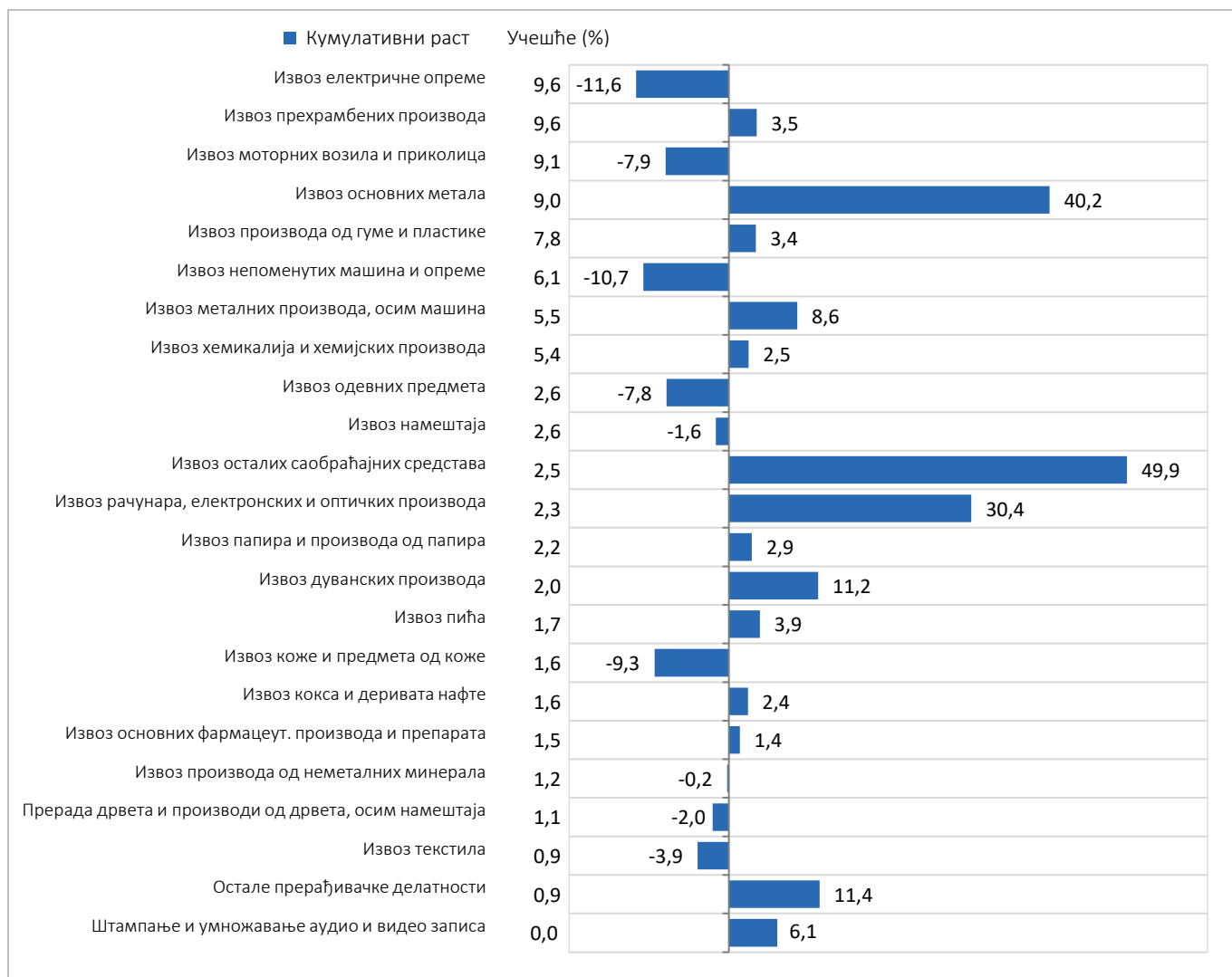
Најважнији спољнотрговински партнери у 2024. години биле су земље са којима Република Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ учествовале су са 58,3% у укупној трговинској размени, док је АРЕС (Азијско-пацифичко економско удружење) на другом месту, са 18,2% учешћа. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 5.3.

5.4. ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц) (учешће од 86,9% у укупном извозу и 74,1% у укупном увозу)

Извоз прерађивачке индустрије у периоду јануар–децембар 2024. године остварио је раст од 2,7% у односу на исти период 2023. године. Од 23 области бележи се кумулативни раст у 14 области, које заједно чине 52,0% у укупном извозу индустрије.

Извоз **електричне опреме**, област са појединачно највећом вредношћу извоза (2,8 млрд. евра), остварио је кумулативни пад од 11,6%, са учешћем у укупном извозу од 9,6% (11,1% у истом периоду 2023. године). Извоз **прехранбених производа** бележи кумулативни раст од 3,5% и вредност извоза од 2,8 млрд. евра, уз учешће од 9,6% у укупном извозу. Извоз **моторних возила и приколица**, област са вредношћу извоза од 2,7 млрд. евра и учешћем од 9,1% (10,1% у истом периоду 2023. године), бележи кумулативни пад од 7,9%. Извоз **основних метала** је област која је позиционирана на четвртм месту према вредности у укупном извозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 9,0%, и бележи кумулативни раст од 40,2% и вредност извоза од 2,6 млрд. евра. Извоз **производа од гуме и пластике**, са вредношћу од 2,3 млрд. евра и учешћем у укупном извозу од 7,8%, бележи кумулативан раст од 3,4%.

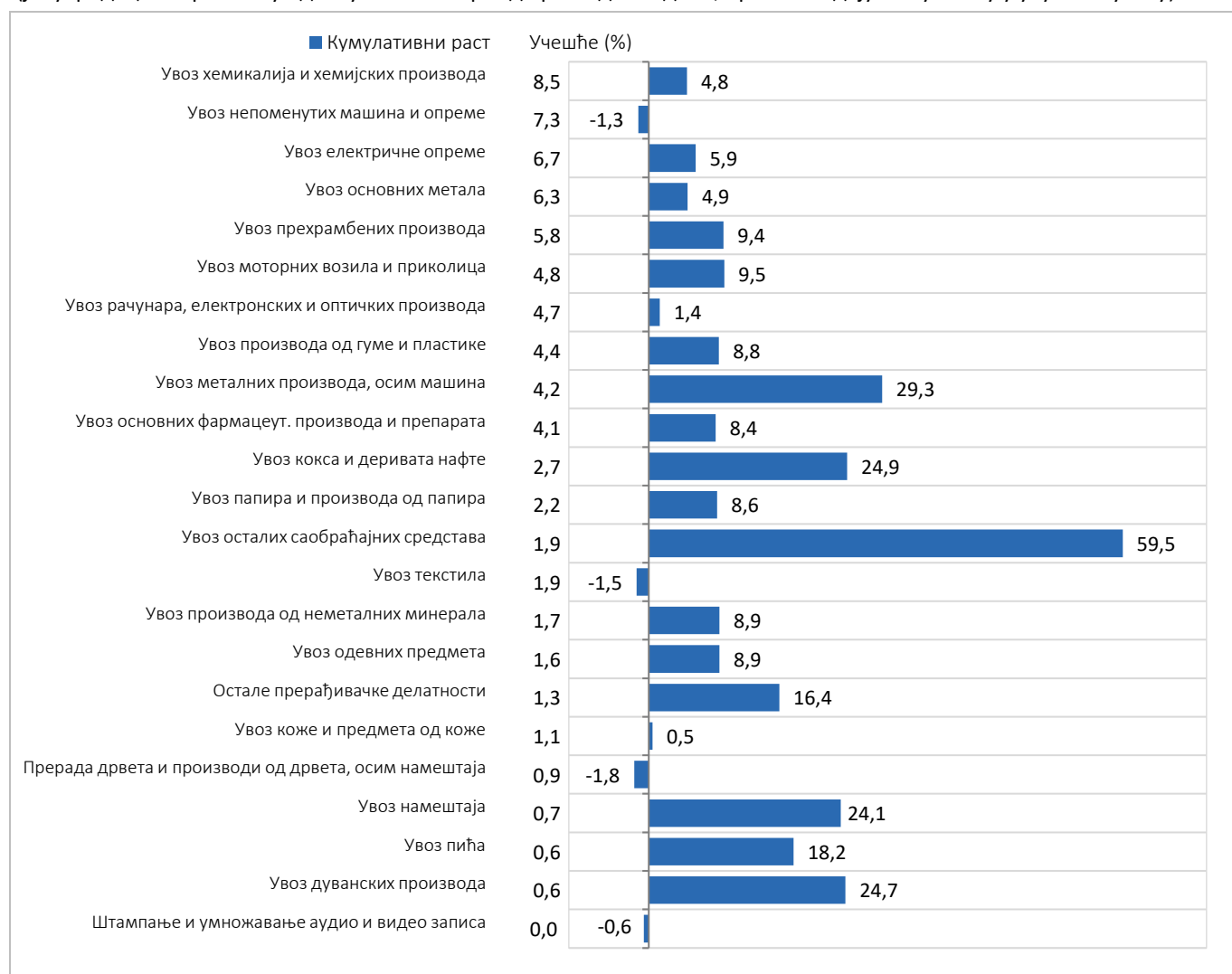
Графикон 5.8. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–децембар 2024. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

Увоз прерађивачке индустрије у периоду јануар–децембар 2024. године, у односу на исти период претходне године, остварио је раст од 8,4%. Од 23 области бележи се кумулативни раст у 19 области, које заједно чине 63,9% у укупном увозу индустрије.

Увоз **хемикалија и хемијских производа**, област са појединачно највећом вредношћу увоза (3,3 млрд. евра), остварила је кумулативни раст од 4,8%, са учешћем у укупном увозу од 8,5% (8,6% у истом периоду 2023. године). Увоз **непоменутих машина и опреме** бележи кумулативни пад од 1,3% и вредност увоза од 2,9 млрд. евра, уз учешће од 7,3% у укупном увозу (7,9% у истом периоду 2023. године). Увоз **електричне опреме**, са вредношћу од 2,6 млрд. евра и учешћем у укупном увозу од 6,7%, бележи кумулативан раст од 5,9%. Увоз **основних метала**, област са вредношћу увоза од 2,5 млрд. евра и учешћем од 6,3%, бележи кумулативни раст од 4,9%. Увоз **прехранбених производа** је област која је позиционирана на петом месту према вредности у укупном увозу прерађивачке индустрије, са учешћем од 5,8%, и бележи кумулативни раст од 9,4% и вредност увоза од 2,3 млрд. евра.

Графикон 5.9. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (јануар–децембар 2024. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

5.5. ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО (А) (учешће од 4,4% у укупном извозу и 3,1% у укупном увозу)

Извоз овог сектора у периоду јануар–децембар 2024. године остварио је раст од 29,0%, као и повећање учешћа у укупном извозу са 3,4% на 4,4%, колико је забележено у периоду јануар–децембар 2024. године. Овом резултату је највише допринео кумулативни раст од 48,2% извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, групе која чини 66,3% извоза читавог сектора у посматраном периоду. Извоз јабучастог и коштичавог воћа – следеће групе по учешћу (12,7%), забележио је раст од 13,7% у периоду јануар–децембар 2024. године у односу на исти период 2023. године.

Посматрано са стране увоза, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство бележи раст од 24,1% у периоду јануар–децембар 2024. године у односу на исти период 2023. године, као и учешће од 3,1% у укупном увозу. Група са највећим учешћем у овом сектору (21,9%) – Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, бележи раст од 31,3% у периоду јануар–децембар 2024. године. Следеће по учешћу (14,8%) јесу групе: Гајење поврћа, коренастих и кртоластих биљака – која је остварила раст увоза од 2,7%, и Гајење биљака за припремање напитака – која је забележила раст у увозу овог сектора од 34,2% и учешће од 11,2%.

5.6. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 5,5% у укупном извозу и 8,5% у укупном увозу)

Сектор Рударство бележи раст учешћа у укупном извозу – са 5,1% у 2023. години на 5,5% у текућој години. Остварена вредност извоза у периоду јануар–децембар 2024. године износила је 1 604,0 мил. евра, што је за 10,7% веће у односу на исти период 2023. године Овај резултат је последица раста (раст од 10,8%) извоза руда метала, групе која чини 98,5% извоза рударства у 2024. години.

Вредност увоза овог сектора у периоду јануар–децембар 2024. године износи 3 330,8 мил. евра, што представља учешће од 8,5% у укупном увозу (10,5% у истом периоду 2023. године). У периоду јануар–децембар 2024. године, у сектору Рударство остварен је пад увоза од 14,0% у односу на исти период 2023. године.

Пад увоза у овом сектору највећим делом је проузрокован падом од 18,4% у увозу сирове нафте и природног гаса, групе која чини 74,7% увоза читавог сектора.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

6. УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

6.1. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА МАЛО (Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима, у четвртом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал 2023. године, забележио је раст у текућим ценама од 4,8%. У 2024. години, у поређењу са претходном годином, промет робе у трговини на мало већи је у текућим ценама за 9,2%, а у сталним ценама за 5,4%.

Табела 6.1. Промет робе у трговини на мало, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

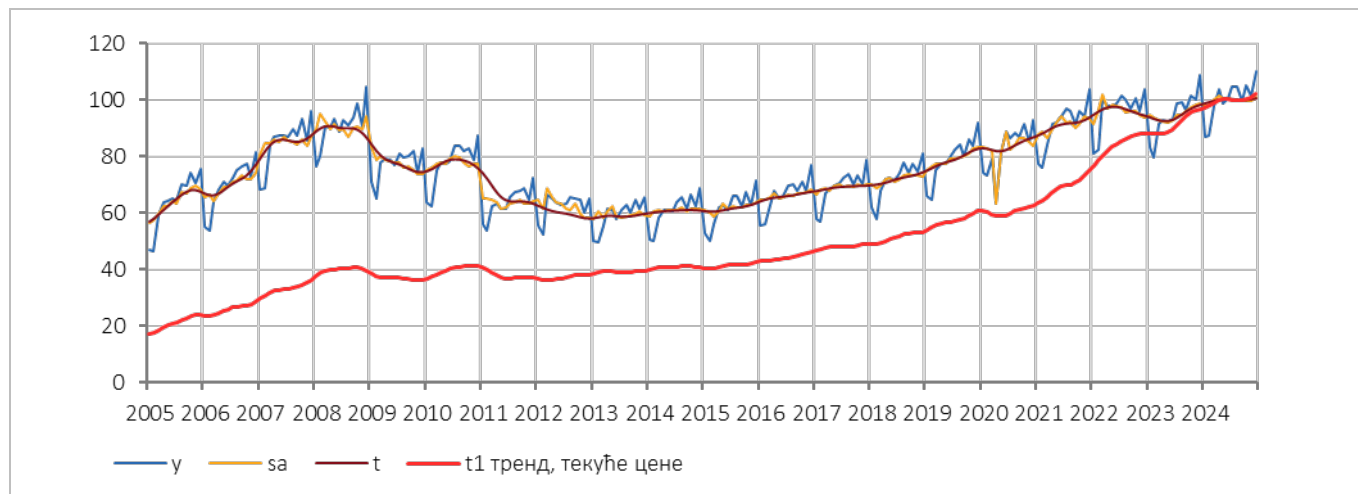
	2022				2023				2024				2025
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹
Текуће цене	123,7	121,4	123,0	120,2	112,2	106,2	107,8	109,5	112,2	113,1	107,8	104,8	106,5
Сталне цене ²	110,8	106,3	105,0	102,2	96,6	94,2	98,4	102,9	106,9	108,6	104,9	102,1	102,5

¹ Прогнозе (добијене на бази модела анализе временских серија).

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

Трговину на мало карактерише стабилан и растући дугорочни тренд, који је присутан већ десет година уназад. Стопе раста промета у текућим ценама су више него у сталним ценама, што је последица убрзане инфлације.

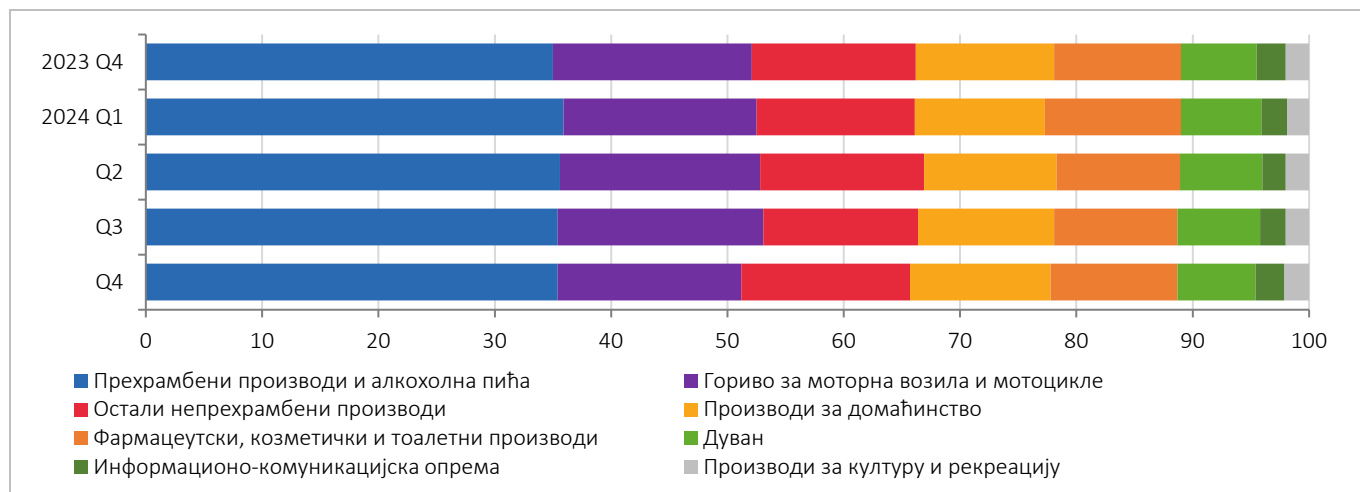
Графикон 6.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2023 = 100)

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у 2024. години, у поређењу са претходном годином, највећи раст промета остварен је у трговини Непрехрамбеним производима, осим моторним горивима (10,9% у текућим и 7,6% у сталним ценама). Раст је такође остварен у трговини Храном, пићима и дуваном и износи 9,7% у текућим, односно 5,3% у сталним ценама. Најмањи раст трговине забележен је у трговини Моторним горивима, од 4,7% у текућим ценама и 1,6% у сталним ценама.

У структури трговинског промета по робним групама, у промету робе у трговини на мало, у четвртом кварталу 2024. године, најзаступљенији су били Прехрамбени производи и алкохолна пића (35,4%), затим Гориво за моторна возила и мотоцикле (15,8%) и Остали непрехрамбени производи (14,5%).

Графикон 6.2. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

6.2. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО (Област 46 Класификације делатности)

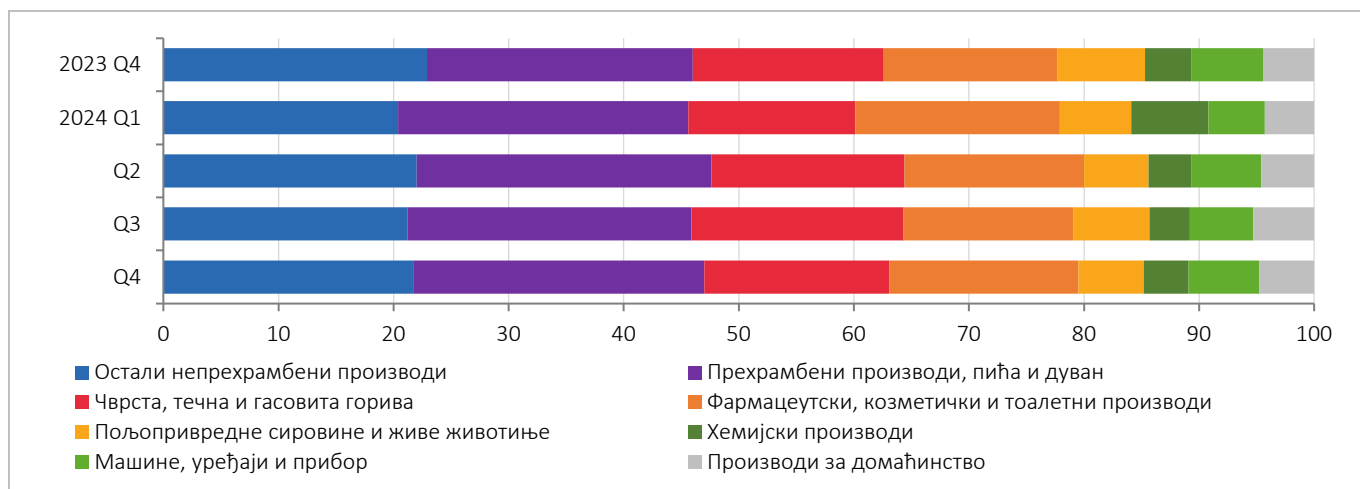
Промет робе у трговини на велико у **четвртм кварталу** 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст од 1,0% у текућим ценама. У **2024. години**, у односу на претходну годину, промет у трговини на велико био је за 3,8% већи у текућим ценама, а у сталним ценама остварен је раст од 4,1%.

Табела 6.2. Промет робе у трговини на велико, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Текуће цене	120,1	122,6	115,2	111,4	104,3	93,2	98,9	99,6	106,7	108,1	100,3	101,0

Посматрано по робним групама, у четвртм кварталу 2024. године, у структури промета робе у трговини на велико најзаступљенији су били: Прехрамбени производи, пића и дуван (25,3%), Остали непрехрамбени производи (21,7%) и Фармацеутски, козметички и тоалетни производи (16,4%).

Графикон 6.3. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

6.3. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО И МАЛО И ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА (Област 45 Класификације делатности)

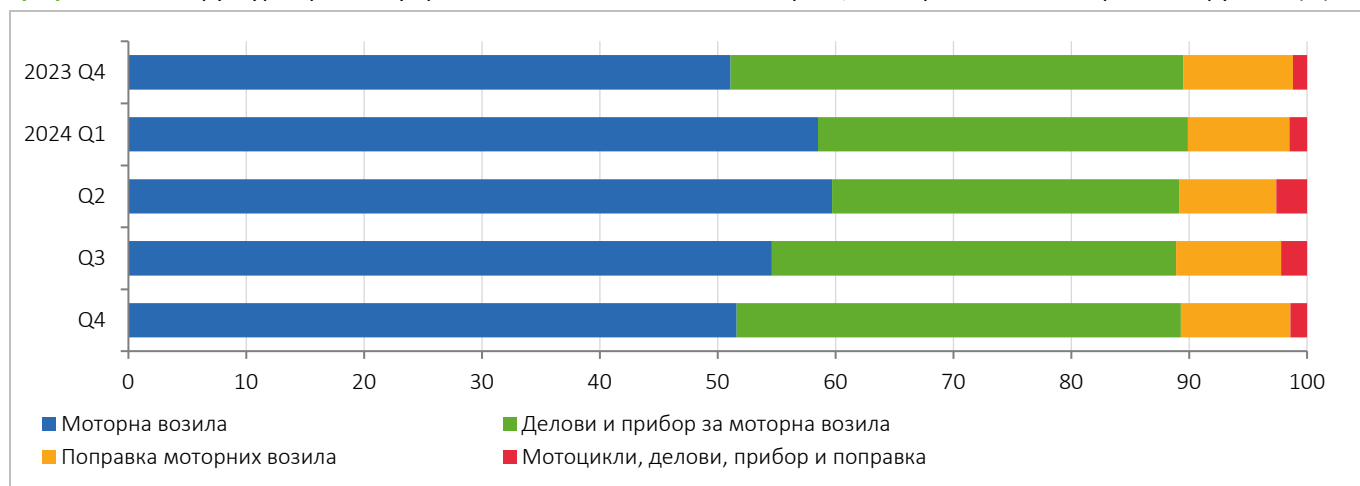
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у четвртом кварталу 2024. године, у односу на исти квартал 2023. године, бележи раст од 7,4% у текућим ценама. У 2024. години, у поређењу са претходном годином, промет је већи у текућим ценама за 10,0%, а у сталним ценама за 6,7%.

Табела 6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Текуће цене	124,5	124,8	118,8	121,3	112,5	111,7	111,7	112,1	117,9	109,5	107,0	107,4

Посматрано по робним групама, у четвртом кварталу 2024. године, слично као и у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила најзаступљенији су били Моторна возила (51,6%) и Делови и прибор за моторна возила (37,7%).

Графикон 6.4. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

НАПОМЕНА

Индекси промета робе трговине на мало (47 КД) у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

Индекси промета робе трговине на велико (46 КД) у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама индекса цена добијених на основу индекса цена произвођача индустријских производа укупно (за домаће тржиште и за извоз) и индекса цена произвођача производа пољопривреде и рибарства.

Индекси промета робе трговине на велико и мало моторним возилима и мотоциклима (45 КД) у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама индекса потрошачких цена (аутомобили, резервни делови, одржавање и поправка путничких возила).

7. ЦЕНЕ

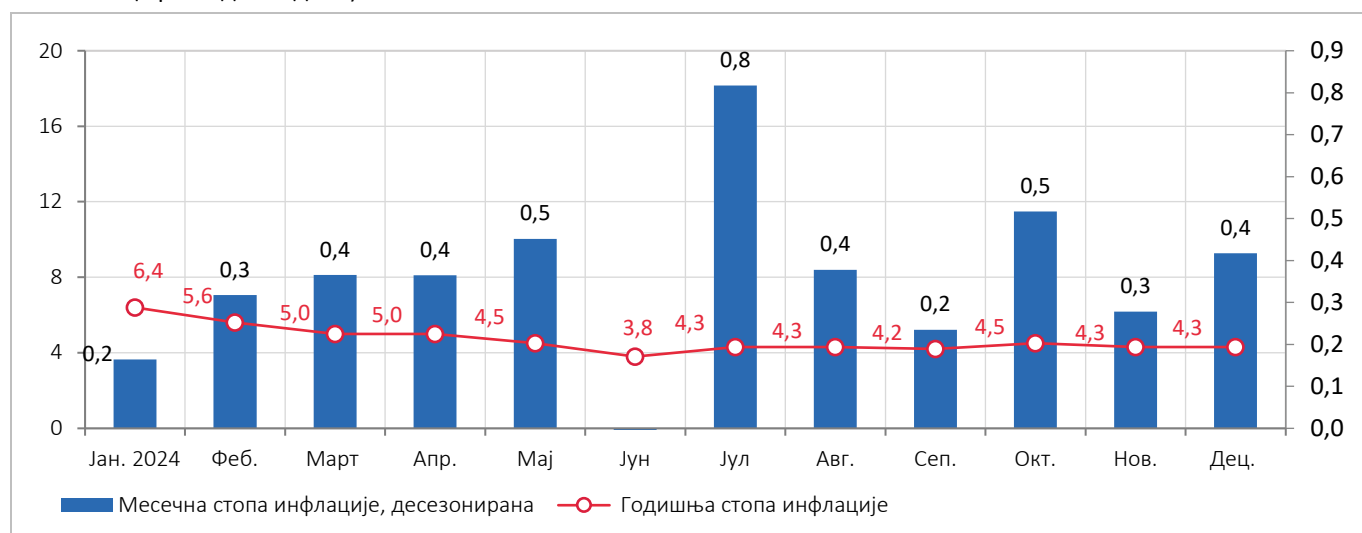
У 2024. просечан годишњи раст потрошачких цена износио је 4,6%. Највећи утицај на раст потрошачких цена у 2024. имале су следеће групе производа: ел. енергија за домаћинство, дуван, месо, ресторани, фармацеутски производи и гориво, са структуром у просечној годишњој стопи раста цена од 37,6%. Једине групе производа чије су цене у 2024. имале дефлаторан ефекат биле су: поврће, чврста горива и телефонска опрема.

Табела 7.1. Потрошачке цене, међугодишња стопа инфлације (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

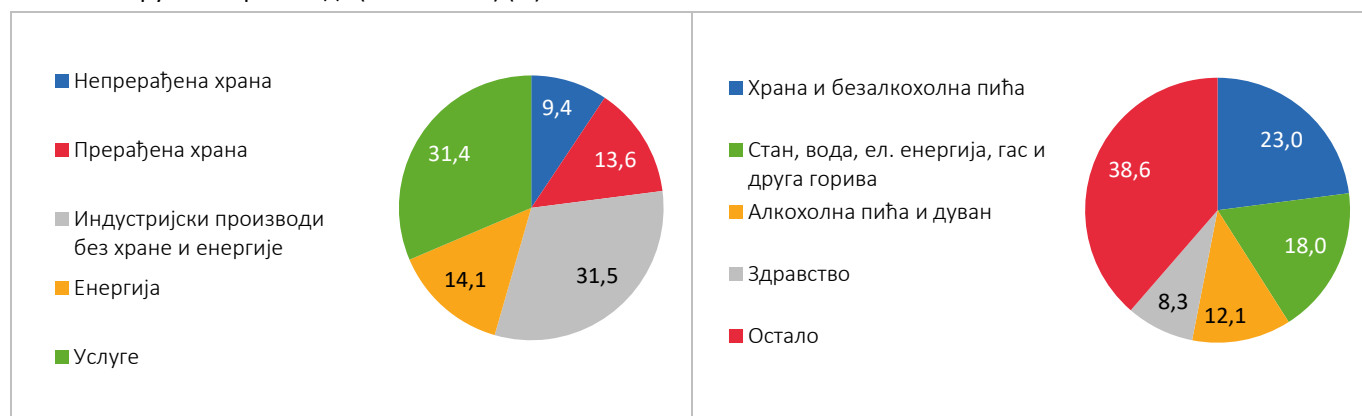
	2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Потрошачке цене	16,0	14,5	11,4	8,0	5,7	4,4	4,3	4,4

Графикон 7.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена (%)

(месечна – месец у односу на претходни месец, са искљученим сезонским утицајем; годишња – месец у односу на исти месец претходне године)

Графикон 7.2. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена у 2024. (од 4,6%) према намени и основним групама производа (тотал = 100) (%)

7.1. ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА ЗА ДОМАЋИНСТВО И ГОРИВО ЗА ПУТНИЧКЕ АУТОМОБИЛЕ (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у 2024. – 13,5%)

Графикон 7.3. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена енергије (од 4,2%) у 2024. (тотал = 100) (%)

7.2. МЕСО (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у 2024. – 7,2%)

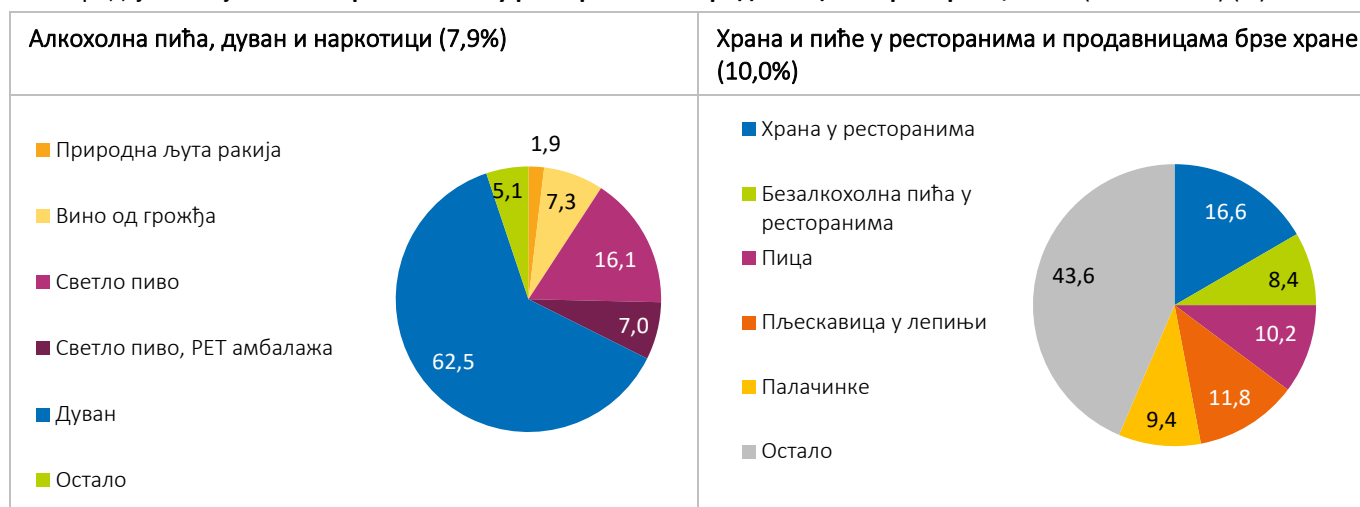
Графикон 7.4. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена сушеног, димљеног и усољеног меса, 2024. (тотал = 100) (%)

7.3. ДУВАН, РЕСТОРАНИ И ФАРМАЦЕУТСКИ ПРОИЗВОДИ (учешће у годишњој стопи раста потрошачких цена у 2024. – 17,0%)

Усклађивање цене дувана са акцизним календаром у 2024. и трошковима произвођача (инфлацијом из 2023) резултирало је поскупљењем дувана (као и целе групе алкохолних пића и дувана) у 2024. износом од 7,9%. Просечан годишњи раст цена **хране и пића у ресторанима** и продавницама **брзе хране и хране за понети** у 2024. износио је 10,0%, при чему је раст цена хране и пића у ресторанима (10,4%) имао незнатно бржи раст од цена у продавницама брзе хране (9,9%), формирајући, у просеку, међугодишњу стопу раста цена групе **ресторанске и хотелске понуде** од 9,4%. Услуге и производи **у здравству** такође су остварили значајан утицај на међугодишњу инфлацију у 2024, растом од 6,8%, највише услед **поскупљења лекова** (6,2%) и здравствених неболничких услуга (8,6%), учествујући у стопи раста укупних потрошачких цена са 8,3%.

Графикон 7.5. Структура просечне годишње стопе раста потрошачких цена алкохолних пића и дувана у малопродајним објектима и хране и пића у ресторанима и продавницама брзе хране, 2024. (тотал = 100) (%)

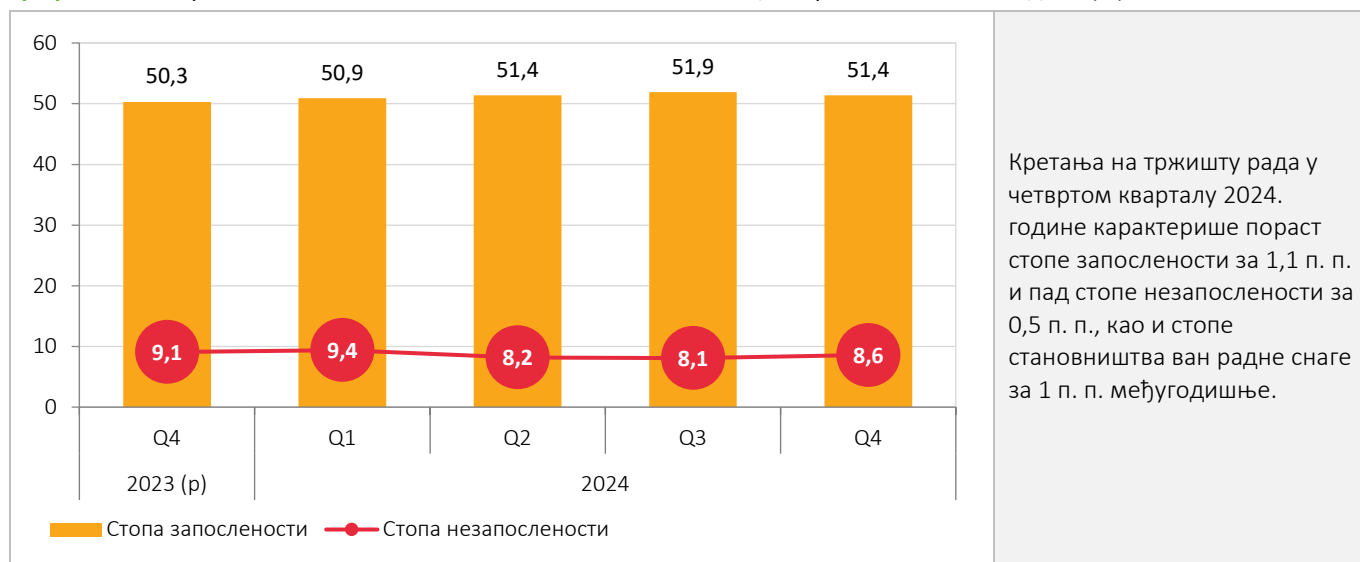
8. ТРЖИШТЕ РАДА⁶

У Републици Србији, у четвртном кварталу 2024. године, било је запослено 2,895 милиона лица, незапослено 273,1 хиљада лица, а ван радне снаге било је 2,462 милиона лица старијих од 15 година.

Стопа незапослености износи 8,6% и, у поређењу са трећим кварталом 2024. године, већа је за 0,5 п. п., док је број незапослених већи за 16 хиљада лица, уз истовремени раст броја лица ван радне снаге за 6,3 хиљаде.

Регионално посматрано, стопа незапослености у четвртном кварталу 2024. године, у поређењу са претходним кварталом, бележи раст у готово свим регионима, и то у Београдском региону, са 5,9% на 6,2%, Региону Шумадије и Западне Србије, са 7,6% на 9,4%, и Региону Јужне и Источне Србије, са 11,4% на 11,5%, са изузетком Региона Војводине, где је забележен пад стопе незапослености са 8,3% на 8%.

Графикон 8.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година (%)⁷

(p) – Подаци за 2021, 2022. и 2023. годину ревидирани су у складу са најновијим оцењивањем, које се заснива на текућим демографским проценама базираним на Попису из 2022. Више информација о ревизији у саопштењу путем линка:

<https://stat.gov.rs/vesti/statisticalrelease/?p=15166&a=24&s=2400>

Табела 8.1. Стопе активности, запослености и незапослености

	2023 (p)				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Стопа активности (%)	55,0	55,6	55,5	55,3	56,2	56,0	56,4	56,3
Стопа запослености (%)	49,5	50,3	50,5	50,3	50,9	51,4	51,9	51,4
Стопа незапослености (%)	10,0	9,6	9,0	9,1	9,4	8,2	8,1	8,6

⁶ На основу Анкете о радној снази.

⁷ Од 2021. године, Републички завод за статистику спроводи истраживање Анкета о радној снази према новој, редижајнираној методологији Евростата. Методологија је промењена у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији путем линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

Табела 8.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година

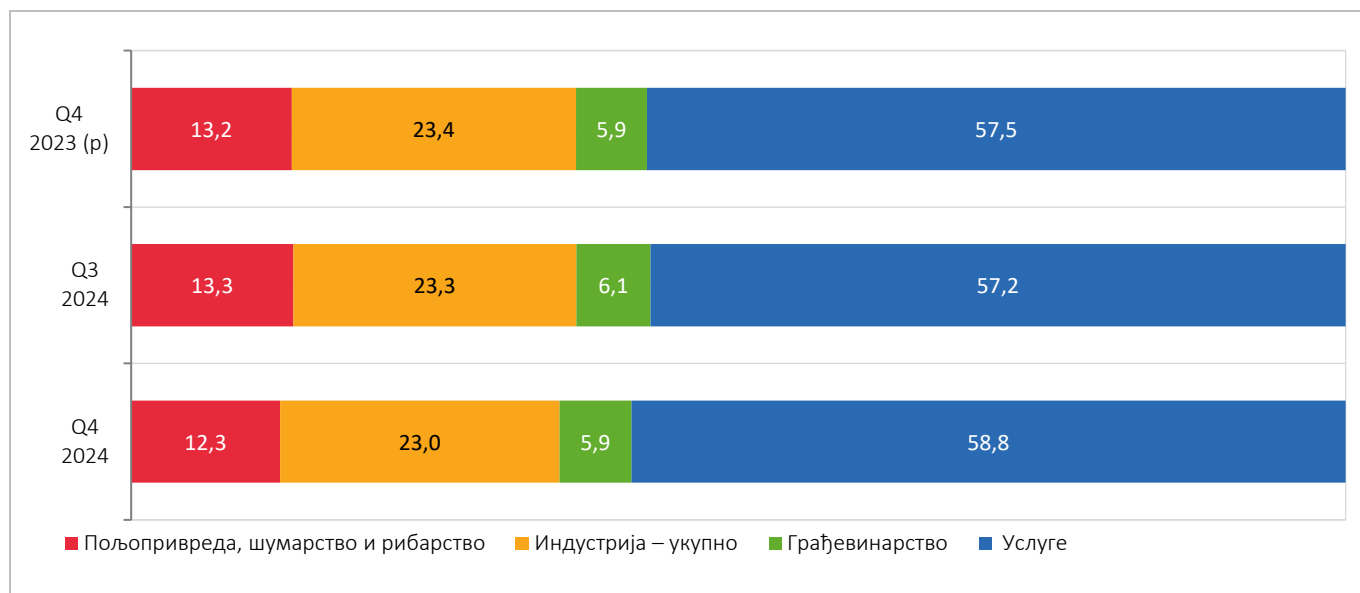
	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године (р)	
	Q4 2024 (у хиљ.)	Q3 2024 (у хиљ.)	промена, %	Q4 2023 (у хиљ.)	промена, %
Незапослени	273,1	257,1	6,2	284,7	-4,1
Запослени	2 894,9	2 923,5	-1,0	2 844,2	1,8
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	8,6	8,1	0,5	9,1	-0,5
Стопа запослености	51,4	51,9	-0,5	50,3	1,1

(р) – ревидирани подаци

Посматрано по секторима, највеће учешће броја запослених у четвртом кварталу 2024. забележено је у услужном сектору (58,8%), затим у индустрији (23%) и пољопривреди (12,3%), а најмање у грађевинарству (5,9%). У поређењу са претходним кварталом, раст учешћа запослених бележи једино сектор Услуга (са 57,2% на 58,8%). С друге стране, пад учешћа запослених бележе сектори Пољопривреда, шумарство и рибарство (са 13,3% на 12,3%), Индустрије (са 23,3% на 23%) и Грађевинарства (са 6,1% на 5,9%).

У међугодишњој периодици (IV квартал 2024 – IV квартал 2023), раст удела запослених забележен је једино у сектору Услуга (са 57,5% на 58,8%). Насупрот томе, пад бележе сектори Пољопривреде, шумарства и рибарства (са 13,2% на 12,3%) и Индустрије (са 23,4% на 23%), док је учешће запослених у сектору Грађевинарства (са 5,9%) непромењено.

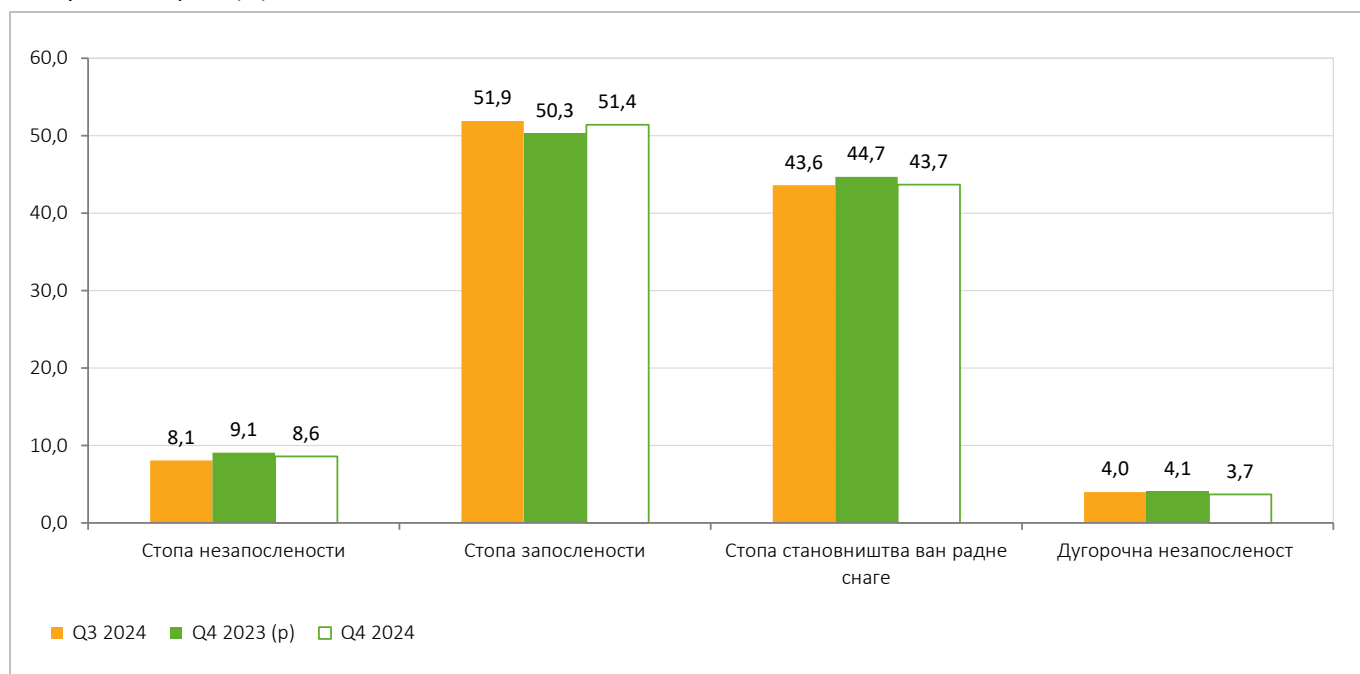
Графикон 8.2. Учешће запослених по секторима (%)

(р) – ревидирани подаци

Трендови на тржишту рада у знатној мери су остали отпорни на изазове у глобалном окружењу и успоравање привредне активности, захваљујући, пре свега, макроекономској стабилности успостављеној у претходном периоду.

Графикон 8.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

8.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

У поређењу са претходним, трећим кварталом 2024. године, број запослених мањи је за 28,6 хиљада, уз истовремени пораст броја незапослених за 16 хиљада лица, као и становништва ван радне снаге за 6,3 хиљаде. Стопа запослености мања је за 0,5 п. п, док су стопе незапослености и становништва ван радне снаге веће за 0,5 п. п, односно 0,1 п. п.

Број запослених младих лица (15–24 године) мањи је за 12,4 хиљаде, при чему је број младог становништва ван радне снаге већи за 4 хиљаде. Такав тренд довео је до пада стопе запослености (за 1,9 п. п.), пораста стопе незапослености (за 4,3 п. п.), уз пораст стопе становништва ван радне снаге (за 0,6 п. п.) у односу на трећи квартал 2024. године.

Стопа дугорочне незапослености износила је 3,7%, што је мање за 0,3 п. п. у односу на претходни квартал.

Посматрано према полу, стопа незапослености у четвртом кварталу 2024, у односу на претходни квартал, бележи раст код оба пола, и то за 4,1 п. п. код мушкараца и за 4,3 п. п. код жена.

Стопа незапослености мушке популације бележи пад једино у Региону Јужне и Источне Србије, са 11,5% на 9,2%. Насупрот томе, раст стопе незапослености бележе Београдски регион (са 6% на 6,4%), Регион Војводине (са 8,5% на 8,8%) и Регион Шумадије и Западне Србије (са 6,5% на 8,5%).

Стопа незапослености женске популације бележи сличне трендове, односно раст у већини региона, и то: у Београдском региону, са 5,7% на 5,9%, Региону Шумадије и Западне Србије, са 9% на 10,5%, и у Региону Јужне и Источне Србије, са 11,3% на 14,4%, док пад бележи једино Регион Војводине, са 7,9% на 7%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на претходни квартал, број запослених лица бележи раст једино у категорији samozапослених (за 5,2%). Насупрот томе, пад бележе категорије запослених радника (за 1,3%) и неплаћених породичних радника (за 13,3%).

Табела 8.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q3 2024 – Q4 2024.

	Q3 2024 (у хиљ.)	Q4 2024 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 923,5	2 894,9	-1,0
Самозапослени	465,2	489,6	5,2
Запослени радници	2 283,5	2 253,7	-1,3
Неплаћени породични радници	174,9	151,6	-13,3

8.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

У поређењу са истим кварталом претходне године, број незапослених лица смањен је за 4,1% (са 284,7 хиљада на 273,1 хиљаду). Истовремено, број запослених лица већи је за 1,8% (са 2 844,2 у четвртом кварталу 2023. на 2 894,9 у четвртом кварталу 2024. године).

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у четвртом кварталу 2024. износила је 25,8%, што је незнатно мање у односу на четврти квартал 2023. године (25,9%).

Стопа дугорочне незапослености износила је 3,7% у четвртом кварталу 2024, што је за 0,4 п. п. мање у односу на исти квартал претходне године.

Посматрано према полу, стопа незапослености у четвртом кварталу 2024, у поређењу са истим кварталом претходне године, бележи пад за 1,5 п. п. код жена, док је код мушке популације забележен раст од 0,7 п. п.

Посматрано по регионима, стопа незапослености мушкараца смањена је у: Београдском региону, са 6,6% на 6,4%, у Региону Војводине, са 9,2% на 8,8%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 9,0% на 8,6%, и Региону Јужне и Источне Србије, са 10,8% на 9,2%.

Стопа незапослености женске популације бележи пад у: Београдском региону, са 6,8% на 5,9%, у Региону Војводине, са 9,2% на 7%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 11% на 10,5%, са изузетком Региона Јужне и Источне Србије, где је забележен раст са 11,7% на 14,4%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на исти квартал 2023, број запослених лица повећан је у категорији запослених (за 2,3%) и самозапослених радника (за 2,7%), док у категорији неплаћених породичних радника бележи пад за 8,5%.

Табела 8.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q3 2023 – Q3 2024.

	Q4 2023 (р) (у хиљ.)	Q4 2024 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 844,2	2 894,9	1,8
Самозапослени	476,6	489,6	2,7
Запослени радници	2 202,0	2 253,7	2,3
Неплаћени породични радници	165,6	151,6	-8,5

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица.

Запослени су лица старости 15–89 година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била привремено одсутна са посла. Према класификацији професионалног статуса запослених, они се деле на *самозапослене*, *запослене раднике* и *помажуће чланове у породичном послу*.

Самозапослени су она лица која раде самостално у властитом предузећу, установи, приватној радњи или на пољопривредном имању, као и лица која обављају самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун. Самозапослена су она лица која сама одређују услове свог рада (као и рада својих запослених) и носе ризик за свој посао.

Запослени радници су она лица која раде за послодавца у било ком сектору својине, без обзира на то да ли имају формални уговор о запослењу или раде на основу усменог договора. Чланови домаћинства који помажу у обављању породичног посла и који су плаћени за свој рад сматрају се запосленим радницима.

Неплаћени породични радници су лица која помажу другом члану домаћинства у вођењу породичног посла или пољопривредног газдинства, а да при томе нису плаћена за тај рад. Ова лица сматрају се запосленима и поред тога што нису плаћена за свој рад, пошто од свог рада имају користи у виду бенефиција као што су смештај, храна и сл.

Незапослени су лица старости 15–74 године која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Становништво ван радне снаге чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво. У становништво ван радне снаге спадају студенти, пензионери, лица која обављају кућне послове, као и остала лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нису активно тражила посао или нису била у могућности да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Стопа активности представља удео активног становништва у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа запослености представља удео запослених у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа незапослености представља удео незапослених у радној снази (запослени и незапослени).

Стопа дугорочне незапослености представља удео лица незапослених дуже од годину дана у радној снази (запослени и незапослени) старости 15 и више година.

Стопа становништва ван радне снаге представља проценат становништва ван радне снаге у укупном становништву старом 15 и више година.

9. ЗАРАДЕ

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за четврти квартал 2024. године износила је 102 530 динара.

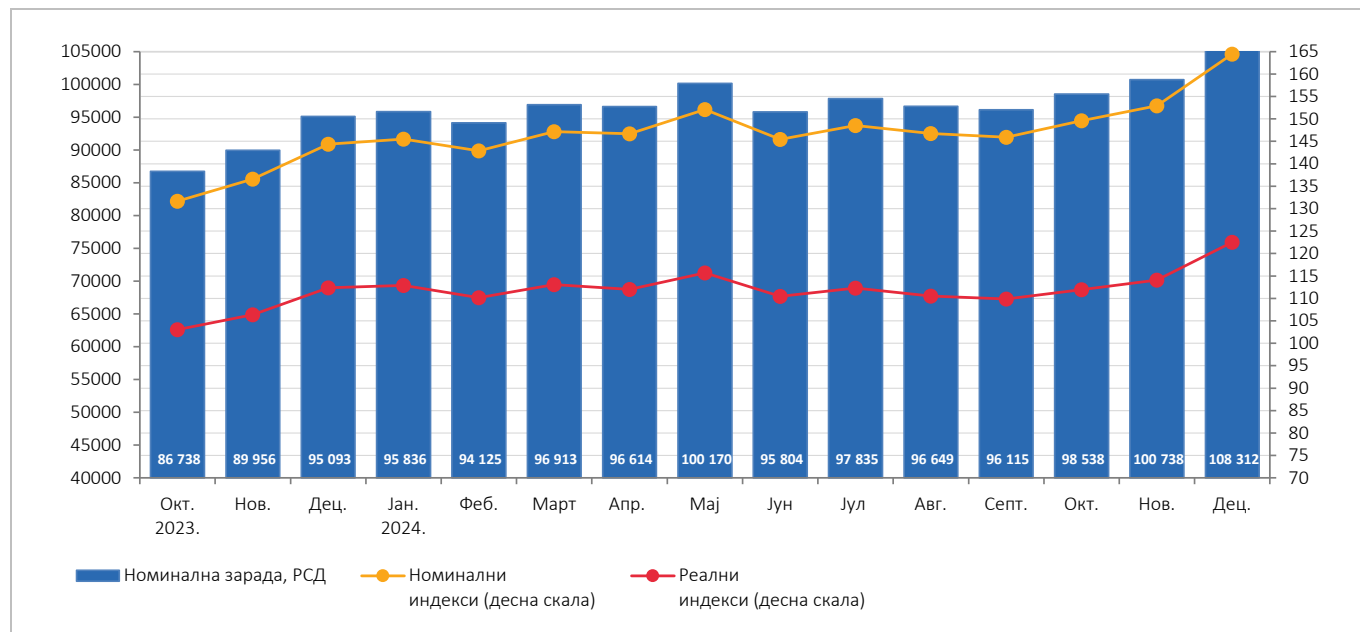
У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 13,2% а реално за 8,5%. У односу на претходни квартал, тј. трећи квартал 2024, номинално је виша за 5,8% а реално за 4,8%.

Обрачуната просечна зарада без пореза и доприноса у 2024. износила је 98 143 динара и, у односу на претходну годину, номинално је виша за 14,1%, а реално за 9,1%.

Табела 9.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

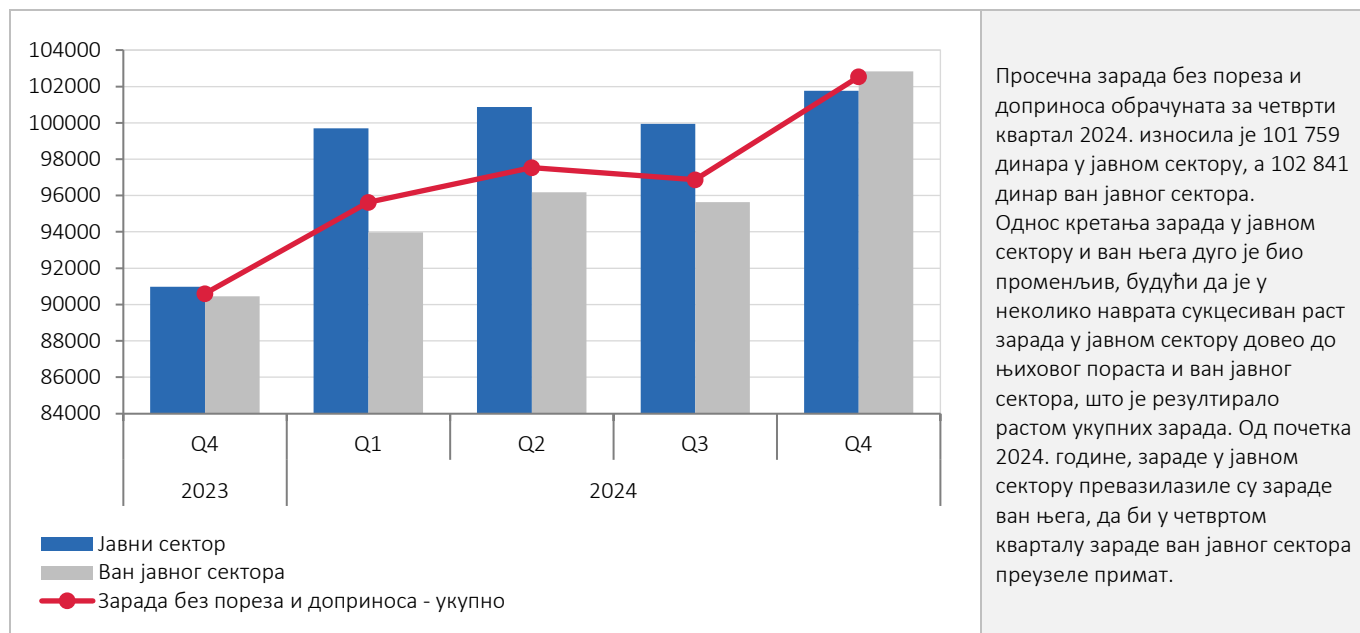
	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Реални индекси	104,3	102,7	101,3	98,6	99,5	100,8	102,5	105,8	108,7	109,6	109,3	108,5
Номинални индекси	113,4	113,6	114,8	113,4	115,5	115,4	114,1	114,2	114,9	114,5	114,0	113,2

Графикон 9.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса (просек 2021 = 100)

Номиналне зараде су се од почетка године кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге. Просечна зарада без пореза и доприноса бележи тренд раста од почетка године и у децембру 2024, са износом од 108 312 динара, достиже међугодишњи раст од 13,9% номинално односно 9,2% реално. На раст зарада утицала је и одлука о повећању минималне цене рада са 230 динара по радном часу у 2023. години на 271 динар у 2024. години. Такође, просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, као показатељ животног стандарда и међународне конкурентности привреде Републике Србије, бележи раст и у децембру 2024. достиже вредност од 926 евра или међугодишњи раст од 14%.

Графикон 9.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору и ван јавног сектора (у РСД)

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната за четврти квартал 2024. износила је 101 759 динара у јавном сектору, а 102 841 динар ван јавног сектора. Однос кретања зарада у јавном сектору и ван њега дуго је био променљив, будући да је у неколико наврата сукцесиван раст зарада у јавном сектору довео до њиховог пораста и ван јавног сектора, што је резултирало растом укупних зарада. Од почетка 2024. године, зараде у јавном сектору превазилазиле су зараде ван њега, да би у четвртном кварталу зараде ван јавног сектора преузеле примат.

Просечне зараде без пореза и доприноса у јавном сектору, 2024.

Јавни сектор – укупно	100 570 РСД
Јавна државна предузећа	111 206 РСД
Јавна локална предузећа	90 797 РСД
Администрација – сви нивои	106 996 РСД
Ниво државе	111 671 РСД
Ниво аутономне покрајине	107 865 РСД
Ниво локалне самоуправе	83 745 РСД
Здравствени и социјални рад	98 316 РСД
Образовање и култура	94 044 РСД

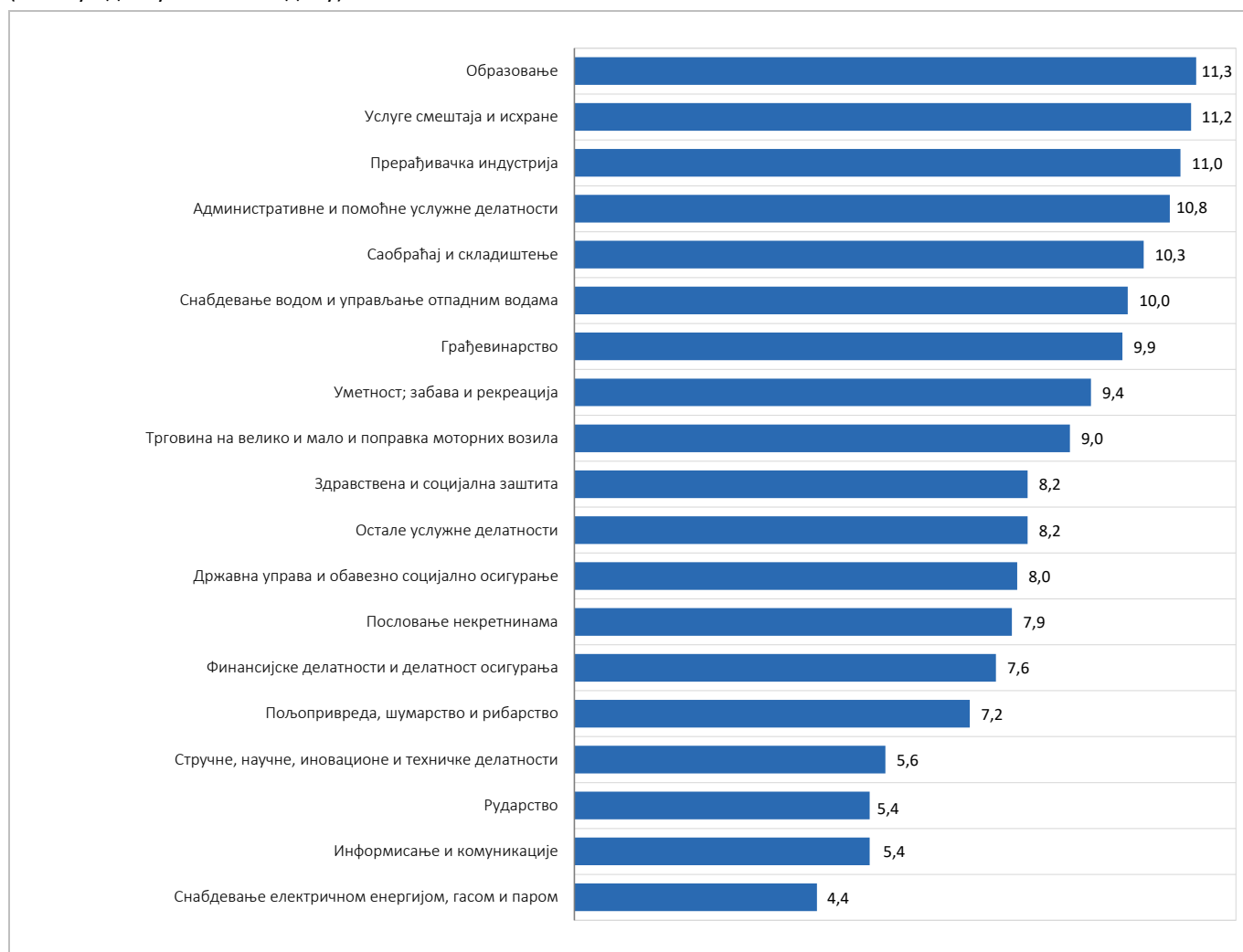
Ако се упореде зараде без пореза и доприноса по секторима КД (2010), запажа се да је највећи реалан раст у 2024. години, у односу на 2023. годину, остварен у секторима Образовање (11,3%), Услуге смештаја и исхране (11,2%) и Прерађивачка индустрија (11%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у 2024. години обрачуната је у следећим областима: Рачунарско програмирање и консултантске делатности (286 867 динара), Ваздушни саобраћај (207 965 динара), Научно истраживање и развој (199 411 динара) и Производња дуванских производа (177 413 динара).

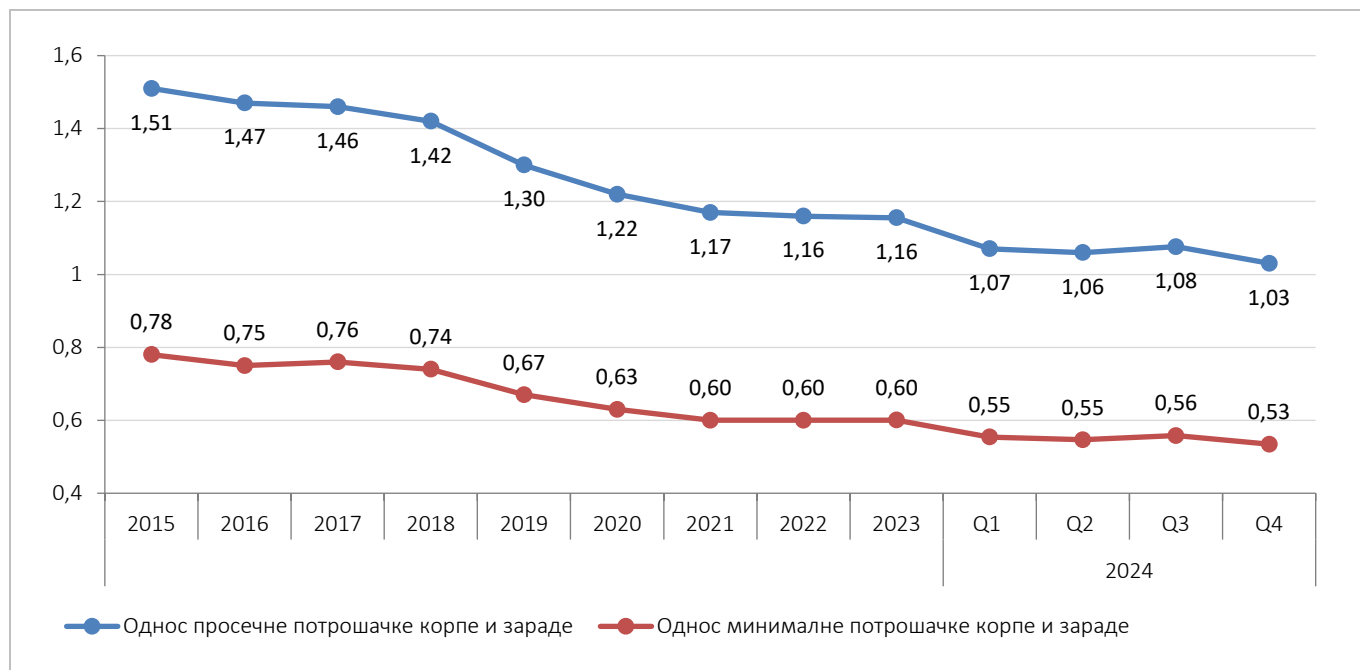
У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 55 430 динара (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 167 441 динар (Управљачке делатности; саветовање у вези са управљањем).

Посматрано по регионима, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у 2024. години обрачуната је у Београдском региону (124 010 динара). У Региону Војводине зарада је износила 92 725 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 84 083 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 82 433 динара.

Графикон 9.3. Реални раст зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010) (2024. у односу на 2023. годину)

Графикон 9.4. Однос потрошачке корпе⁸ и зараде без пореза и доприноса

Раст животног стандарда становништва у периоду 2015–2023. резултат је, пре свега, динамичног раста зарада. У 2015. години однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде (без пореза и доприноса) износио је 1,51, док је у 2023. износио 1,16, што указује да, док је у 2015. за просечну потрошачку корпу домаћинству била потребна 1,51 просечна зарада, у 2023. тај однос је побољшан, тако да је за просечну потрошачку корпу домаћинству било потребно 1,16 просечних зарада.

Однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса у четвртм кварталу 2024. године указује на пораст куповне моћи становништва у односу на претходни квартал. За покриће просечне потрошачке корпе у четвртм кварталу 2024. године било је потребно издвојити 1,03 просечних зарада (у трећем кварталу 2024. – 1,08), док је за покриће минималне потрошачке корпе било довољно 0,53 просечних зарада (у трећем кварталу 2024. – 0,56).

У поређењу са истим кварталом претходне године, однос просечне потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса од 1,03 указује, на раст куповне моћи (у четвртм кварталу 2023. – 1,12), при чему је минимална потрошачка корпа износила 0,53 просечне зараде, док је у истом кварталу претходне године овај однос био неповољнији (0,58).

Посматрано по градовима, у четвртм кварталу 2024. године, куповну моћ (однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде) изнад просека Републике (1,03) имали су Београд (0,85), Нови Сад (0,98), Ниш (1,00) и Крагујевац са 1,02. У осталим градовима, који се статистички прате, просечне зараде покривале су минималну, али не и просечну потрошачку корпу домаћинства.

⁸ Минимална потрошачка корпа односи се на потрошњу домаћинства која обезбеђује одржавање живота и радног капацитета чланова домаћинства, имајући у виду оптимални биохемијски састав хране (угљени хидрати, беланчевине, масти и калорије). Укупну вредност минималне потрошачке корпе чини збир издатака за храну и осталих производа и услуга који чине личну потрошњу домаћинства.

Просечна потрошачка корпа односи се на потрошњу производа и услуга личне потрошње просечног домаћинства.

Од јануара 2011. године објављују се подаци о новој просечној и новој минималној потрошачкој корпи, које се у Републичком заводу за статистику од јануара 2008. године рачунају по новој методологији.

10. ТУРИЗАМ

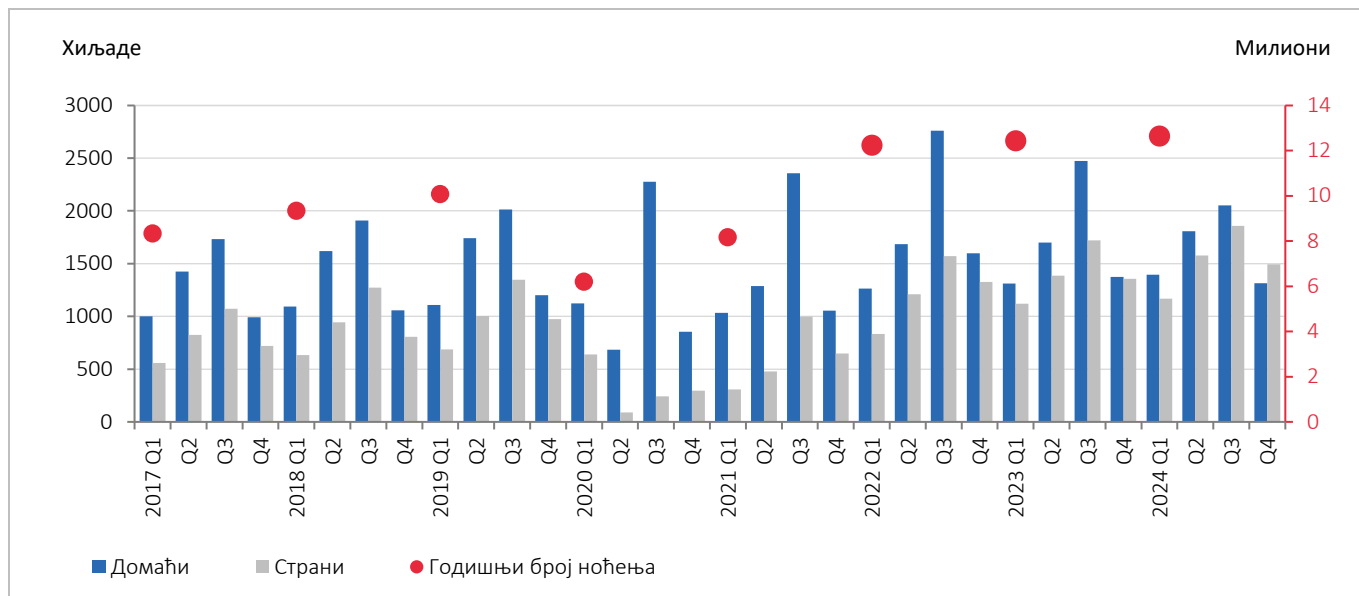
Мултидимензионална и комплексна природа туризма карактерише га као активност испреплетану са многим другим економским активностима – јер, поред пружања смештаја и гастрономских услуга, неизоставне делатности у вези са туризмом су и транспорт, културно-рекреационе делатности, платни промет итд. Изузев тога што промовише и обликује национални идентитет једне земље, туризам има велику улогу и у њеној економији – у неким регионима је чак и једини фактор креирања радних места за локалну популацију и, уопште, једини чинилац одрживог развоја – због чега заслужује посебну аналитичку пажњу.

10.1. НОЋЕЊА ТУРИСТА

Експанзија туризма у Републици Србији започета је 2015. године, најпре подстицајним мерама домаћег туризма, али и порастом интересовања страних туриста у овом периоду. Изражено бројем ноћења, туристички промет је био у порасту све до 2019. године, када је остварен рекордан број од укупно 10,1 милион ноћења. У 2020. години долази до контракције туристичке активности и пада броја ноћења на 6,2 милиона, где су домаћи туристи остварили скоро 5 милиона, а страни око 1,3 милиона ноћења. У 2021. години долази до опоравка и раста броја ноћења на 8,2 милиона. Растући тренд, изражен бројем туристичких ноћења у Републици Србији, настављен је и у претходној, 2023. години, када је забележено 12,4 милиона ноћења или 1,6% више него 2022. године.

У четвртном кварталу 2024. године број остварених туристичких ноћења износио је 2,8 милиона, што је за 2,9% више у односу на четврти квартал 2023. године. Домаћи туристи су остварили 46,8%, а страни 53,2% од укупног броја ноћења.

Графикон 10.1. Ноћења туриста – домаћи, страни и укупно; квартални и годишњи подаци

Табела 10.1. Ноћења туриста, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Укупно	156,3	164,1	129,2	171,7	116,0	106,6	96,9	93,3	105,3	109,7	93,2	102,9
Домаћи туристи	122,2	130,8	117,2	151,4	103,9	100,8	89,6	86,0	106,2	106,3	82,9	95,7
Страни туристи	270,1	253,8	157,5	204,7	134,4	114,5	109,6	102,2	104,2	113,9	108,0	110,2

10.2. НАЈВАЖНИЈА ТУРИСТИЧКА МЕСТА

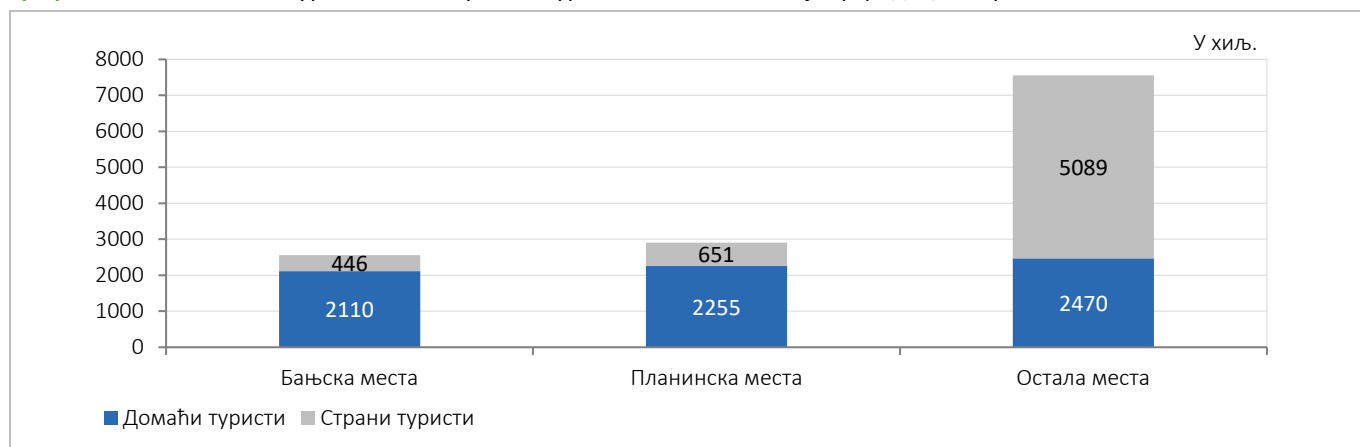
Изражено бројем туристичких ноћења⁹, најфреквентније посећивана туристичка места у 2024. години била су **Остала туристичка места**, са 7,6 милиона ноћења (или око 58% од укупних ноћења), што је за 5,7% више ноћења него у истом периоду претходне, 2023. године. У ову категорију места спадају Београд (3,7 милиона ноћења) и већи градови Републике Србије (Нови Сад, Ниш, Суботица). Већину посетилаца Београда чинили су страни туристи (86%). Слична ситуација забележена је и у Новом Саду (страни туристи 73,7%), док је незнатна већина страних туриста забележена у Нишу (50,9% страни туристи) и Суботици (53,1% домаћи туристи).

У **Планинским центрима**, другој по реду категорији места према броју туристичких ноћења, у 2024. години остварено је 2,9 милиона ноћења (или 22,3% од укупног броја ноћења), што је за 3,1% више него у периоду јануар–децембар 2023. године. Златибор је привукао највећи број туриста (1,2 милиона), који су у највећем броју били из Републике Србије (око 881 хиљада). На Копаонику је остварено око 636 хиљада ноћења туриста, од којих је такође већина била из Републике Србије (око 482 хиљаде). Ове две планине угостиле су 63,9% укупног броја туриста који су ноћили у планинским центрима.

У **Бањским местима**, у периоду јануар–децембар 2024. године остварено је око 2,6 милиона ноћења, што је 9,2% мање него у истом периоду претходне године. Туристи су већином били из Републике Србије (82,6%), а најпосећенија је била Врњачка Бања, са 626,2 хиљаде посетилаца. Затим следе Сокобања (493,1 хиљада), Бања Врдник (228,7 хиљада), Луковска Бања (194 хиљаде) и остале бање.

Највећи раст, изражен бројем ноћења, у 2024. години, у односу на 2023. годину, остварен је у Новопазарској бањи (раст 95,4%), Селтерс бањи (раст 43,7%) и Врањској бањи (18,5%).

Графикон 10.2. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, јануар–децембар 2024.

⁹ Збир података по врстама места (бање, планински центри, остала места) не даје тачан број ноћења туриста у Републици Србији, с обзиром на то да подручја појединих туристичких места припадају истовремено различитим врстама места (нпр. истовремено су и бања и планински центар).

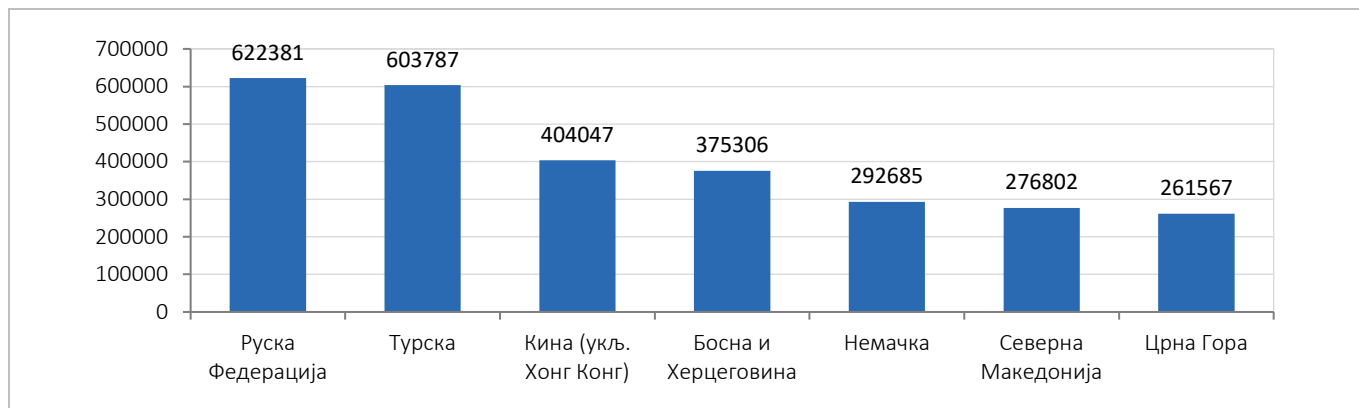
10.3. ЗЕМЉА ПОРЕКЛА СТРАНИХ ТУРИСТА

У периоду јануар–децембар 2024. године, Републику Србију су посетили страни туристи из око 50 различитих земаља света. Највећи број ноћења (80,9%) остварили су туристи из Европе.

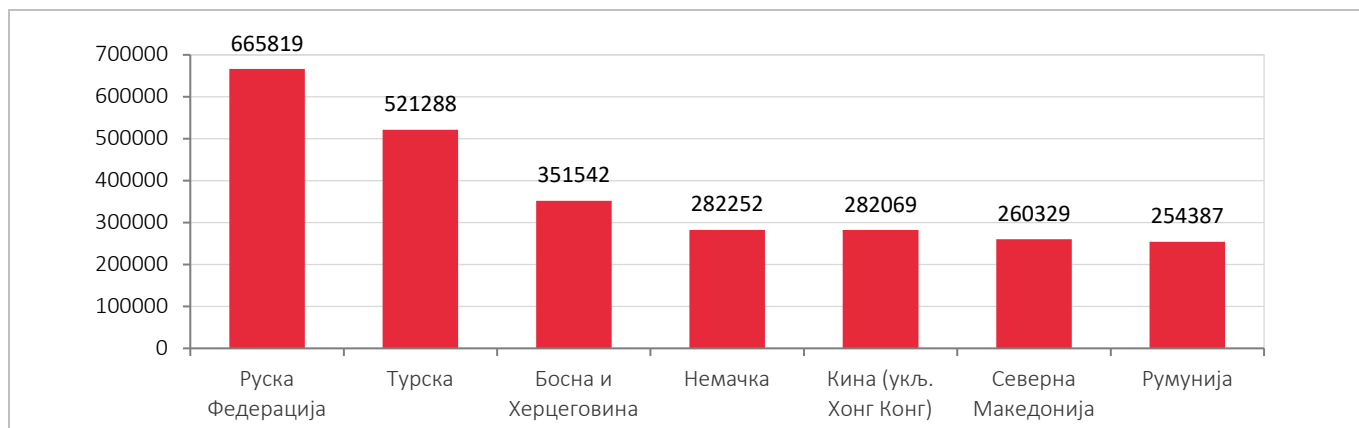
Три земље чији су туристи остварили највише ноћења јесу Руска Федерација (622,4 хиљаде), Турска (603,8 хиљада) и Кина (404 хиљаде). На четвртм месту по броју ноћења налазе се посетиоци из Босне и Херцеговине (375,3 хиљаде), а затим из Немачке (292,7 хиљада), Северне Македоније (276,8 хиљада) и Црне Горе (261,6 хиљада). Ноћења туриста из ових седам земаља чине 46,5% од укупног броја ноћења реализованих у периоду јануар–децембар 2024. године.

Поређења ради, на графикону 10.4 приказан је број туристичких ноћења у 2023. години.

Графикон 10.3. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–децембар 2024.

Графикон 10.4. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, јануар–децембар 2023.

Напомена: У свим публикацијама Републичког завода за статистику, почев од 2022. године, подаци о туристичком промету објављују се на основу статистичке обраде података преузетих из административног извора, Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста). Закључно са децембром 2021. године, подаци су се прикупљали, обрађивали и објављивали на основу статистичког истраживања о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима (ТУ-11).

Сви индекси туристичког промета (доласци и ноћења туриста) у 2022. израчунавају се на основу података Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста) за 2022. и 2021. Променом извора података, самим тим и обухвата, резултати добијени истраживањем (ТУ-11, за прошлу годину) и из административног извора (еТуриста, за ову годину) нису упоредиви.

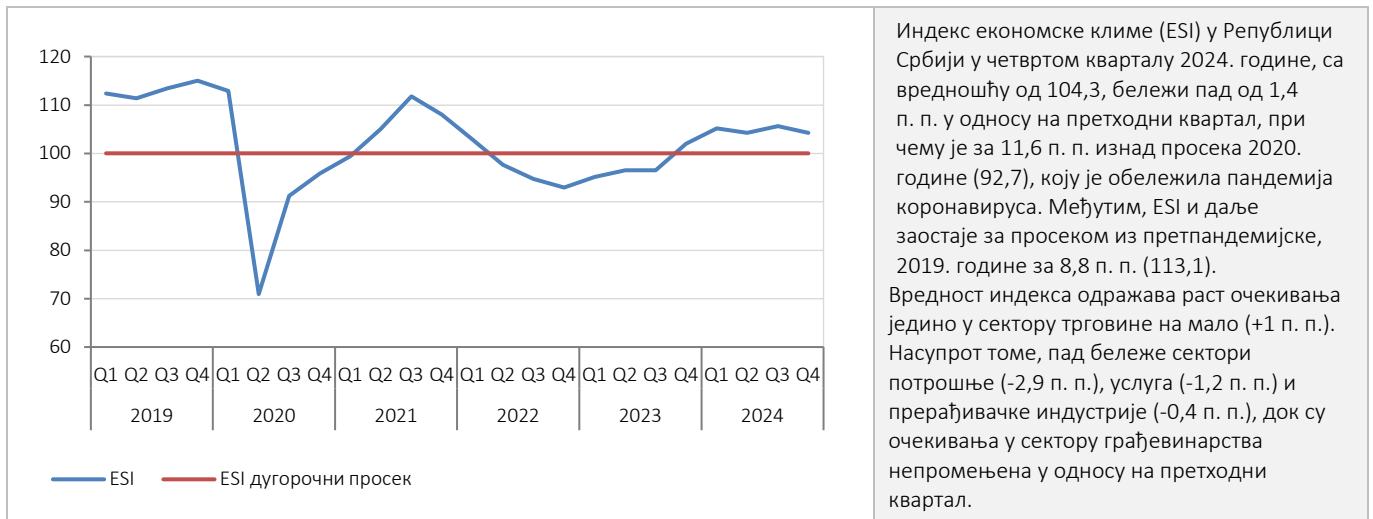
11. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

11.1. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ (ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR – ESI)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*) представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије (DG ECFIN). Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност ESI изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање¹⁰.

Графикон 11.1. Индекс економске климе¹¹ (%) (десезонирани подаци)

Индекс економске климе (ESI) у Републици Србији у четвртм кварталу 2024. године, са вредношћу од 104,3, бележи пад од 1,4 п. п. у односу на претходни квартал, при чему је за 11,6 п. п. изнад просека 2020. године (92,7), коју је обележила пандемија коронавируса. Међутим, ESI и даље заостаје за просеком из претпандемијске, 2019. године за 8,8 п. п. (113,1). Вредност индекса одражава раст очекивања једино у сектору трговине на мало (+1 п. п.). Насупрот томе, пад бележе сектори потрошње (-2,9 п. п.), услуга (-1,2 п. п.) и прерађивачке индустрије (-0,4 п. п.), док су очекивања у сектору грађевинарства непромењена у односу на претходни квартал.

Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику. Квартални подаци представљају тромесечни просек.

Табела 11.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)

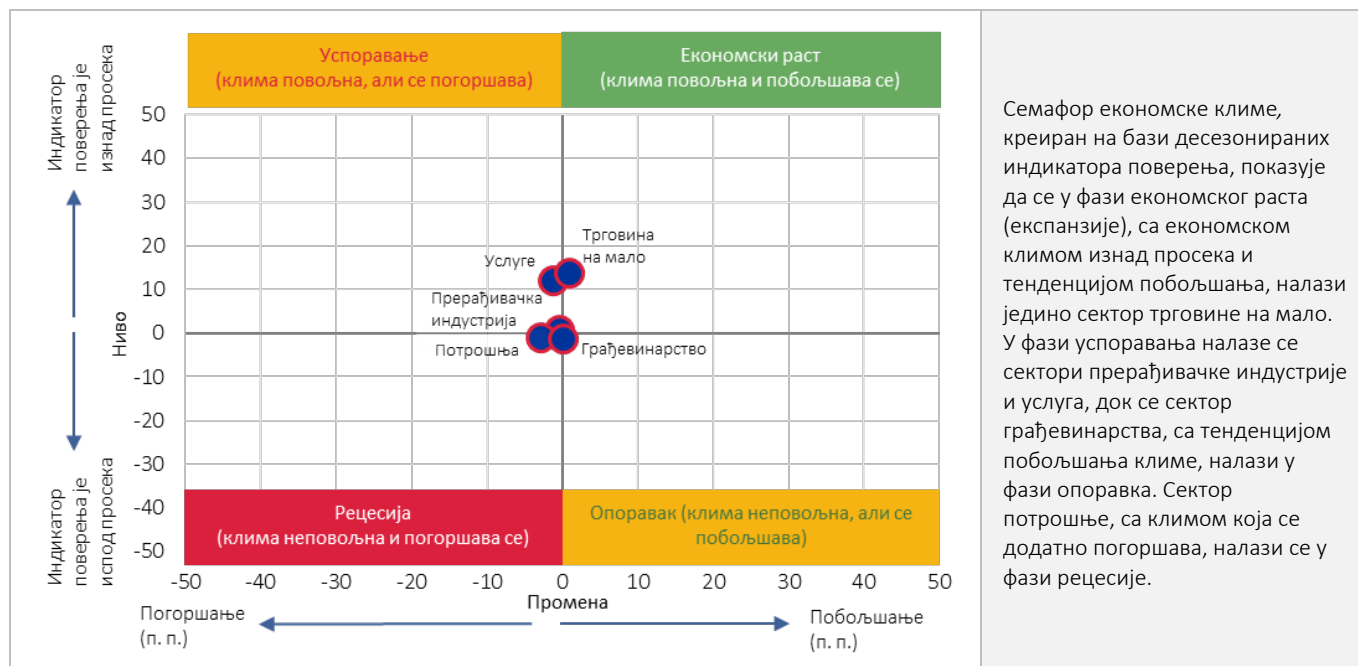
Индикатори поверења	Минимум		Просек	Максимум		2023				2024			
	квартал	вредност		квартал	вредност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Прерађивачка индустрија	Q2 2020	-8,9	3,2	Q3 2018	7,9	-1,8	-0,8	-2,1	1,0	2,1	-0,1	1,1	0,7
Услуге	Q2 2020	-42,9	6,9	Q2 2016	16,3	4,6	4,3	5,6	8,2	9,6	11,3	13,2	12,0
Потрошачи	Q4 2014	-20,6	-4,5	Q1 2020	10,7	-8,4	-6,5	-5,5	-2,4	0,9	2,6	1,7	-1,2
Трговина на мало	Q2 2020	-12,5	8,6	Q4 2019	16,2	7,6	8,8	11,5	11,7	12,2	13,2	12,7	13,7
Грађевинарство	Q3 2013	-40,8	-9,4	Q3 2019	7,1	-3,1	-3,8	-3,9	-2,2	-0,8	-2,2	-1,5	-1,5
Индекс економске климе	Q2 2020	70,9	102,5	Q4 2019	115,0	95,1	96,5	96,5	102,0	105,2	104,2	105,7	104,3

¹⁰ ESI се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Више о методологији:

https://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/methodological_guidelines/bcs_user_guide.pdf

¹¹ Подаци за Индекс економске климе (ESI) ревидирани су у складу са унапређеном методологијом сезонског прилагођавања података, која се примењује од априла 2022. године.

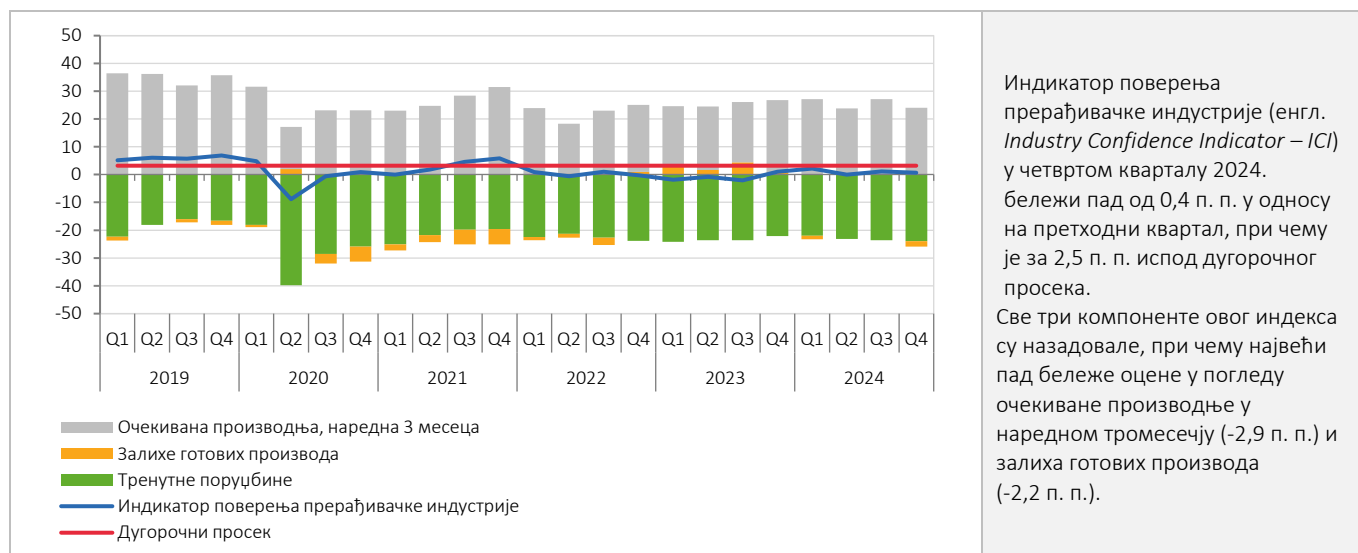
Графикон 11.2. Семафор економске климе

11.2. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПРАРАЂИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

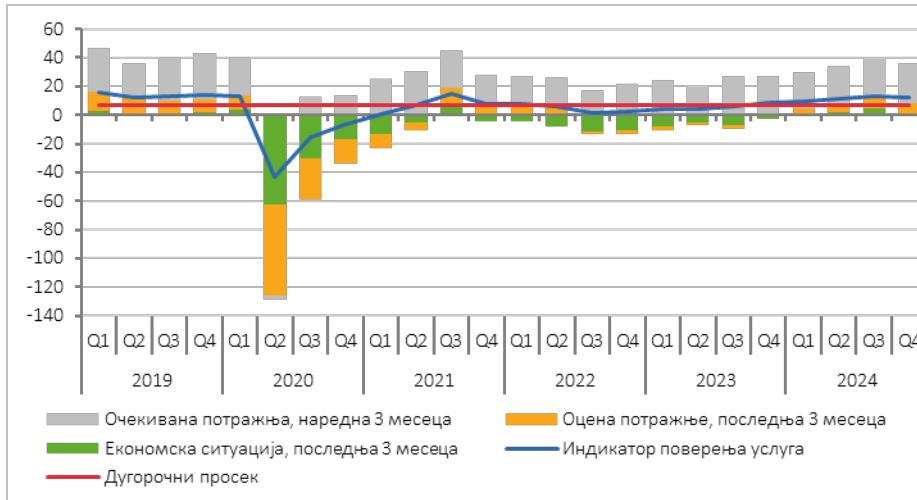
Графикон 11.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%) (десезонирани подаци)

11.3. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА У СЕКТОРУ УСЛУГА

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

Графикон 11.4. Индикатор поверења услуга (%) (десезонирани подаци)

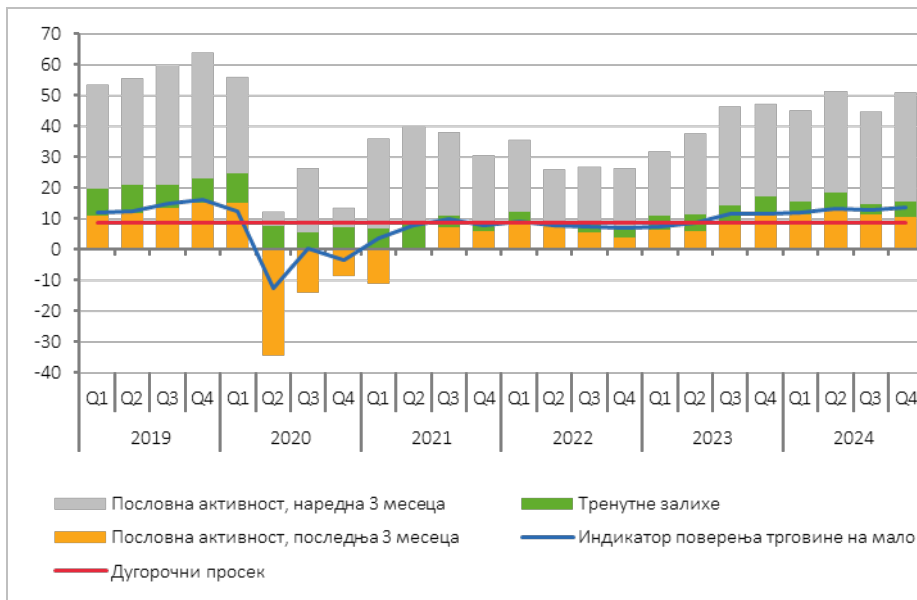

Индикатор поверења услуга (енгл. *Services Confidence Indicator – SCI*), са вредношћу од 12%, у четвртном кварталу 2024. године, бележи пад за 1,2 п. п. у односу на претходни квартал, при чему и даље превазилази дугорочни просек за 5 п. п. Раст бележи једино оцена потражње у наредна три месеца (+2,4 п. п.), док су песимистичне оцене економске ситуације (-5 п. п.) и потражње у претходном тромесечју (-1 п. п.).

11.4. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ТРГОВИНЕ НА МАЛО

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

Графикон 11.5. Индикатор поверења трговине на мало (%) (десезонирани подаци)

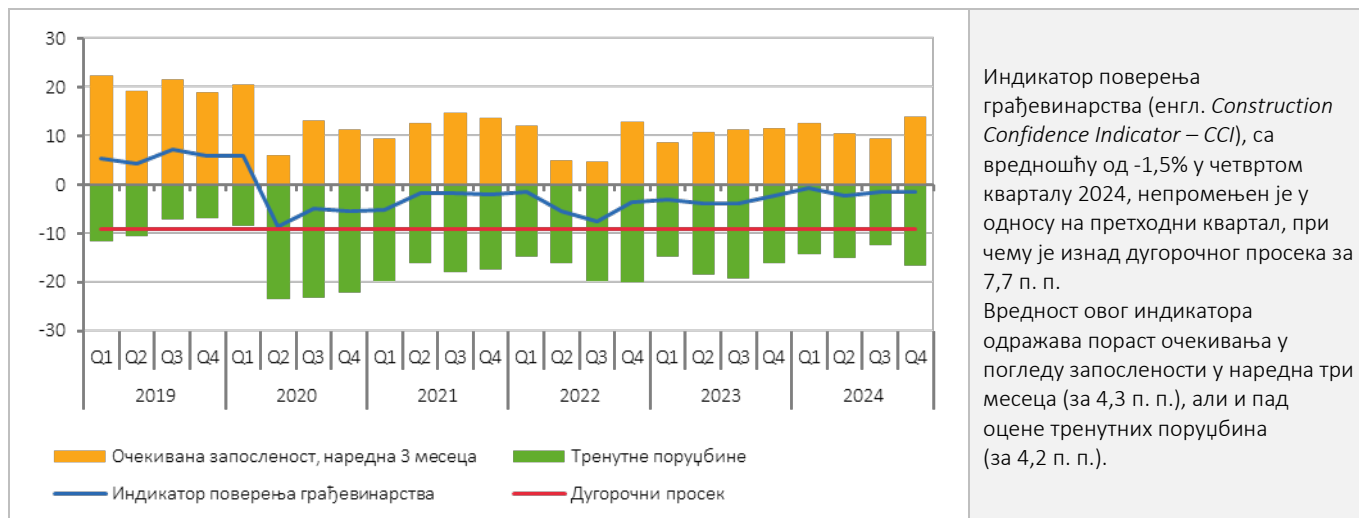

Индикатор поверења трговине на мало (енгл. *Trade Confidence Indicator – TCI*) у четвртном кварталу 2024, са вредношћу од 13,7%, бележи раст од 1 п. п. у односу на претходни квартал и за 5 п. п. превазилази дугорочни просек (8,7%). Кретање овог индикатора одражава пораст оцене пословне активности у наредна три месеца (+5,4 п. п.), као и тренутних залиха (+1,5 п. п.), наспрот оцени пословне активности у последњем тромесечју, која бележи незнатан пад (за 0,7 п. п.).

11.5. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ГРАЂЕВИНАРСТВА

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

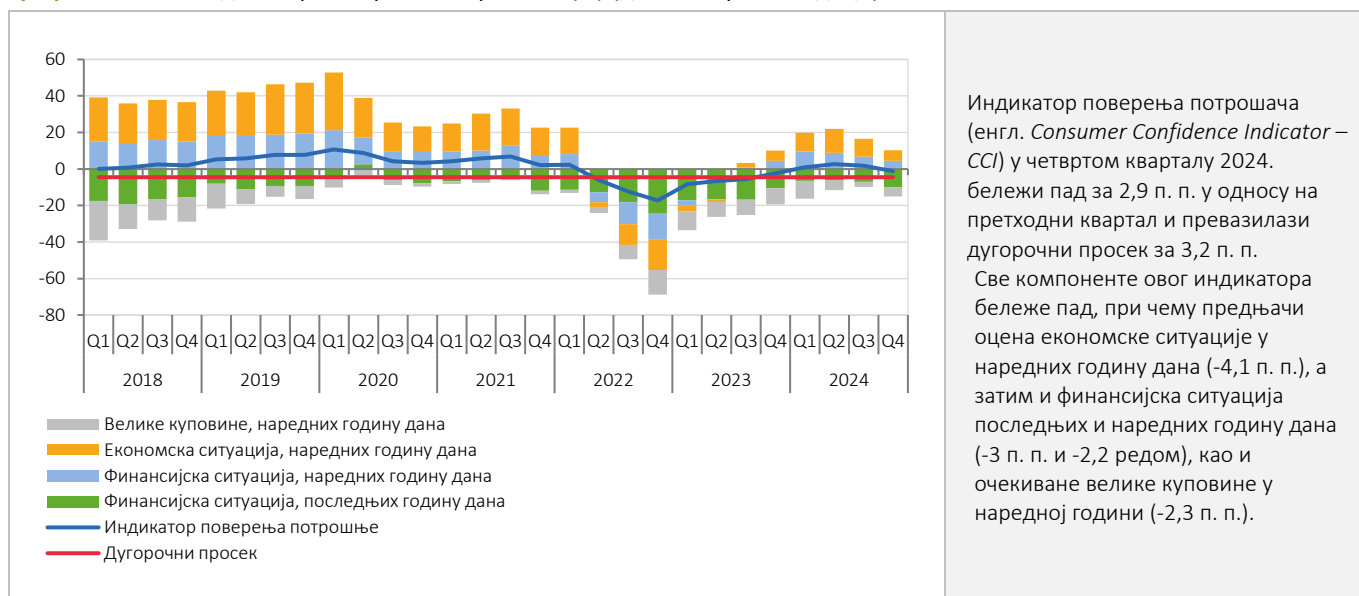
Графикон 11.6. Индикатор поверења грађевинарства (%) (десезонирани подаци)

11.6. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПОТРОШАЧА¹²

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 11.7. Индикатор поверења потрошача (%) (десезонирани подаци)

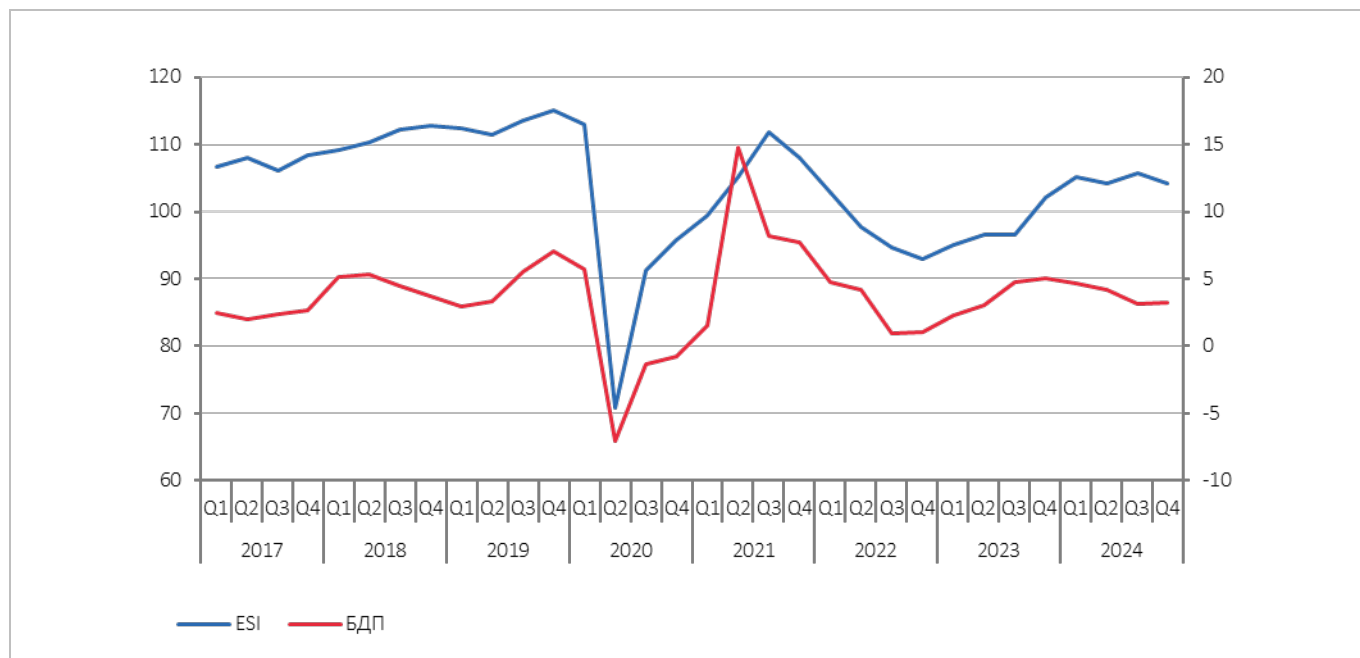

¹² Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача је измењена од стране Европске комисије почев од 2018. године и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

11.7. КОРЕЛАЦИЈА ESI И БДП-А РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Истраживачи и доносиоци економских одлука често укључују ESI као експланаторну варијаблу са релевантним информацијама за моделирање економског развоја, посебно ако се има у виду да су подаци о економској клими расположиви пре већине економских показатеља. Најчешће коришћена референтна (објашњавајућа) серија за ESI је бруто домаћи производ (БДП), јер одражава кретања у привреди као целини. Ако се има у виду да ESI представља коинцидентни индикатор (испољава промене кад и референтна серија), може се закључити да релативно добро прати кретање БДП-а, што потврђује и коефицијент корелације од 0,66.

Графикон 11.8. Корелација ESI и БДП-а Републике Србије¹³

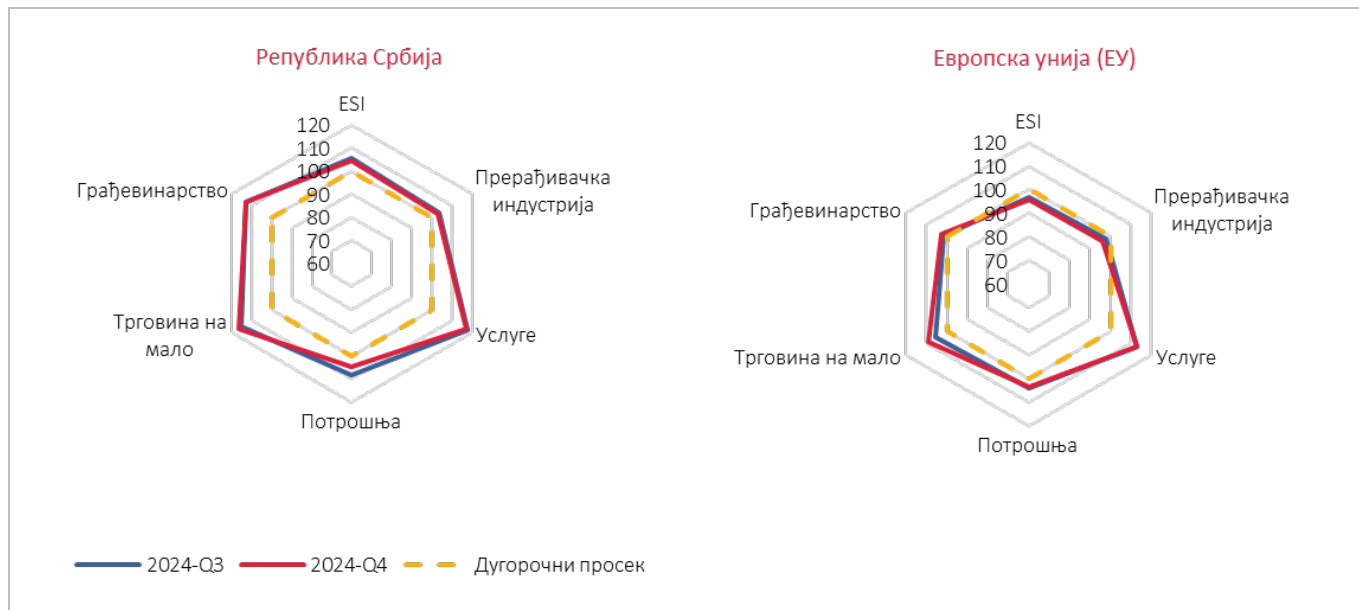

¹³ Квартални бруто домаћи производ (БДП) ревидиран је у складу са ревидираним годишњим подацима.

11.8. ИНДИКАТОР ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Већина земаља ЕУ бележи погоршање економске климе у четвртном кварталу 2024. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи пад (са вредности 95,6) за 1 п. п. Највећи раст очекивања у ЕУ забележен је у сектору трговине на мало (+3,3 п. п.).

Графикон 11.9. Показатељи економске климе

КАКО ТУМАЧИТИ РАДАР?

Скала радар графика дефинисана је у интервалу од 60 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (IV квартал 2024) упоређени су са претходним кварталним исходима (III квартал 2024) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

12. РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија је статус градова и општина Републике Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варирају – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (од укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Региону Јужне и Источне Србије чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Републици Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравномерности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

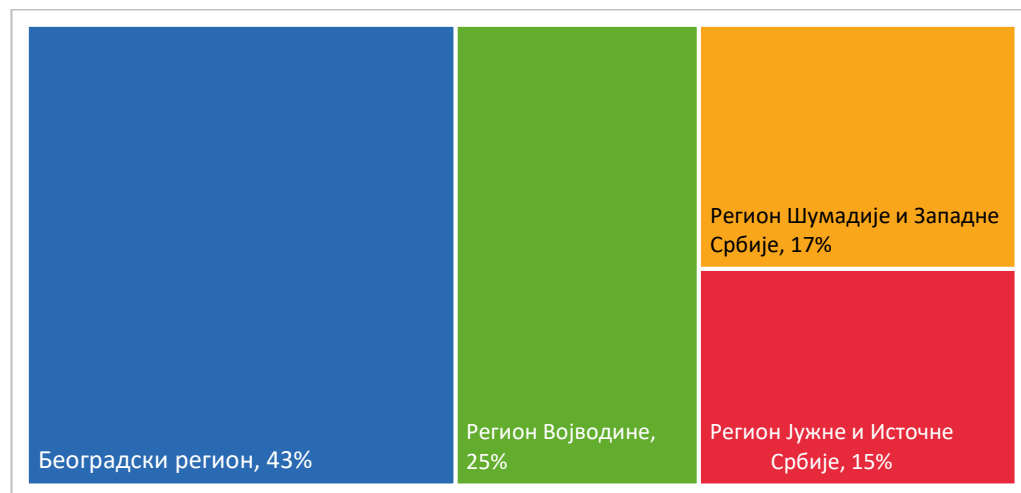
■ Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона.

Од укупног БДП-а у 2023. години, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (43,3%), затим у Региону Војводине (24,6%), Региону Шумадије и Западне Србије (17%) и Региону Јужне и Источне Србије (15,1%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Републике Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (1 331 000 динара по становнику, односно 70,6% више у односу на републички просек). Следи Регион Војводине, који је незнатно испод просека Републике (за 0,1%), затим Регион Шумадије и Западне Србије (за 37,9%) и Регион Јужне и Источне Србије (за 28,4% испод просека Републике Србије).

Графикон 12.1. Учешћа региона у националном БДП-у, 2023.

■ Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама (без пореза и доприноса) у 2024. години, креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, где су зараде најниже. Просечна зарада без пореза и доприноса у Београдском региону износила је 124 010 динара или 126% просека Републике Србије (98 143 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (92 725 динара или 94,5% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили 86% и 84%, редом, националног нивоа (84 083 динара и 82 433 динара, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на исти период претходне године, а највеће релативно повећање остварено је у Региону Шумадије и Западне Србије, за 15,1%.

У 77 општина просечне зараде без пореза и доприноса биле су испод 80% просека Републике, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на Општину Бојник (са најнижом просечном зарадом – 66 941 динар). Такође, на зачељу лествице налазе се општине Прешево, са зарадом у просеку од 67 234 динара, Црна Трава (68 191) и Власотинце (68 661).

■ Тржиште рада

Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 12,3% у 2024. години, за 43% превазилази просек Републике Србије (који износи 8,6%), насупрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (6,2%, односно 27,4% испод националног просека). Такође, када је посреди стопа запослености, предњачи Београдски регион, са стопом од 56% или 8,8% изнад просека Републике Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 47% или 8,5% испод републичког просека (који износи 51,4%).

У 2024. години, Београдски регион бележи највеће учешће у укупној запослености (27,5%), уз истовремено најмање учешће незапослених (19,5%). Насупрот томе, Регион Јужне и Источне Србије има најмање учешће у укупној запослености Републике Србије (19,5%), уз највеће учешће (29%) у укупној незапослености Републике Србије (према Анкети о радној снази).

■ Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион, у 2024. години, нема примат у укупном робном извозу Републике Србије (учешће износи 23,8%). Регион Војводине предњачи са учешћем у робном извозу од 33,3%, а затим следе Регион Јужне и Источне Србије (21,5%) и Регион Шумадије и Западне Србије (19,9%). Извоз по становнику најбоље осликава регионалне асиметричности, па тако Регион Војводине, са извозом по становнику од 5 608 евра, за 27% превазилази републички просек и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Шумадије и Западне Србије (3 211 евра), који је за 27% нижи од републичког просека. Регион Војводине, као водећи извозник у 2024. години, бележи у структури извоза¹⁴ највеће учешће пољопривредно-прехрамбених производа (21,5%), пре свега житарица (31,5%), при чему је најзначајнији извозни производ кукуруз (15,1% извоза пољопривредно-прехрамбених производа).

■ Демографска структура

Према последњим расположивим подацима за 2023. годину, густина насељености у Београдском региону је 6,9 пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 29% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Републике Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва Региона (54,8%). Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има десет градова у којима живи 55% укупног становништва Региона, док у 13 неразвијених општина овог региона живи свега 13% становништва. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56% популације, док у чак 30 неразвијених општина овог региона живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских миграција, једино број становника Београдског региона бележи раст (за 1,4% између 2011. и 2023. године), док број становника у остала три

¹⁴ Према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК).

региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разурђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

■ Саобраћајна инфраструктура

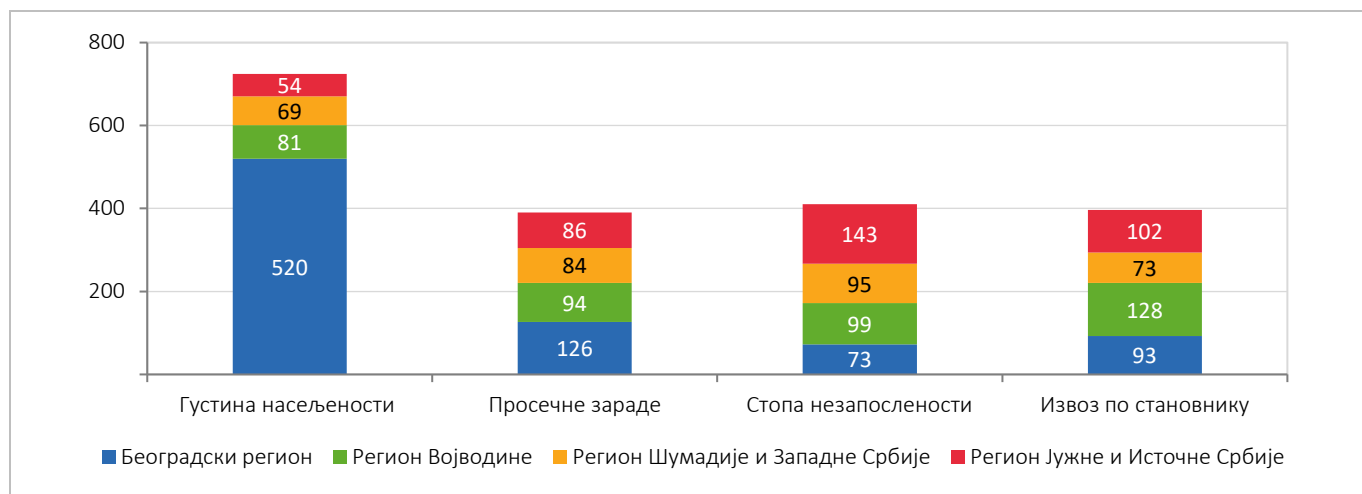
У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водопривредне, односно пратеће супраструктуре). Од квалитета путева, преко телекомуникација, до савремених услова становања, разлике се, пре свега, уочавају између неразвијеног јужног подручја и развијенијег севера Републике Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 41 општини¹⁵ учешће општинских путева са савременим коловозом испод просека, док четири општине бележе учешће испод 20%, и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, *стопа обнављања аутомобила* (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2023. варира од 3,8 у Региону Шумадије и Западне Србије до 8,3 у Београдском региону, где је регистровано свако четврто путничко возило. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у 2024. години, одражава сличан однос, тако што Београдски регион премашује просек Републике Србије за 42,3%, насупрот Региону Јужне и Источне Србије, који је за 27% испод националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана преко односа екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености забележена је у Београду и десет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 12.1).

Табела 12.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности, 2024.

Индикатори	Густина насељености, km ² , 2023.	БДП/ст., 2023.	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2023 (%)
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	9,8 : 1	2,7 : 1	1,5 : 1	2 : 1	1,7 : 1	(-10,9) : (+1,4)
	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Шумадије и Западне Србије: Београдски регион

Графикон 12.2. Диспропорције на нивоу региона у Републици Србији (ниво РС = 100%), 2024.

¹⁵ Подаци се односе на 2022. годину.

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Републике Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Београдски регион												
Просечне зараде у динарима	125,8	125,8	126,3	128,0	126,6	127,0	127,1	128,2	126,3	126,1	125,6	127,2
Стопа запослености	107,6	108,2	110,6	110,2	110,7	109,9	111,0	111,1	110,0	109,1	107,1	108,6
Стопа незапослености	75,2	83,1	82,2	83,0	75,2	80,2	71,1	73,6	69,1	76,8	72,8	72,1
Извоз по становнику у еврима	88,9	89,2	92,0	98,2	93,8	99,0	93,0	94,3	92,0	92,5	92,3	97,7
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	123,4	132,6	129,5	131,9	133,1	145,8	140,0	141,4	140,6	152,8	134,5	140,6
Регион Војводине												
Просечне зараде у динарима	95,1	94,9	94,9	95,4	95,1	94,2	94,4	94,8	94,6	94,2	94,6	94,4
Стопа запослености	98,8	99,4	100,6	99,2	99,8	102,2	97,8	101,2	100,6	100,0	98,8	100,0
Стопа незапослености	89,9	85,4	76,7	83,0	87,1	82,3	112,2	101,1	102,1	92,7	102,5	93,0
Извоз по становнику у еврима	128,2	131,4	127,8	125,5	124,9	126,1	128,2	132,3	130,9	126,4	126,7	125,5
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	97,2	92,3	90,4	93,4	95,1	88,5	88,3	91,6	92,0	86,7	92,4	92,7
Регион Шумадије и Западне Србије												
Просечне зараде у динарима	83,9	83,9	83,9	83,0	83,2	83,4	83,6	83,0	83,7	83,9	84,4	84,0
Стопа запослености	101,2	98,8	97,2	101,0	99,4	98,8	99,6	96,6	97,2	98,8	100,0	97,9
Стопа незапослености	112,8	122,5	116,7	110,6	101,0	106,3	97,8	108,8	96,8	95,1	93,8	109,3
Извоз по становнику у еврима	76,7	77,2	76,8	76,8	74,6	76,3	75,6	77,2	74,8	72,1	72,8	72,0
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	96,7	94,2	100,0	97,7	95,2	91,0	92,5	91,9	90,6	87,4	93,6	89,6
Регион Јужне и Источне Србије												
Просечне зараде у динарима	86,6	86,9	86,1	83,9	85,9	86,1	85,5	83,9	85,9	86,5	86,1	84,3
Стопа запослености	89,5	93,2	90,2	89,6	88,5	87,3	90,7	89,9	90,4	90,7	92,5	92,6
Стопа незапослености	126,6	109,0	132,2	130,9	147,5	143,8	126,7	123,1	143,6	146,3	140,7	133,7
Извоз по становнику у еврима	101,4	95,4	90,8	89,7	94,1	88,0	96,7	88,8	97,9	107,6	104,1	98,8
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	79,0	77,1	76,0	72,7	72,4	70,9	76,0	71,1	73,1	69,2	76,2	73,6

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености региона (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и општина, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Региони се разврставају на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија. Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

13. ПОЉОПРИВРЕДА

Пољопривредну производњу чине две основне гране: биљна производња и сточарска производња. Због њене специфичне природе, релевантни подаци у вези са пољопривредном производњом расположиви су, углавном, у годишњој периодици. У овом издању *Трендова* приказано је кретање појава у пољопривреди које се односе на 4. квартал 2024. године и целу 2024. годину. Анализиране су појаве:

- у биљној производњи, са освртом на јесењу сетву,
- појаве у сточарској производњи (број стоке, производња конзумног крављег млека у млекарама и клање стоке у кланицама),
- цене пољопривредних производа и репродукционог материјала, и
- спољнотрговинска размена пољопривредних производа.

13.1. БИЉНА ПРОИЗВОДЊА И ЈЕСЕЊА СЕТВА 2024.

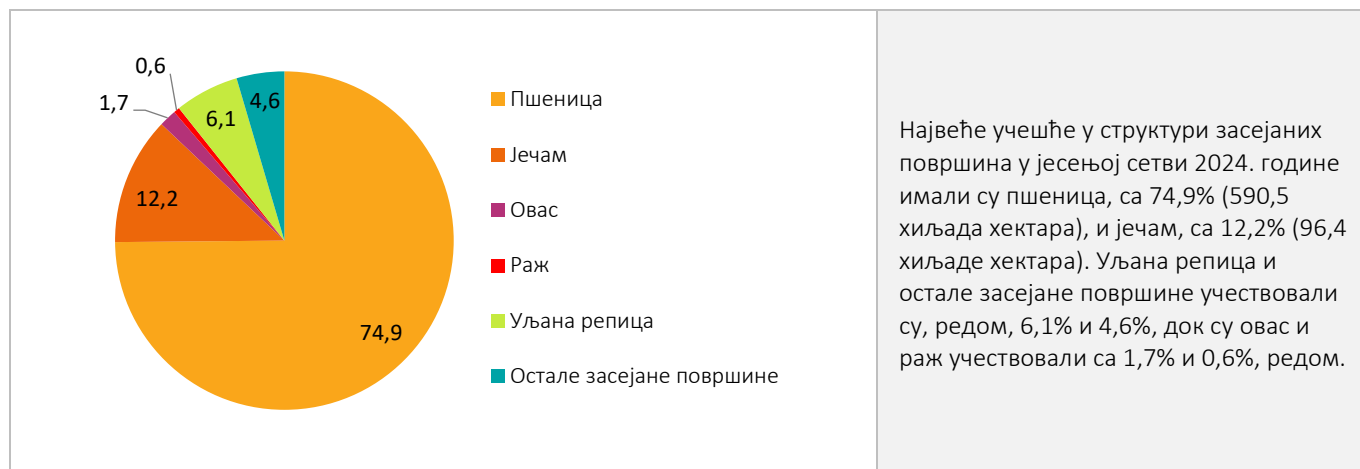
Биљну производњу можемо поделити на Ратарство и повртарство, Воћарство и Виноградарство. При томе, најзначајнија грана биљне производе јесте Ратарство и повртарство, која у укупној вредности Биљне производње у 2024. години учествује са 80,5%. Затим следе Воћарство (учешће 17,8%) и Виноградарство (учешће 1,8%). У 2024. години биљна производња (посматрано вредносно) била је за 12,1% мања него у претходној години. На овај раст су, пре свега, утицали неповољни климатски услови, који су довели до пада ратарске и повртарске производње од 14,4% у односу на претходну (2023) пољопривредну годину. С друге стране, воћарска производња, чије је учешће у укупној вредности биљне производње 17,8%, остварила је у 2024. години пад од 1,3% у односу на претходну годину. По групама производа у оквиру биљне производње износи индекса (2024/2023) јесу следећи:

- Жита: 80,3 (пшеница 84,1; кукуруз 77,0)
- Индустијско биље: 76,4 (сунцокрет 90,7; соја 57,8)
- Поврће: 119,4 (кромпир 101,6; парадајз 154,8; паприка 160,0)
- Сточно (кормно) биље: 71,5
- Воће: 98,7 (јабука 102,5; шљива 106,8; малина 95,3)
- Виноградарство: 98,6

Временски услови у великој мери утичу и на моменат сетве, те се за пољопривредну производњу често може чути термин „фабрика под отвореним небом“. Када посматрамо ратарску производњу (оптимално време јесење сетве за већину култура јесте месец октобар), фактори као што су основна обрада земљишта, избор сорте, па и сам моменат сетве, у великој мери утицаће на касније приносе. Међутим, нестабилни временски услови могу довести до тога да се јесења сетва продужи и ван оптималног рока. Како на тржишту постоје различите сорте семена чија се отпорност разликује, тиме се утицај неповољних климатских услова на сетву смањује. С друге стране, поред различитих врста сорти семена које постоје на тржишту, препоруке су да сетва не излази из оптималног рока. У претходној години, месец октобар је био повољан за сетву, па можемо рећи да је јесења сетва у 2024. години обављена у оптималном року.

У јесењој сетви 2024. године остварен је међугодишњи раст укупних засејаних површина од 8,5%. Под пшеницом је засејано 590,5 хиљада хектара, што је за 8,6% више него у 2023. години. Раст површина у јесењој сетви забележен је и код јечма (раст од 1%) и уљане репице (раст од 36,8%). Са друге стране, културе које су оствариле међугодишњи пад површина у јесењој сетви, у односу на 2023. годину, јесу оvas (пад од 9%) и раж (пад од 1,7%).

Графикон 13.1. Структура засејаних површина, 2024. (%)

Табела 13.1. Засејана површина и међугодишња стопа раста (%)

	2024.						
	укупно засејана површина	пшеница	јечам	овас	раж	уљана репица	остале засејане површине
Засејана површина, ha	788 815	590 483	96 369	13 040	4 531	48 445	35 947
Годишња стопа раста ¹⁾	8,5	8,6	1,0	-9,0	-1,7	36,8	7,7

¹⁾ 2024. година у односу на 2023. годину.

13.2. СТОЧАРСКА ПРОИЗВОДЊА

Сточарска производња је у 2024. години учествовала са 36,2% у укупној вредности пољопривреде (биљна производња је имала учешће од 63,8%). Према опадајућем учешћу, најзначајније гране у оквиру вредности сточарске производње јесу:

- Говедарство (учешће 39%),
- Свињарство (учешће 33,7%),
- Живинарство (учешће 16,5%),
- Овчарство (8,9%), и
- Пчеларство (1,9%).

Ако посматрамо десетогодишњи период (2015–2024), приметан је пад броја грла код свих врста стоке, изузев оваца. У периоду 2015–2024. године број говеда се годишње смањивао за 2,7%. Слична је ситуација и са свињама и живином, где се просечан број грла стоке смањивао по години, за 3,2% код свиња, односно за 1,5% код живине. Са друге стране, у посматраном десетогодишњем периоду код оваца забележен је раст, и то од 0,2% на годишњем нивоу.

Табела 13.2. Биланс стоке

	Биланс стоке, хиљ.			
	говеда	свиње	овце	живина
2022	800	2 667	1 721	14 817
2023	725	2 141	1 717	14 278
2024	699	2 349	1 759	14 774

У поређењу са 2023. годином, у 2024. години дошло је до пада броја говеда (пад од 3,7%), док су остале врсте стоке забележиле раст, и то: свиње (раст од 9,7%), овце (раст од 2,5%) и живина (раст од 3,5%).

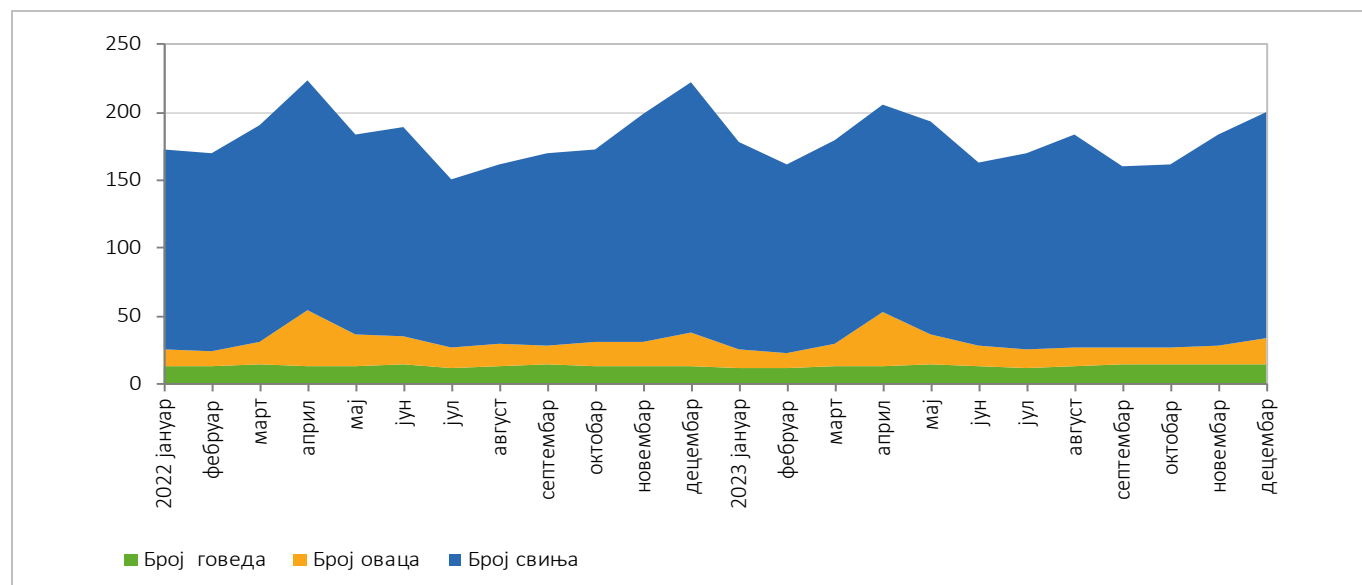
Негативни трендови у говедарству могу довести до озбиљних последица у овом сектору, као што су смањење производње меса, млека и других производа од ове врсте стоке, што може узроковати повећање цена на тржишту. Са друге стране, у 2024. години забележен је позитиван раст у осталим секторима сточарства, али, упркос томе, неопходно је наставити мониторинг и подршку ових сектора, имајући у виду њихов негативан раст (изузев оваца) у десетогодишњем периоду.

13.3. КЛАЊЕ СТОКЕ

У Републици Србији, клање стоке се обавља у регистрованим кланицама и ван кланица, тј. на газдинствима. Кад је реч о говедима, клање у кланицама износи око 57% од укупног клања ове врсте стоке, док је код свиња и оваца претежно заступљено клање ван кланица, респективно око 60% и 83%. Подацима о клању стоке у кланицама обухваћено је клање у свим регистрованим кланицама на територији Републике Србије, којих је у децембру 2024. било 358. У овом издању *Трендова* предмет анализе биће стока заклана у кланицама.

У 2024. години, у односу на претходну годину, број говеда закланих у кланицама (164,3 хиљ.) већи је за 2,9%. Посматрано квартално, у IV кварталу забележен је раст закланих говеда у кланицама у износу од 5,1% у односу на исти квартал претходне године. Категорија закланих говеда која је у IV кварталу текуће године забележила највећи раст у укупном клању ове врсте стоке јесу говеда преко две године старости (раст од 12% у односу на исти квартал претходне године). Највеће учешће у укупном клању у IV кварталу 2024. године има категорија говеда старости 1–2 године, и то 74,9%.

Графикон 13.2. Број закланих свиња, оваца и говеда у кланицама (у хиљ.)

Број свиња закраних у кланицама (1,8 мил.) у 2024. години нижи је за 0,2% у односу на 2023. годину. Посматрано квартално, у IV кварталу број закраних свиња у кланицама (457,2 хиљ.) био је већи него у истом периоду претходне године, и то за 15,4%. Категорија закраних свиња која је у IV кварталу 2024. године забележила највећи раст у укупном клању ове врсте стоке јесу товне свиње тежине од 50 kg и више (раст од 18,7% у односу на исти квартал претходне године). Од укупно закраних свиња у кланицама највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке у 2024. години има категорија свиња преко 50 kg, чак 86,7%.

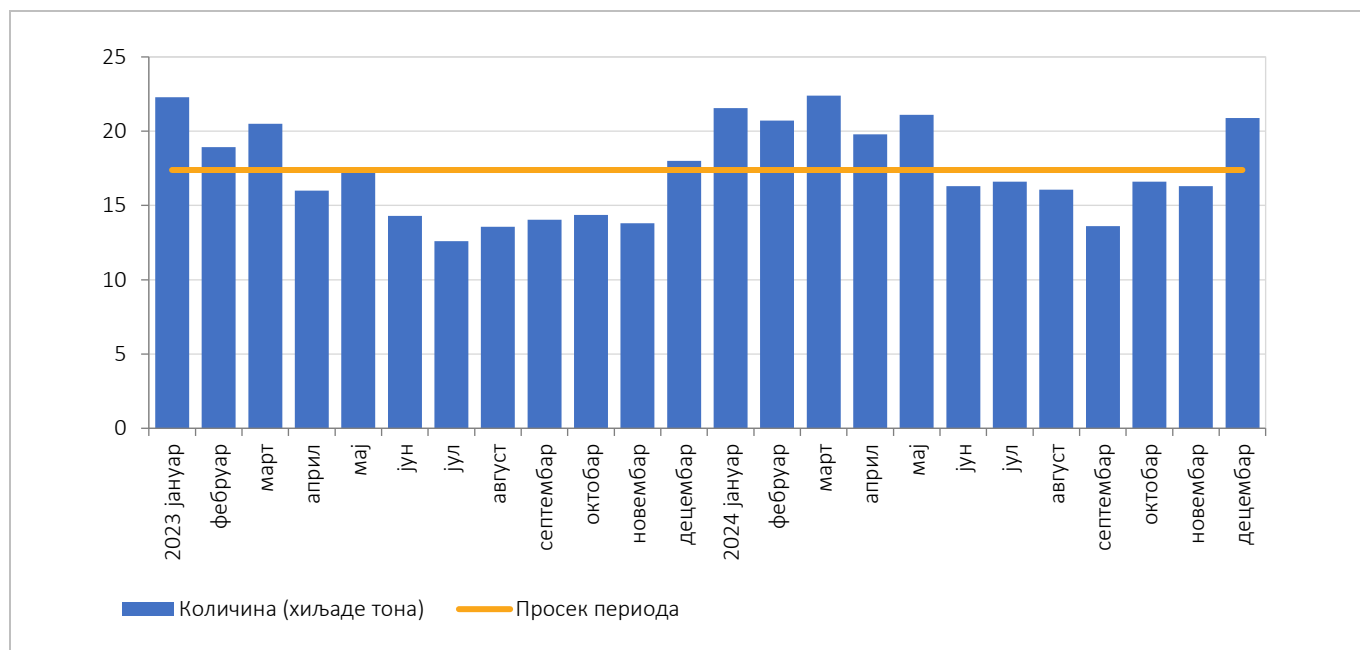
Од укупног броја закраних оваца на територији Републике Србије само око 17% коље се у кланицама. Посматрано квартално, у IV кварталу 2024. године број закраних оваца у кланицама износи око 38,4 хиљ., што је за 15,7% мање у односу на исти квартал претходне године. Од укупно закраних оваца у кланицама највеће учешће (95,5%) у 2024. години у укупном клању ове врсте стоке има категорија јагњади до шест месеци.

13.4. ПРОИЗВОДЊА И ЦЕНЕ МЛЕКА, ЖИТА И СТОКЕ

Процене показују да пољопривредна газдинства која се баве производњом крављег млека дистрибуирају откупним станицама (млекарима) око 59% од укупне производње¹⁶. Од количине крављег млека које остаје на газдинству (око 41%) за исхрану чланова газдинства и стоке на газдинству искористи се око 10%, око 22% се преради у млечне производе (углавном сир и кајмак), а остатак (око 9%) прода се непосредним потрошачима. Према истом извору, губици на газдинству су незнатни (до 0,1%).

Заступљеност крављег млека у укупној производњи млека на газдинствима износи око 97%, а остало чине овчије и козје млеко. У 2024. години производња конзумног крављег млека у млекарима повећана је за 13,4% у односу на исти период претходне године. Посматрано квартално, у IV кварталу 2024. године дошло је до раста у производњи конзумног крављег млека од 16,5% у односу на IV квартал 2023. године.

Графикон 13.3. Производња конзумног крављег млека у млекарима

¹⁶ Анкета о пољопривредној производњи – сточарска производња, 2022.

Откупне цене крављег млека смањене су за 2,9% у периоду јануар–децембар 2024. године у односу на исти период претходне године¹⁸. Посматрано квартално, у IV кварталу 2024. године цене млека биле су за 0,4% мање у односу на исти квартал претходне године.

Потрошачке цене крављег млека смањене су за 3,4% у периоду јануар–децембар 2024. године у односу на исти период претходне године. У IV кварталу 2024. године просечна цена крављег млека износила је 144,4 динара по литру, што представља пад од 3,3% у односу на исти квартал претходне године.

На основу упоредног приказа, можемо закључити да су откупне цене крављег млека имале стабилан, стагнирајући тренд у току целе 2024. године.

Како су у овом издању *Трендова* предмет анализе, поред сточарских производа, и поједине културе из биљне производње, као и одређене категорије стоке, неопходно је приказати и њихове откупне цене.

У 2024. години произвођачке цене **производа пољопривреде и рибарства** биле су у просеку за 2,1% више него 2023. године.

Цене жита у 2024. години биле су ниже за 2,3% у односу на претходну годину. У овом периоду дошло је до повећања произвођачких цена **стоке и живине** за 5,1%, и то: раст цена говеда за 3,7% и свиња за 8,0% у односу на 2023. годину.

Табела 13.3. Упоредни приказ откупних и потрошачких цена крављег млека

Месец	Цена млека, дин./лит.	
	откупна цена	потрошачка цена ¹⁷
Јануар 2023.	65,0	150,9
Фебруар	63,0	150,8
Март	60,5	151,2
Април	57,6	150,9
Мај	54,8	150,1
Јун	53,5	151,1
Јул	53,3	150,4
Август	53,6	148,7
Септембар	54,1	148,2
Октобар	54,8	148,2
Новембар	55,6	149,7
Децембар	55,9	150,3
Јануар 2024.	55,5	145,3
Фебруар	55,6	145,2
Март	55,5	144,9
Април	55,5	145,6
Мај	55,3	145,6
Јун	54,9	144,7
Јул	54,8	144,8
Август	54,8	145,2
Септембар	54,8	144,8
Октобар	55,1	144,8
Новембар	55,2	144,2
Децембар	55,3	144,2

Табела 13.4. Индекси цена произвођача производа пољопривреде и рибарства

	XII 2024 XII 2023	XII 2024 XI 2024	Ø 2024 Ø 2023
Пољопривреда и рибарство	101,7	100,1	102,1
Жита	108,1	98,9	97,7
Пшеница	109,2	100,7	91,7
Кукуруз	108,0	98,0	100,4
Стока и живина	92,1	100,8	105,1
Говеда	100,3	99,6	103,7
Свиње	86,9	102,5	108,0

¹⁷ Потрошачке цене се односе на кравље млеко масноће 2,8%.

¹⁸ Реч је о ценама произвођача производа пољопривреде и рибарства – ценама по којима се врши откуп од породичних газдинстава и ценама по којима правна лица у области пољопривреде продају своје производе.

13.5. РЕПРОДУКЦИОНИ МАТЕРИЈАЛ

Стабилна и успешна производња у пољопривреди зависи од много фактора. У биљној производњи, поред правилне обраде земљишта, за високе и стабилне приносе од изузетне важности су инпути који се користе. Ту се, пре свега, мисли на семе и садни материјал, ђубрива, као и средства за заштиту. Када је реч о другој грани пољопривреде, тј. сточарској производњи, велики значај за здравље и прираст животиња има њихова адекватна исхрана, као и објекти у којима се држе. За обезбеђење свих ових услова, поред људског рада, велику улогу имају средства за рад, опрема, односно пољопривредна механизација. Због тога, пољопривредници морају поседовати одговарајућу механизацију, машине или пак за ове потребе ангажовати друге (ђубрење, прскање, жетва и сл.). Сви ови фактори чине укупну међуфазну потрошњу (која чини скоро 60% укупне вредности пољопривредне производње), а њихови индекси цена приказани су у табели 13.3.

Укупна међуфазна потрошња, односно цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у IV кварталу 2024. повећане су за 1,2% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по групама производа, највећи раст у IV кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је у групама: Остали производи и услуге (раст од 6,6%), Одржавање објеката (6,1%) и Одржавање опреме (5,6%).

Цене репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди у IV кварталу 2024. године, у односу на III квартал 2024. године, у просеку се нису мењале.

Табела 13.5. Индекси цена репродукционог материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди

	<u>IV квартал 2024</u> IV квартал 2023	<u>IV квартал 2024</u> III квартал 2024	<u>Ø 2024</u> Ø 2023
Укупно	101,2	100,0	95,5
Производи и услуге за текућу употребу у пољопривреди	101,2	100,0	95,5
Семе	96,2	117,6	89,8
Енергенти	101,5	98,6	105,4
Минерална ђубрива	97,2	97,8	77,4
Средства за заштиту биља	74,4	89,7	78,1
Храна за животиње	103,0	100,8	92,4
Одржавање опреме	105,6	100,4	105,1
Одржавање објеката	106,1	100,2	107,7
Остали производи и услуге	106,6	102,0	104,4
Производи и услуге за инвестиције у пољопривреди	102,8	100,7	102,0
Машине у пољопривреди	102,8	100,7	102,0

13.6. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

Значај пољопривредног сектора посебно се истиче кроз спољнотрговинску размену. Узмимо у обзир да је укупни спољнотрговински салдо био негативан у 2024. години (-9,9 млрд. евра), а у том контексту сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство издваја се као један од ретких са позитивним салдом од 59,5 мил. евра. Ово наглашава виталну улогу овог сектора не само у домаћој производњи и економији већ и у одржавању позитивног доприноса у глобалној трговинској „утакмици“.

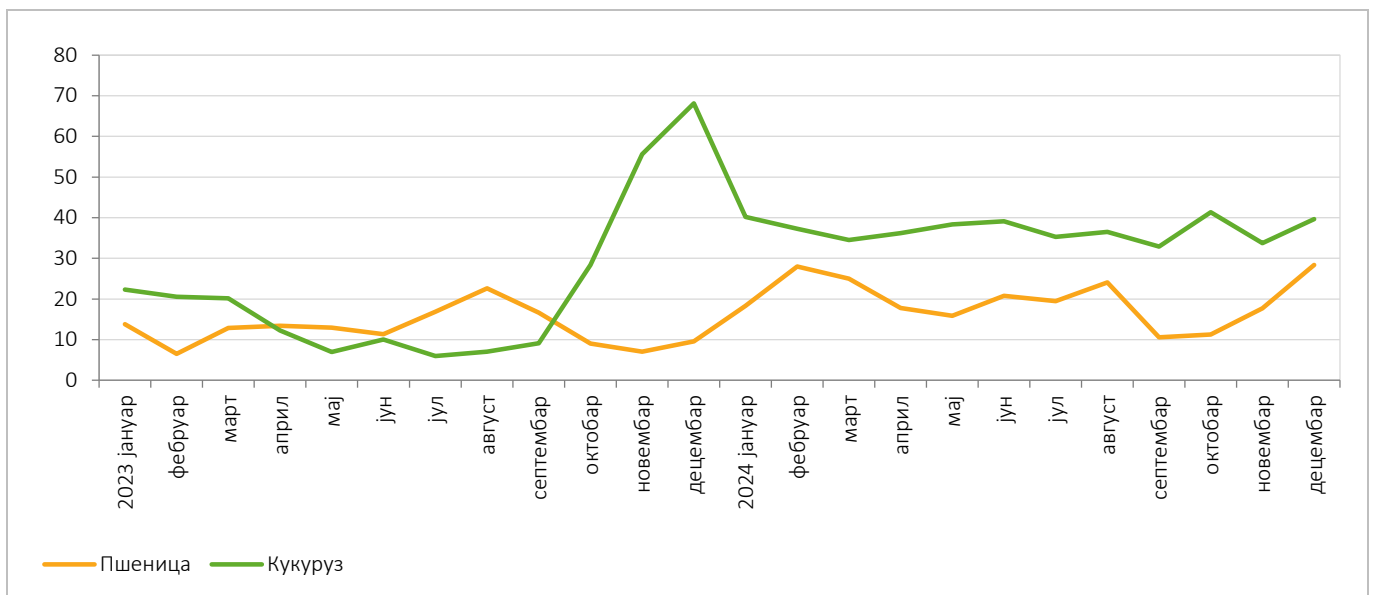
У 2024. години, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство¹⁹ остварио је позитиван спољнотрговински салдо у износу од 59,5 мил. евра. Извоз овог сектора износио је 1,3 млрд. евра, што је за 29% више у односу на 2023. годину, а учешће у укупном извозу у посматраном периоду повећано је са 3,4% на 4,4%, колико је забележено у 2023. години. Увоз сектора у периоду јануар–децембар 2024. године износио је 1,2 млрд. евра, што је за 24,1% више него у истом периоду претходне године, а учешће у укупном увозу повећано је са 2,7% на 3,1%.

Раст извоза у 2024. години највећим делом је последица кумулативног раста од 48,2% у извозу жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, најзаступљеније групе у овом сектору (учешће од 66,3%). Као и код извоза, најзаступљенија група на страни увоза у сектору Пољопривреда, шумарство и рибарство јесте гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица (учешће 21,9%), која је остварила кумулативни раст од 31,3% у 2024. години.

Извоз пшенице у 2024. години износио је 237,1 мил. евра, што представља раст од 55,4% у односу на 2023. годину. Посматрано вредносно, у периоду јануар–децембар 2024. године највише пшенице извезено је у Румунију (56,8% од укупног извоза пшенице), затим у Италију, 20,3%, а потом следе Босна и Херцеговина и Северна Македонија, са учешћем у укупном извозу ове културе од 10% и 5,2%.

Извоз кукуруза у периоду јануар–децембар 2024. године износио је 445,1 мил. евра, што представља раст од 67% у односу на исти период претходне године. Највише кукуруза у 2024. години, посматрано вредносно, извезено је у Румунију, 40,2% од укупног извоза ове културе. У Италију је извезено 23,3%, а затим следе Босна и Херцеговина и Аустрија са 8,8% и 7,6% од укупног извоза ове културе.

Графикон 13.4. Извоз пшенице и кукуруза по месецима (у мил. евра)

¹⁹ Према КД (2010).

14. ПОСЛОВНЕ УСЛУГЕ

Кључни фактор за покретање економије засноване на знању су управо пословне услуге, јер се оне истичу по својој радно интензивној природи, што указује на њихов потенцијални значај као пружаоца нових послова и радних места у будућности. Пословне услуге су категорија економских делатности, које у пословању имају помоћни карактер и код којих не постоји испорука робе и производа у материјалном смислу. Крајњи „производ“ ових делатности није могуће ни складиштити ни транспортовати. Делатност из обухвата пословних услуга карактерише пружање техничке или интелектуалне услуге.

Предузећа, из обухвата пословних услуга, креирају услужне системе и испоручују их својим корисницима. У пословне услуге се убраја широк спектар делатности као што су: саобраћај, информационе, комуникационе и остале пословне услуге (нпр. инжењеринг, правна помоћ, услуге запошљавања, управљање објектима), али не и финансијске услуге.

Приказ података који следи обухвата услуге чији су крајњи корисници махом друга предузећа и/или јавна управа, али и физичка лица и/или домаћинства. Пословне услуге укључују:

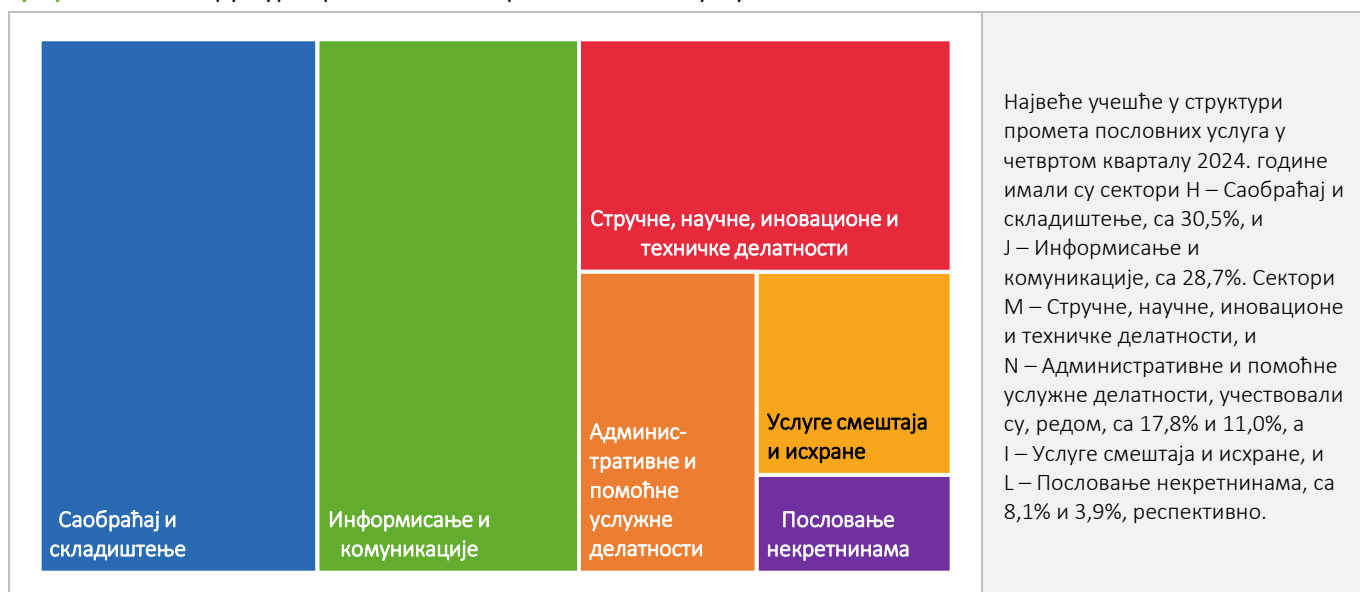
- транспортне услуге, као што су: друмски и железнички саобраћај, складиштење и поштанске/курирске услуге;
- техничке услуге, као што су: инжењеринг, архитектура и техничке студије;
- компјутерске услуге, као што су: дизајн софтвера и управљање базама података;
- друге професионалне услуге, као што су: правне, рачуноводствене, консултантске и менаџерске услуге.

Многе од ових услуга могло би да обавља само предузеће, али њихова куповина (спољно ангажовање) од добављача услуга омогућава предузећу да се фокусира на обављање своје претежне делатности и искористи предности специјализације коју нуде пружаоци услуга. Као такав, ефикасан и успешан сектор пословних услуга може допринети укупној конкурентности привреде.

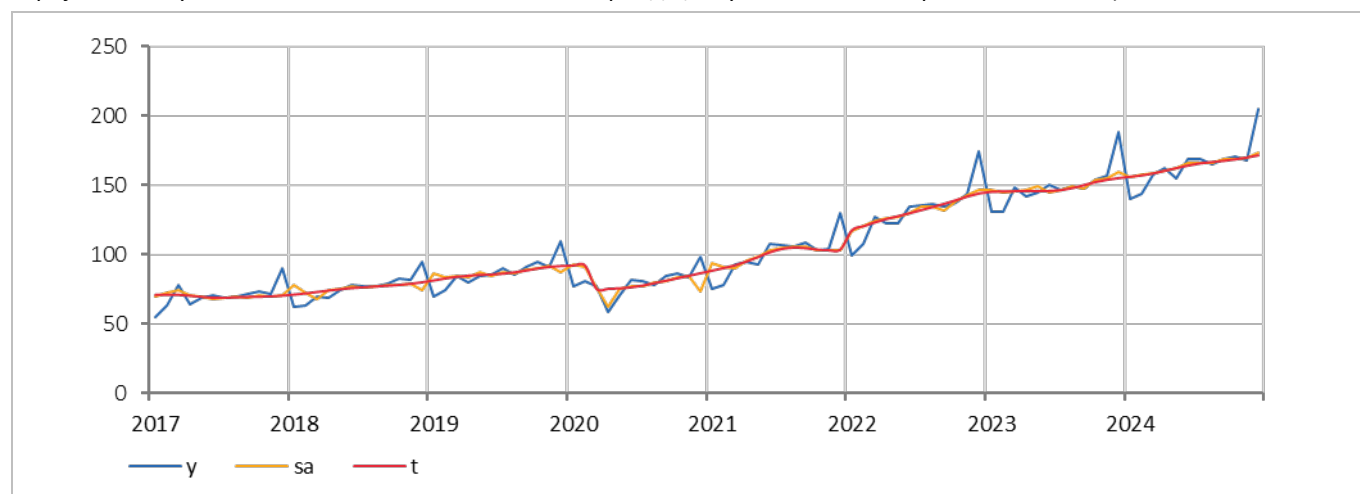
Индекс промета услуга један је од најважнијих показатеља развоја услужних делатности. Користи се за анализу трендова пословног циклуса у услужном делу привреде и као инпут за статистику националних рачуна.

Пословне услуге подразумевају услужне делатности нефинансијске економије, и то делатности, према званичној Класификацији делатности (2010), из сектора: Н – Саобраћај и складиштење (области 49–53); I – Услуге смештаја и исхране (области 55 и 56); J – Информисање и комуникације (области 58–63); L – Пословање некретнинама (област 68); M – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (области 69–74, изузев 72 и 75) и N – Административне и помоћне услужне делатности (области 77–82).

Графикон 14.1. Структура промета по секторима пословних услуга

Графикон 14.2. Компоненте временске серије индекс промета у услужним делатностима (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Током кризе изазване пандемијом коронавируса, која је почела крајем првог квартала 2020. године, битно се променио развојни тренд који је био присутан у серији промета пословних услуга. У другом кварталу 2020. године промет услуга опао је за око 16% у односу на исти квартал 2019. године. Од трећег квартала 2020. године, уследио је период опоравка, да би се, након скоро годину дана, у другом кварталу 2021. године, ниво промета вратио на нивое пре кризе. Постпандемијски дугорочни тренд је стабилан и благо растући.

Укупан остварен промет у пословним услугама у **2024. години** је за 10,2% већи у односу на претходну, 2023. годину. За исти посматрани период, највећи раст промета је забележен у сектору I – Услуге смештаја и исхране (18,7%), а најмањи у сектору H – Саобраћај и складиштење (3,0%).

14.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

Промет пословних услуга у четвртм кварталу 2024. године био је већи за 9,0% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по секторима, највећа стопа раста у четвртм кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом 2023. године, забележена је у секторима N – Административне и помоћне услужне делатности, и I – Услуге смештаја и исхране, 18,3% и 14,5%, редом.

Табела 14.1. Промет пословних услуга, индекси (исти квартал претходне године = 100)

	2022				2023 ¹				2024 ²			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Услуге – укупно	135,4	128,8	126,5	135,3	122,6	115,0	109,4	109,5	107,8	111,0	113,1	109,0
H – Саобраћај и складиштење	126,5	127,6	123,4	148,5	133,4	116,2	110,2	101,7	95,8	104,3	105,4	106,6
I – Услуге смештаја и исхране	185,9	169,1	155,2	175,8	134,8	124,2	118,8	119,2	121,8	121,7	117,6	114,5
J – Информисање и комуникације	132,6	122,1	128,9	125,5	122,2	124,7	113,7	120,7	115,4	109,5	111,9	108,9
L – Пословање некретнинама	126,2	146,3	133,8	137,7	133,4	120,1	121,2	121,2	109,6	101,5	105,1	104,7
M – Стручне, научне, иновационе и технолошке делатности	147,5	124,1	117,2	125,8	103,8	101,9	100,0	106,0	114,0	119,9	127,6	107,1
N – Административне и помоћне услужне делатности	133,2	131,3	127,8	120,9	109,9	104,8	102,2	102,4	111,2	117,2	117,9	118,3

¹ Коначни подаци.

² Претходни подаци.

14.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

Промет пословних услуга у четвртном кварталу 2024. године бележи раст од 8,3% у односу на претходни квартал. Овај раст је највише условљен растом оствареног промета у секторима са највећим учешћем: Н – Саобраћај и складиштење (раст од 4,4%) и Ј – Информисање и комуникације (раст од 17,8%).

Табела 14.2. Промет пословних услуга, индекси (претходни квартал = 100)

	2022				2023 ¹				2024 ²			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Услуге – укупно	99,1	113,9	106,8	112,2	89,9	106,8	101,6	112,3	88,5	110,0	103,5	108,3
Н – Саобраћај и складиштење	110,1	110,1	109,5	111,9	98,9	95,9	103,8	103,2	93,3	104,3	104,9	104,4
Ј – Услуге смештаја и исхране	125,8	119,7	111,1	105,0	96,5	110,3	106,4	105,3	98,6	110,2	102,8	102,5
К – Информисање и комуникације	91,4	110,2	109,2	114,1	89,0	112,4	99,6	121,1	85,1	106,7	101,8	117,8
Л – Пословање некретнинама	103,0	120,6	99,0	112,1	99,7	108,6	99,9	112,1	90,2	100,5	103,4	111,6
М – Стручне, научне, иновац. и техн. дел.	89,8	118,7	97,9	120,6	74,1	116,5	96,1	127,8	79,7	122,5	102,3	107,2
О – Административне и помоћне усл. дел.	91,6	120,0	108,4	101,4	83,3	114,4	105,7	101,7	90,4	120,5	106,4	102,0

¹ Коначни подаци.

² Претходни подаци.

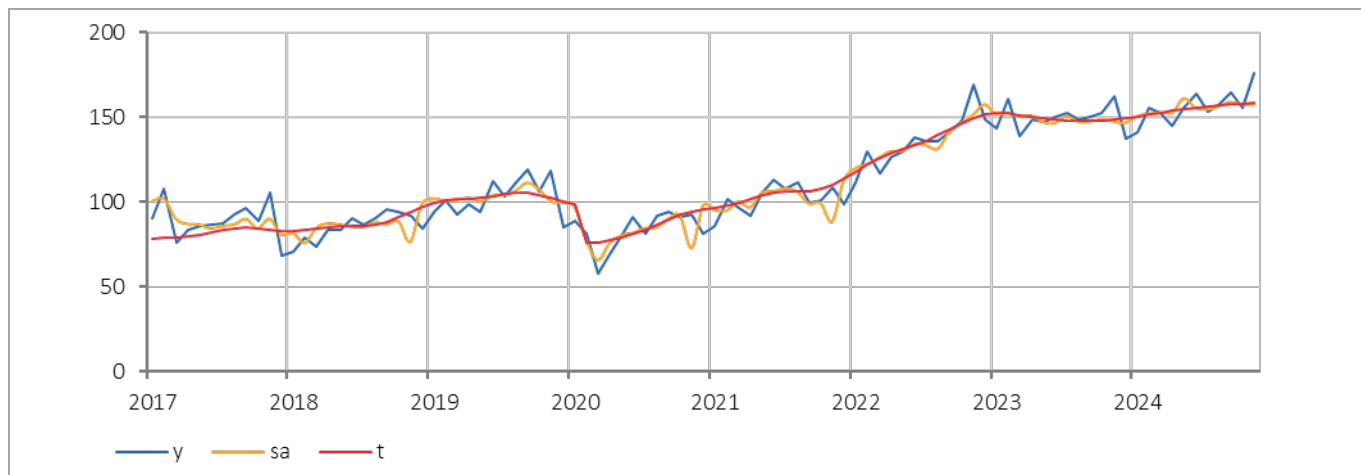
У свим секторима пословних услуга забележен је раст у четвртном кварталу 2024. године у односу на претходни квартал. Највећи раст промета остварен је у секторима Ј – Информисање и комуникације и Л – Пословање некретнинама, 17,8% и 11,6%, редом.

14.3. САОБРАЋАЈ И СКЛАДИШТЕЊЕ (сектор Н)

(учешће од 30,5% у укупном промету пословних услуга у четвртном кварталу 2024. године)

Графикон 14.3. Компоненте временске серије сектора Н – Саобраћај и складиштење

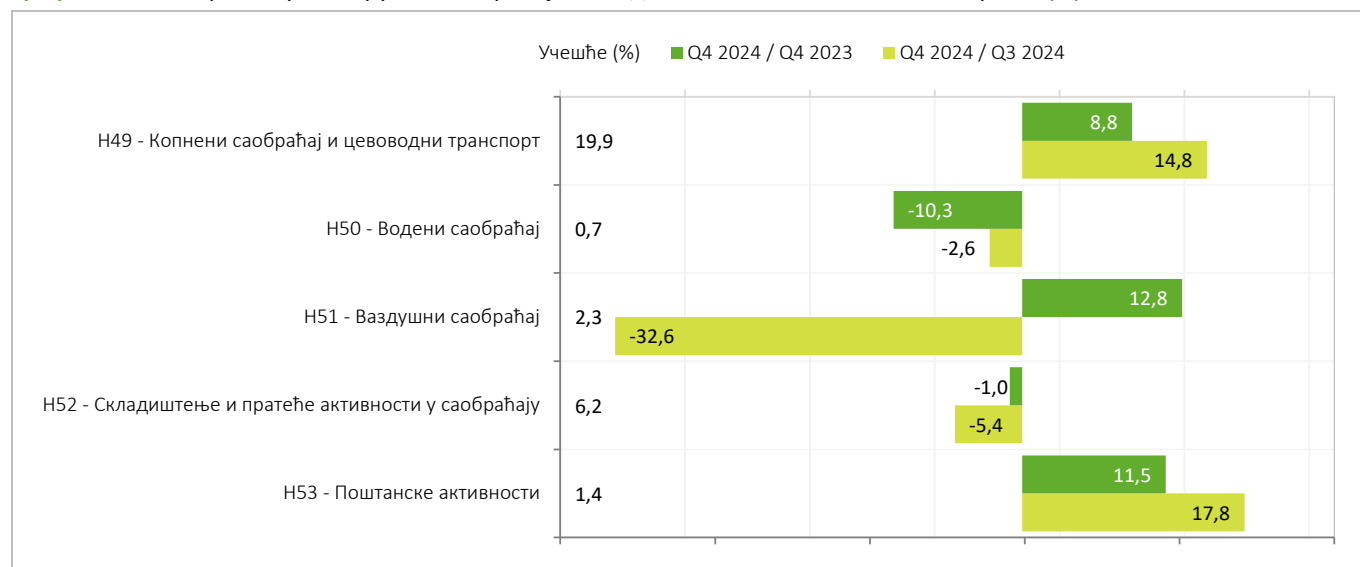
(у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Услуге Саобраћаја и складиштења снажно су погођене пандемијом – забележен је пад од 30% у периоду од фебруара до априла 2020. године. У другој половини 2020. године и током већег дела 2021. године ове делатности су се прилично позитивно развијале, а интензиван тренд раста је настављен све до прве половине 2023. године, након чега је уследио период успореног раста, који је прешао у стагнацију.

У 2024. години промет у сектору Саобраћаја и складиштења већи је за 3,0% него у претходној години.

Графикон 14.4. Промет у сектору Н – Саобраћај и складиштење по областима, стопе раста (%)

Учешће представља процентуални удео промета области делатности у укупном промету пословних услуга у четвртм кварталу 2024. године.

Промет у сектору Саобраћаја и складиштења у четвртм кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, бележи раст од 6,6%. Највећи раст остварен је у областима Н51 – Ваздушни саобраћај, и Н53 – Поштанске активности, редом, 12,8% и 11,5%. Пад промета у односу на исти квартал 2023. године забележен је у областима Н50 – Водени саобраћај (-10,3%), и Н52 – Складиштење и пратеће активности у саобраћају (-1,0%).

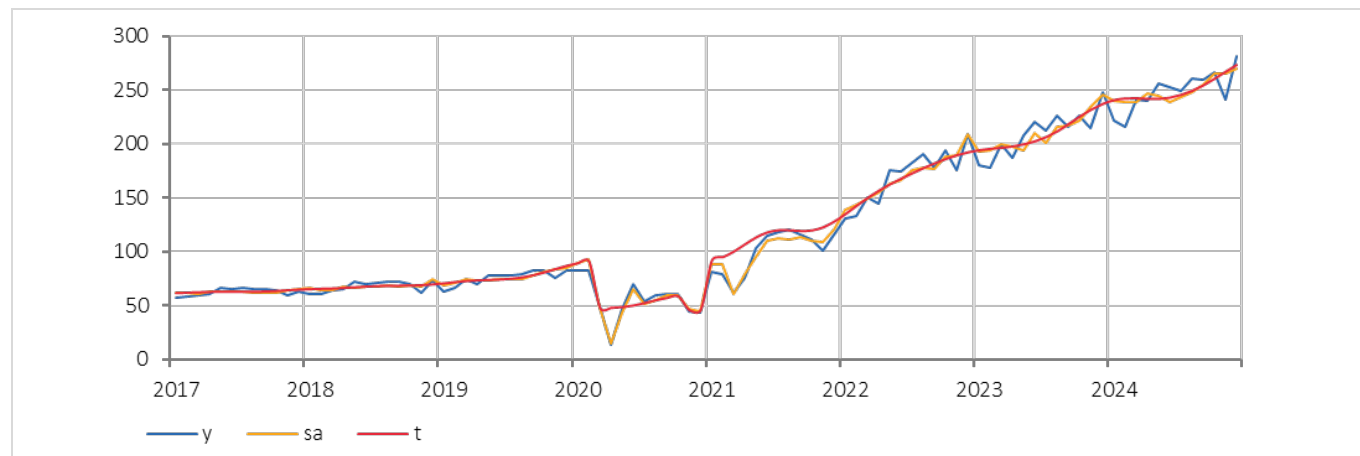
У поређењу са претходним кварталом, у сектору Саобраћаја и складиштења забележен је раст промета од 4,4%. Раст у четвртм кварталу 2024. године, у односу на претходни квартал, остварен је у областима Н53 – Поштанске активности (раст од 17,8%) и Н49 – Копнени саобраћај и цевоводни транспорт (раст од 14,8%). Велики пад промета, од 32,6%, у односу на претходни квартал, забележен је у области Н51 – Ваздушни саобраћај.

14.4. УСЛУГЕ СМЕШТАЈА И ИСХРАНЕ (сектор I)

(учешће од 8,2% у укупном промету пословних услуга у четвртм кварталу 2024. године)

Графикон 14.5. Компоненте временске серије сектора Услуге смештаја и исхране

(у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Услуге смештаја и исхране биле су посебно погођене пандемијом коронавируса. Од фебруара до априла 2020. године промет остварен у овом сектору пословних услуга опао је за више од 80%. Осим првобитног економског шока који је настао избијањем пандемије, бржи и значајнији опоравак овог сектора додатно су отежавале и епидемиолошке мере за сузбијање коронавируса које су увођене током 2020. и 2021. године. Остварени промет у сектору Услуге смештаја и исхране вратио се на ниво пре пандемије крајем 2021. године и од тада бележи интензиван тренд раста.

У периоду јануар–децембар 2024. године, у односу на исти период 2023. године, промет у сектору Услуге смештаја и исхране већи је за 18,7%.

У четвртном кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, промет остварен у области I56 – Делатност припремања и послуживања хране и пића, био је већи за 23,6%, док је у области I55 – Смештај, дошло до пада од 12,1%.

С друге стране, у четвртном кварталу 2024. године, у односу на претходни квартал, забележен је раст промета од 4,7% у области I56 – Делатност припремања и послуживања хране и пића, док је у области I55 – Смештај, забележен пад од 5,7%.

Табела 14.3. Услуге смештаја и исхране, индекси

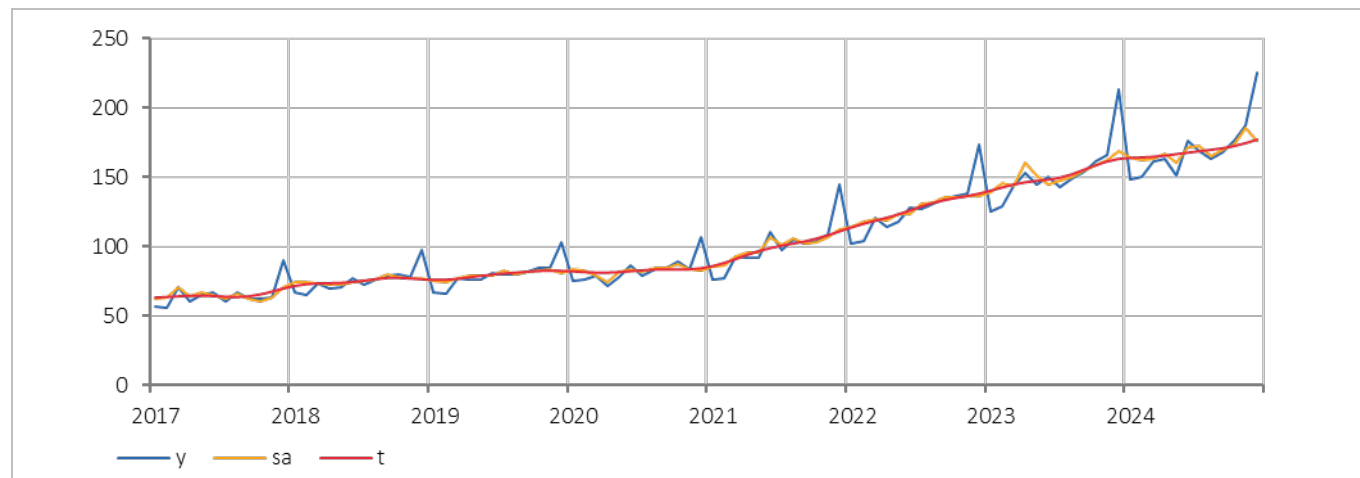
	Q4 2024 Q4 2023	Q4 2024 Q3 2024
Смештај	87,9	94,3
Делатност припремања и послуживања хране и пића	123,6	104,7

14.5. ИНФОРМИСАЊЕ И КОМУНИКАЦИЈЕ (сектор J)

(учешће од 28,7% у укупном промету пословних услуга у четвртном кварталу 2024. године)

Графикон 14.6. Компоненте временске серије сектора Информисање и комуникације

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

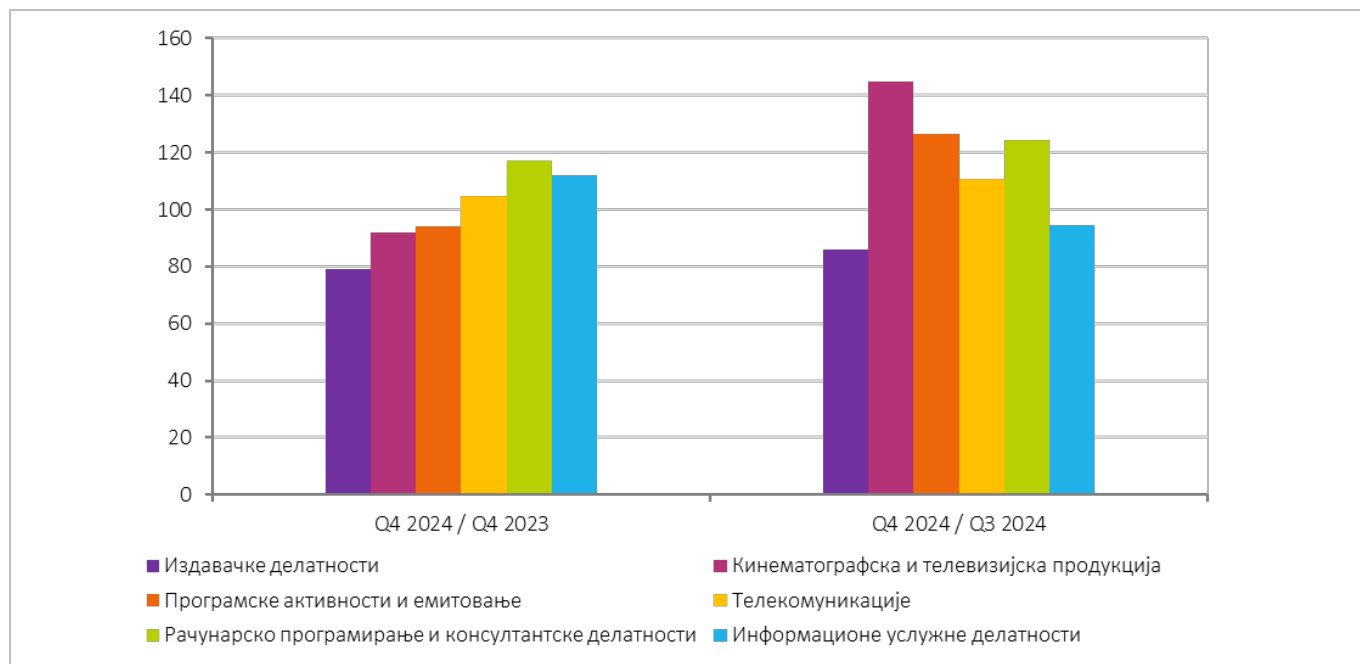
Сектор Информисања и комуникација обухвата производњу и дистрибуцију информација и културних садржаја, делатности којима се пружају телекомуникационе и остале сродне услуге, као и делатности информационе технологије и обраде података и пружање осталих информационих услуга. Ово је једна од ретких области економије која није била погођена кризом коју је изазвала пандемија коронавируса. Сектор J – Информисање и комуникације, карактерише стабилан и растући дугорочни тренд, који је присутан од 2021. године.

У 2024. години промет остварен у сектору Информисања и комуникација већи је за 11,2% у поређењу са 2023. годином.

У четвртном кварталу 2024. године забележен је раст пословања у сектору Информисања и комуникација од 8,9% у односу на исти квартал 2023. године. Највећи раст промета забележен је у области J62 – Рачунарско програмирање и консултантске делатности (17,0%). Приметан је пад обима пословања у области J58 – Издавачке делатности (-21,1%), пад је забележен још и у областима J59 – Кинематографска и телевизијска продукција (-8,1%) и J60 – Програмске активности и емитовање (-6,1%).

У поређењу са претходним кварталом, сектор Информисања и комуникација бележи раст од 17,8%. Највећи раст промета остварен је у J59 – Кинематографска и телевизијска продукција (+44,8%) и J60 – Програмске активности и емитовање (+26,6%). Пад пословања је забележен у областима J58 – Издавачке делатности и J63 – Информационе услужне делатности, редом, -13,9% и -5,4%.

Графикон 14.7. Промет по областима сектора Информисања и комуникација, индекси

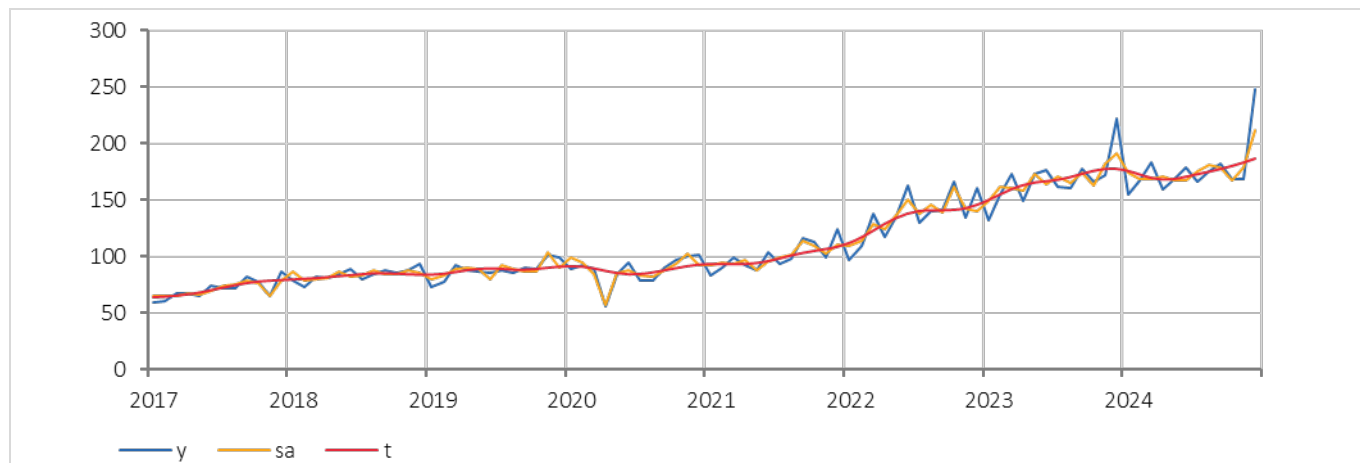

14.6. ПОСЛОВАЊЕ НЕКРЕТНИНАМА (сектор L)

(учешће од 3,9% у укупном промету пословних услуга у четвртм кварталу 2024. године)

Криза изазвана пандемијом коронавируса имала је негативан утицај и на развој делатности пословања некретнинама. Индекс промета пословања некретнинама забележио је пад од 40% од фебруара до априла 2020. године. Осим првобитног економског шока, остварени промет у овом сектору се убрзо вратио на ниво пре пандемије и од тада бележи стабилан тренд раста.

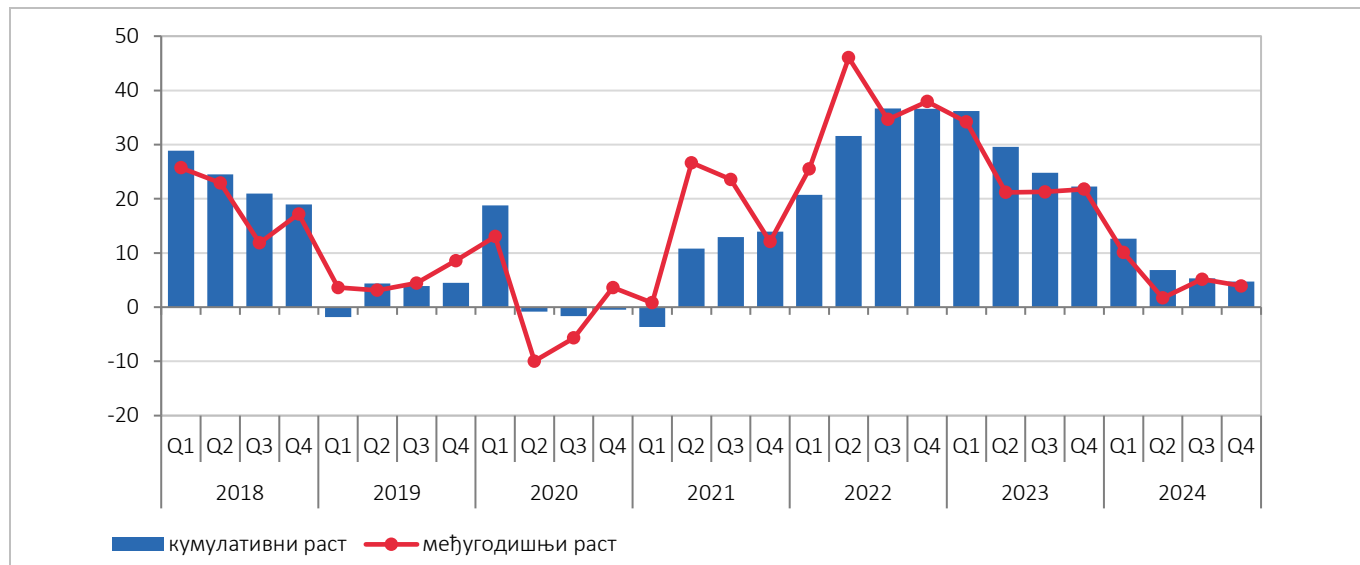
Графикон 14.8. Компоненте временске серије сектора Пословање некретнинама (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

У периоду јануар–децембар 2024. године, у односу на исти период 2023. године, промет у сектору Пословања некретнинама већи је за 5,1%.

У сектору Пословање некретнинама реализовани промет у четвртм кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом 2023. године, већи је за 4,7%, док је у поређењу са претходним кварталом забележен раст од 11,6%.

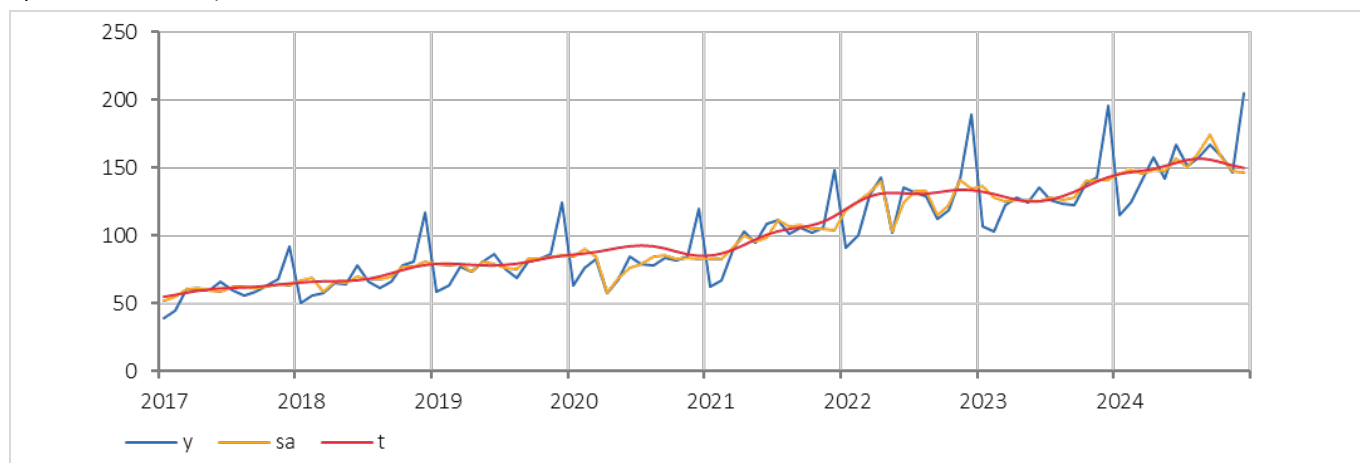
Графикон 14.9. Кумулативне и међугодишње стопе раста у пословању некретнинама (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – квартал у односу на исти квартал претходне године)

14.7. СТРУЧНЕ, НАУЧНЕ, ИНОВАЦИОНЕ И ТЕХНИЧКЕ ДЕЛАТНОСТИ (сектор М) (учешће од 17,8% у укупном промету пословних услуга у четвртном кварталу 2024. године)

Пословне услуге не обухватају све делатности из сектора М – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности. Према европској дефиницији²⁰, у услужне делатности убрајају се области М69 – Правни и рачуноводствени послови, М71 – Архитектонске и инжењерске делатности, М73 – Рекламирање и истраживање тржишта, М74 – Остале стручне, научне и техничке делатности, и грана М70.2 – Менаџерски консултантски послови; остале делатности из сектора М нису у обухвату пословних услуга.

Графикон 14.10. Компоненте временске серије сектора Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (у – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

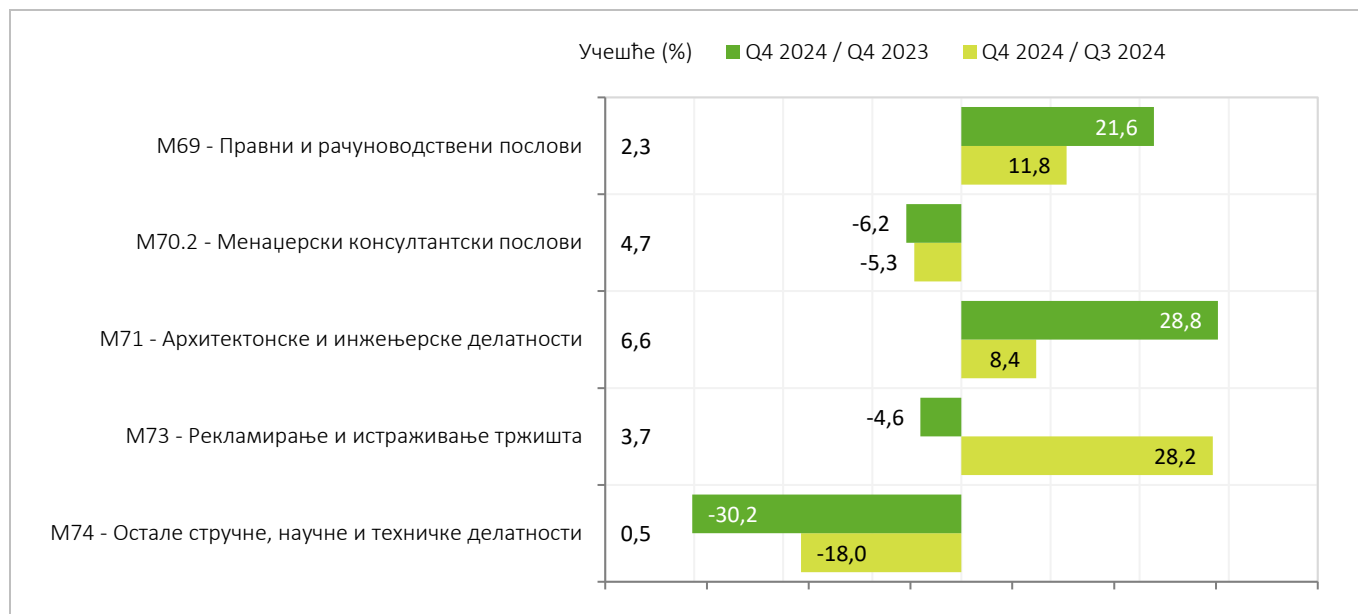
Сектор Стручне, научне, иновационе и техничке делатности обухвата специјализоване стручне и техничке делатности, а за њихово извођење неопходан је висок ниво обучености, поседовање специјализованих знања и стручности, које се

²⁰ Избор сектора, области и грана делатности, који спадају у Пословне услуге, прописан је Уредбом о Европским пословним статистикама 2019/2152 Европског парламента и Савета (European Business Statistics [EBS] Regulation [EU] 2019/2152) и Општим имплементационим актом 2020/1197 Европске Комисије о утврђивању техничких спецификација у складу са поменутом уредбом (Commission Implementing Regulation 2020/1197, General Implementing Act).

корисницима стављају на располагање. Криза изазвана пандемијом коронавируса имала је негативан утицај и на развој пословања у овом сектору – забележен је пад од 24% у периоду од фебруара до априла 2020. године. Пословање у овим делатностима се, након првобитног економског шока, у кратком року вратио на ниво пре избијања пандемије и од тада бележи стабилан и растући дугорочни тренд.

У 2024. години промет у сектору Стручних, научних, иновационих и техничких делатности већи је за 16,6% у поређењу са прометом из претходне године.

Графикон 14.11. Промет у сектору Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, стопе раста (%)

Учешће представља процентуални удео промета области делатности у укупном промету пословних услуга у четвртном кварталу 2024. године.

Сектор Стручне, научне, иновационе и техничке делатности је сектор у којем је забележен раст промета у четвртном кварталу 2024. године, у односу на промет из истог квартала претходне године, од 7,1%, раст је остварен и у поређењу са претходним кварталом (+7,2%).

Посматрано по основним агрегатима КД (2010), у четвртном кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом 2023. године, раст је остварен у областима М71 – Архитектонске и инжењерске делатности (+ 28,8%) и М69 – Правни и рачуноводствени послови (21,6%). Највећи пад, од 30,2%, је забележен у области М74 – Остале стручне, научне и техничке делатности.

С друге стране, у поређењу са трећим кварталом 2024. године, промет је у четвртном кварталу био већи у областима М73 – Рекламирање и истраживање тржишта (+28,2%), М69 – Правни и рачуноводствени послови (11,8%) и М71 – Архитектонске и инжењерске делатности (8,4%). У осталим агрегатима КД (2010) из обухвата овог сектора промет остварен у четвртном кварталу 2024. године бележи пад у односу на претходни квартал.

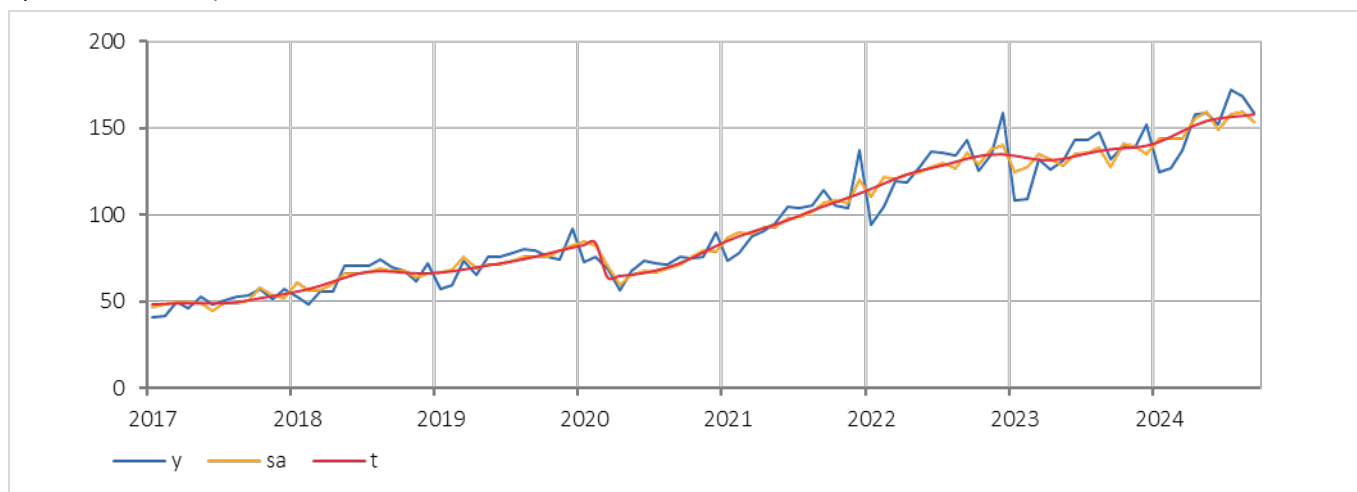
14.8. АДМИНИСТРАТИВНЕ И ПОМОЋНЕ УСЛУЖНЕ ДЕЛАТНОСТИ (сектор N)

(учешће од 11,0% у укупном промету пословних услуга у четвртном кварталу 2024. године)

Делатности из сектора N – Административне и помоћне услужне делатности, такође су биле јако погођене кризом изазваном пандемијом коронавируса. Економски утицај пандемије и уведеног ванредног стања средином марта 2020. године био је изузетно негативан – промет у априлу 2020. године био је за 25% мањи него промет у месецу непосредно пре епидемије (фебруар 2020. године). Захваљујући чињеници да су предузећа у овим делатностима брзо прилагодила пословање новонасталим околностима и епидемиолошким мерама, након првобитног шока, дошло је до брзе стабилизације и опоравка овог дела привреде. Већ у трећем кварталу 2020. године остварени промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности вратио се на ниво на којем је био пре почетка пандемије, и у наредном периоду је настављен позитиван тренд.

У периоду јануар–децембар 2024. године, у односу на исти период 2023. године, промет у сектору Административних и помоћних услужних делатности већи је за 16,4%.

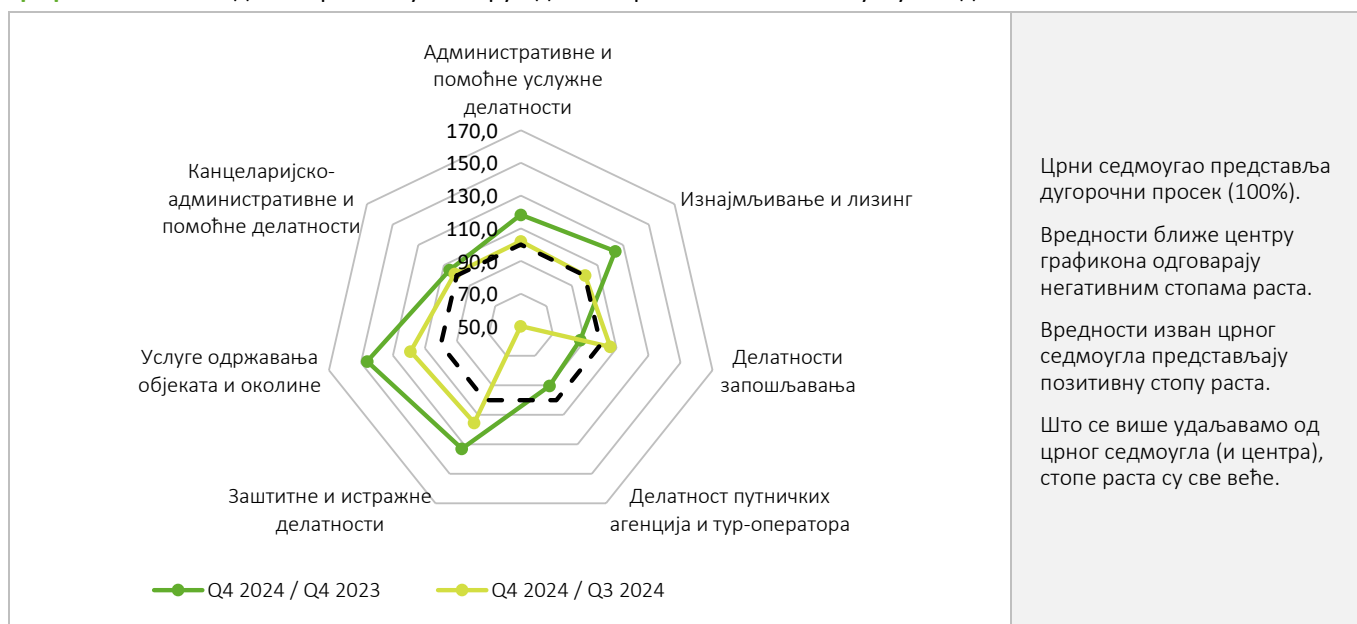
Графикон 14.12. Компоненте временске серије сектора Административне и помоћне услужне делатности (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

У четвртм кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности бележи раст од 18,3%. Области у којима су остварени најзначајнији позитивни резултати у четвртм кварталу 2024. године, у односу на исти квартал 2023. године, јесу: N81 – Услуге одржавања објеката и околине (46,1%; учешће у сектору N је 17,7%), и N80 – Заштитне и истражне делатности (32,9%; учешће у сектору N је 28,4%). Пад је забележен у областима N78 – Делатности запошљавања, и N79 – Делатност путничких агенција и тур-оператора, 12,8% и 9,6%, редом.

Промет у сектору Административне и помоћне услужне делатности у четвртм кварталу 2024. године већи је за 2,0% у односу на промет из претходног квартала. У четвртм кварталу 2024. године, у односу на претходни квартал, посматрано по областима, највећи раст је забележен у области N81 – Услуге одржавања објеката и околине (19,0%), а најмањи у N77 – Изнајмљивање и лизинг (0,2%). Пад од 50,1% је забележен у области N79 – Делатност путничких агенција и тур-оператора, који у сектору N учествује са 5,5%.

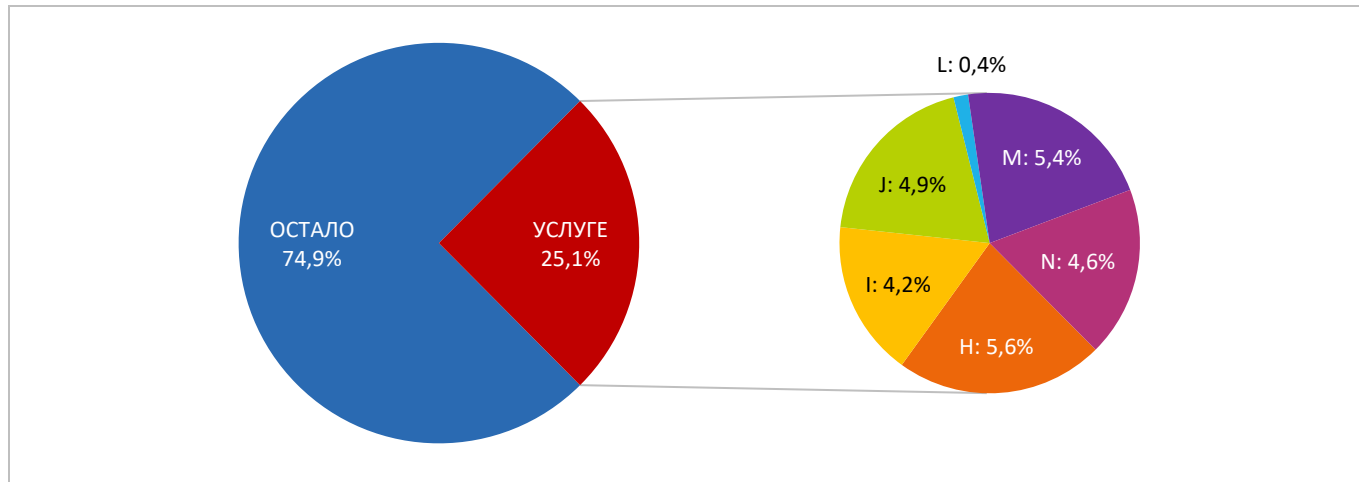
Графикон 14.13. Индекси промета у сектору Административне и помоћне услужне делатности

14.9. БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ²¹ У ПОСЛОВНИМ УСЛУГАМА

У четвртном кварталу 2024. године, преко 585 хиљада лица било је запослено у делатностима пословних услуга у Републици Србији. Другим речима, сваки четврти регистровани запослени (у правним лицима, лица која самостално обављају делатност, предузетници и запослени код њих) обављао је послове из обухвата пословних услуга.

Графикон 14.14. Регистрована запосленост – учешће пословних услуга у укупном броју запослених у Републици Србији

Запослени у услужним делатностима су скоро уједначено распоређени по секторима из обухвата пословних услуга, осим сектора L – Пословање некретнинама, у којем је запослено само 1,6% (око девет хиљада) од укупног броја регистрованих запослених у пословним услугама. Од осталих, сектори Н – Саобраћај и складиштење, и М – Стручне, научне, иновационе и техничке делатности, запошљавају преко 125 хиљада радника, док у сектору I – Услуге смештаја и исхране, ради преко 95 хиљада лица.

НАПОМЕНА

Промет у услужним делатностима дефинише се као укупан износ који предузеће обрачунава (фактурише) за продату робу или за обављене услуге, и одговара тржишној продаји робе или услуга које су испоручене трећим лицима.

Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално-правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

²¹ На основу званичне статистике *регистрована запосленост* у правним лицима, лица која самостално обављају делатност, предузетници и запослени код њих.

15. САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

Статистика саобраћајних услуга обухвата статистику главних грана саобраћаја: друмски саобраћај, железнички саобраћај, градски саобраћај, саобраћај на унутрашњим пловним путевима, ваздушни саобраћај и цевоводни саобраћај. Најважнији индикатори кретања у статистици саобраћаја су: број превезених путника и број путничких километара (пкм) за превоз путника и количина превезене робе и број тонских километара (ткм) за превоз робе.

Статистика поштанских активности и телекомуникационих услуга обухвата статистику броја пошиљки и уплата, односно броја минута у фиксној и мобилној мрежи, и броја послатих порука.

Да би се омогућило упоређивање превозних услуга између грана саобраћаја, успостављен је индекс физичког обима саобраћајних услуга, и на основу њега се може посматрати развој целе саобраћајне гране или читаве делатности саобраћаја и телекомуникација. **Индекси физичког обима саобраћајних услуга** израчунавају се на основу пондерисаних **путничких (пкм) и тонских (ткм) километара** сваке гране саобраћаја посебно. Рад у свакој грани саобраћаја, исказан у путничким и тонским километрима, различито је пондерисан, у зависности од примењених технолошких и економских критеријума.

Квартални индекс физичког обима саобраћаја бележи раст од 2,5% у четвртном кварталу 2024. године у поређењу са истим кварталом претходне године, и пад од 23,0% у поређењу са претходним кварталом.

У периоду јануар–децембар 2024. године индекс физичког обима саобраћаја је већи за 5,7% у односу на исти период 2023. године.

Табела 15.1. Индекси физичког обима услуга

	Q4 2024 Q4 2023	Q4 2024 Q3 2024	Q4 2024 Ø 2023
САОБРАЋАЈ – УКУПНО¹	102,5	77,0	100,1
Железнички саобраћај ¹	106,7	112,3	107,1
Друмски саобраћај ¹	101,9	98,2	103,4
Градски саобраћај ¹	98,7	104,9	104,1
Цевоводни саобраћај ¹	102,1	114,0	115,0
Саобраћај унутрашњим пловним путевима ¹	131,8	147,5	110,3
Ваздушни саобраћај ¹	103,2	63,4	96,8
Путнички саобраћај ¹	102,7	70,1	98,9
Теретни саобраћај ¹	102,3	101,6	103,4
Поштанске активности²	86,8	104,2	92,5
Телекомуникације²	101,8	107,6	105,0

¹ Индекси су израчунати на бази пондерисаних путничких и тонских километара.

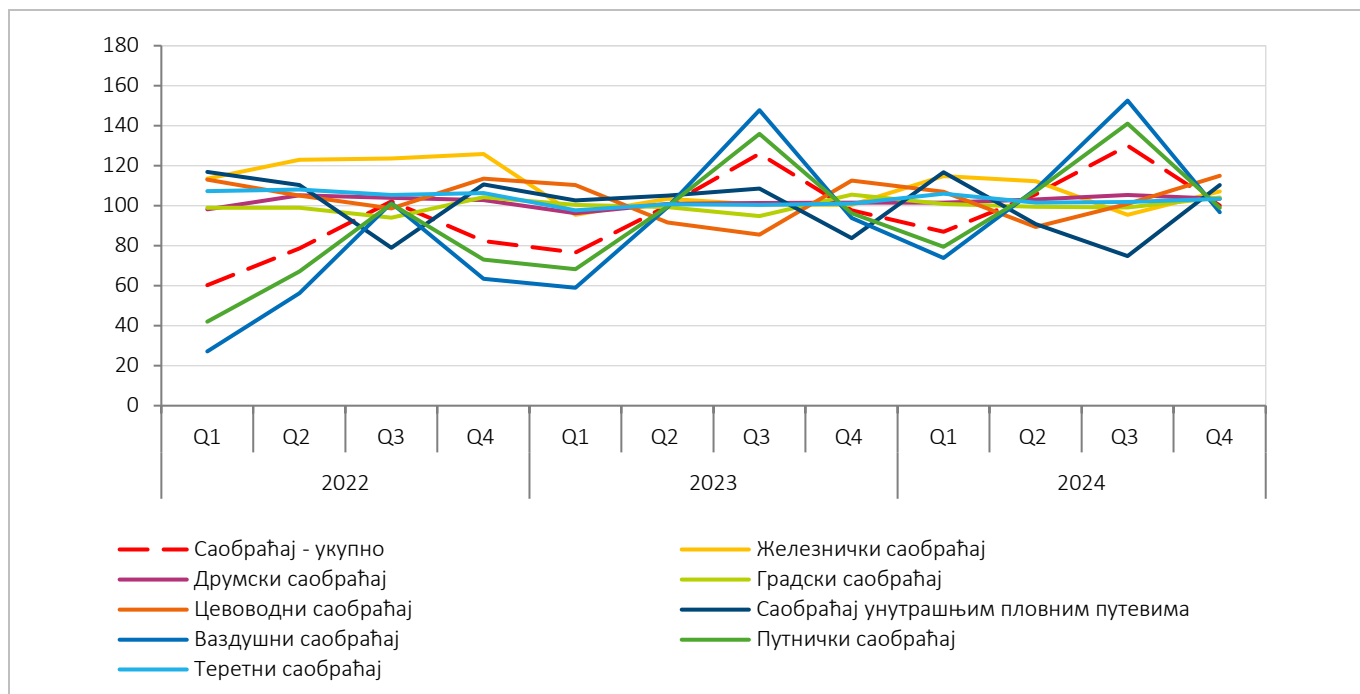
² Индекси су израчунати на бази пондерисаних поштанских и телекомуникационих услуга.

У четвртном кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, индекси физичког обима путничког и теретног саобраћаја бележе раст од 2,7% и 2,3%, редом. У истом посматраном периоду, индекс физичког обима поштанских активности бележи пад од 13,2% а индекс телекомуникационих услуга раст од 1,8%.

Када се четврти квартал 2024. године упореди са претходним кварталом, уочава се да индекс физичког обима путничког саобраћаја бележи пад од 29,9% а индекс физичког обима теретног саобраћаја раст од 1,6%. У истом посматраном периоду, индекси физичког обима поштанских активности и телекомуникационих услуга бележе раст од 4,2% и 7,6%, редом.

У периоду јануар–децембар 2024. године, у односу на исти период 2023. године, индекс физичког обима поштанских активности мањи је за 5,8%, док је индекс телекомуникационих услуга већи за 0,3%. У истом посматраном периоду, индекси физичког обима путничког и теретног саобраћаја бележе раст од 6,7% и 3,2%, редом.

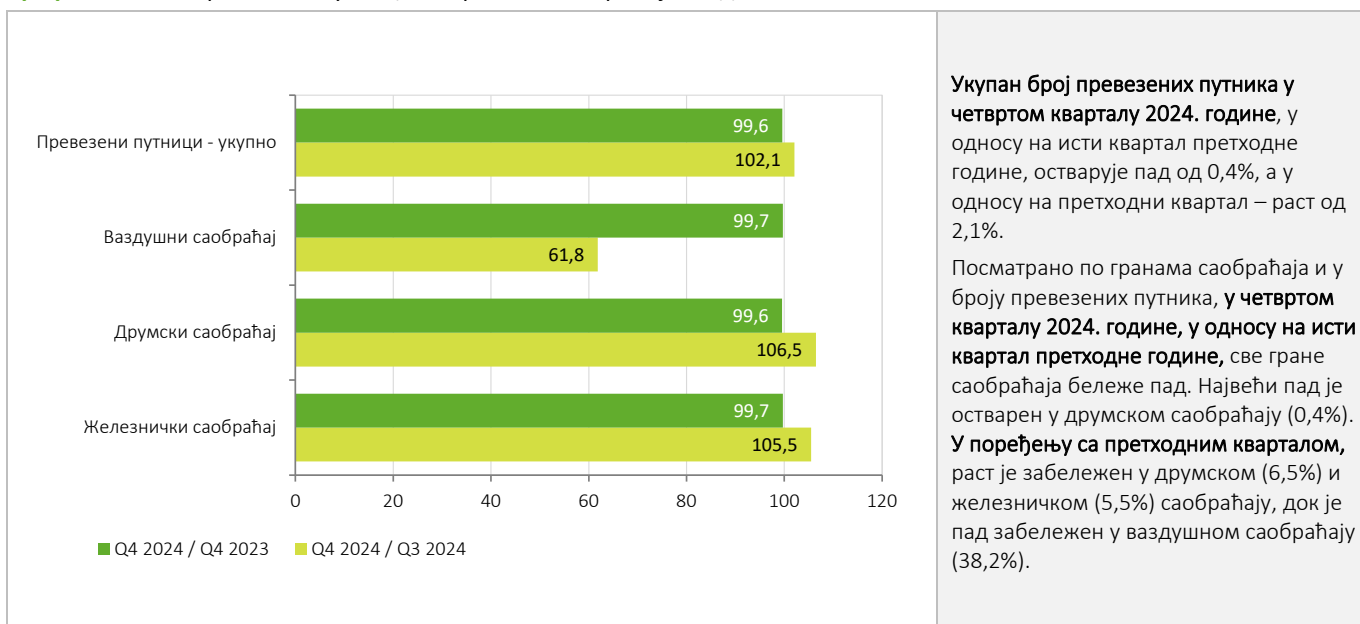
Графикон 15.1. Квартални индекс физичког обима саобраћаја, 2023=100

15.1. ПУТНИЧКИ САОБРАЋАЈ

У периоду јануар–децембар 2024. године укупан број превезених путника је за 2,9% већи него у истом периоду 2023. године. За исти посматрани период, све гране саобраћаја бележе раст у броју превезених путника. Највећи раст је забележен у железничком саобраћају (11,5%).

Графикон 15.2. Превезени путници по гранама саобраћаја, индекси

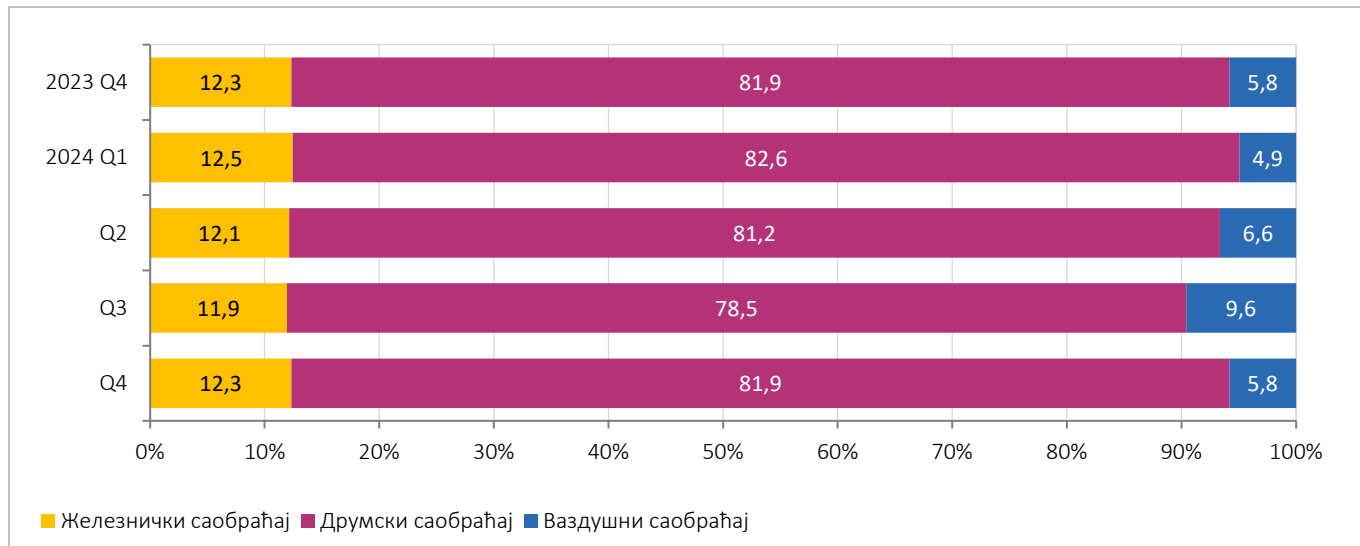

Укупан број превезених путника у четвртм кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, остварује пад од 0,4%, а у односу на претходни квартал – раст од 2,1%.

Посматрано по гранама саобраћаја и у броју превезених путника, у четвртм кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, све гране саобраћаја бележе пад. Највећи пад је остварен у друмском саобраћају (0,4%). У поређењу са претходним кварталом, раст је забележен у друмском (6,5%) и железничком (5,5%) саобраћају, док је пад забележен у ваздушном саобраћају (38,2%).

Посматрано по гранама саобраћаја, у четвртом кварталу 2024. године, највећи број путника (81,9%) превезен је друмским, а свега 5,8% ваздушним саобраћајем.

Графикон 15.3. Структура броја превезених путника по гранама саобраћаја (%)

У периоду јануар–децембар 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, остварен је раст у броју путничких километара од 6,9%. За исти посматрани период, највећи раст бележи железнички (10,8%), а најмањи друмски (5,7%) саобраћај.

У четвртом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, железнички саобраћај бележи пад (3,4%) у броју путничких километара. Раст је забележен у друмском (4,2%) и ваздушном (3,2%) саобраћају.

У поређењу са претходним кварталом, све гране саобраћаја бележе пад у броју путничких километара. Најмањи пад је забележен у друмском (1,1%), а највећи у ваздушном (37,0%) саобраћају.

Табела 15.2. Путнички километри, индекси

	Q4 2024 Q4 2023	Q4 2024 Q3 2024
Путнички километри – укупно	103,3	78,2
Железнички саобраћај	96,6	95,3
Друмски саобраћај	104,2	98,9
Ваздушни саобраћај	103,2	63,0

У периоду јануар–децембар 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију већи је за 5,1%, односно 4,3%. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила и путника из Републике Србије већи је за 2,6%, односно 3,4%.

Укупан број путничких моторних возила која су ушла у Републику Србију у четвртом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, већи је за 12,0%, док је укупан број путника већи за 12,7%. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила и путника из Републике Србије већи је за 8,6%, односно 10,7%.

У четвртом кварталу 2024. године, у односу на претходни период, укупан број путничких моторних возила и путника који су ушли у Републику Србију мањи је за 34,9%, односно за 43,1%. За исти посматрани период, излаз путничких моторних возила и путника из Републике Србије мањи је за 40,3%, односно за 48,1%.

Најфреквентније стране регистрације путничких моторних возила на уласку у Републику Србију и изласку из Републике Србије припадају земљама: Немачка, Мађарска, Аустрија, Румунија, Босна и Херцеговина и Северна Македонија.

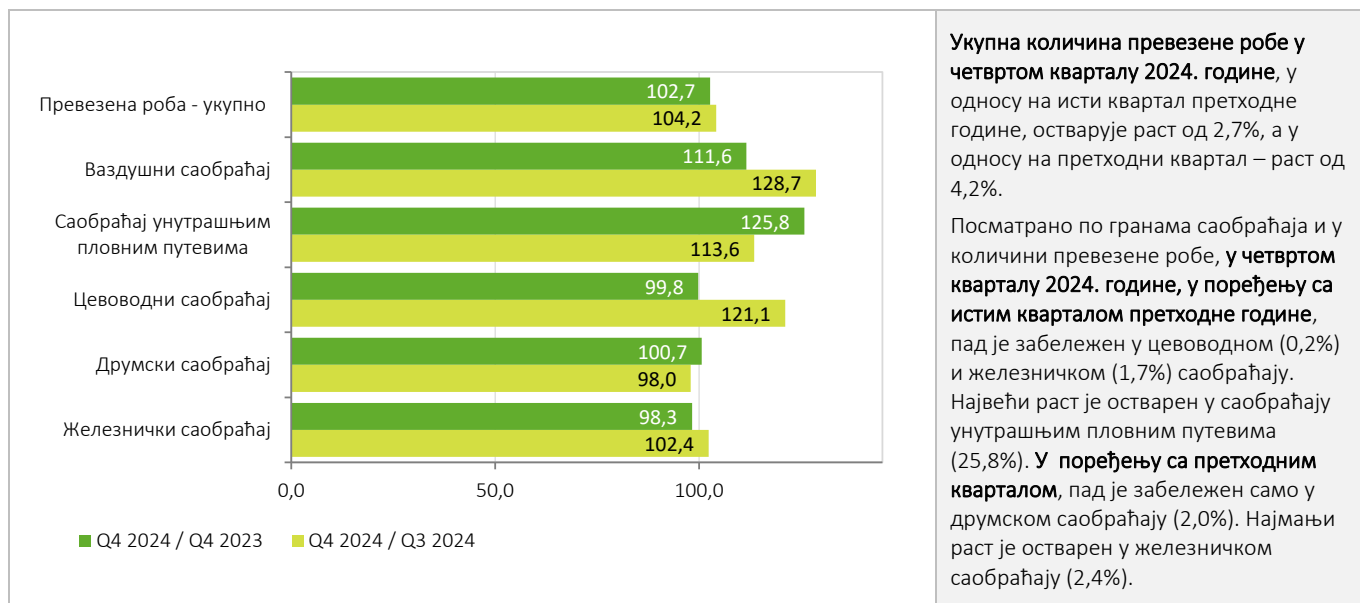
Табела 15.3. Најфреквентније стране регистрације путничких моторних возила на уласку у Републику Србију и изласку из Републике Србије у четвртном кварталу 2024. године

Улаз		Излаз	
стране регистрације	број путничких моторних возила, у хиљадама	стране регистрације	број путничких моторних возила, у хиљадама
Румунија	66,7	Немачка	61,2
Немачка	63,4	Мађарска	43,2
Мађарска	48,9	Аустрија	37,1
Аустрија	42,6	Босна и Херцеговина	36,4
Босна и Херцеговина	35,0	Северна Македонија	32,2

15.2. ТЕРЕТНИ САОБРАЋАЈ

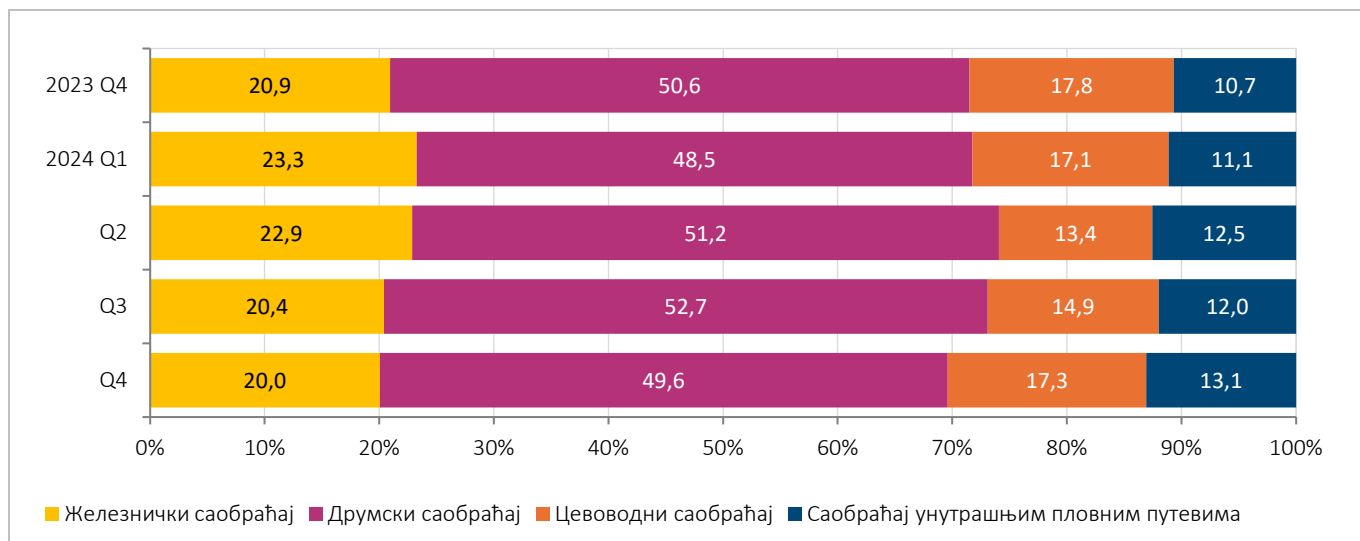
У периоду јануар–децембар 2024. године укупна количина превезене робе је за 2,7% већа у односу на исти период 2023. године. За исти посматрани период, највећи раст у количини превезене робе бележи ваздушни саобраћај (25,0%), док је пад забележен само у саобраћају унутрашњим пловним путевима (2,7%).

Графикон 15.4. Превезена роба по гранама саобраћаја, индекси

Укупна количина превезене робе у четвртном кварталу 2024. године, посматрано по гранама саобраћаја, распоређена је на следећи начин: 49,6% робе превезено је друмским, 20,0% железничким, 17,3% цевоводним саобраћајем, а 13,1% саобраћајем унутрашњим пловним путевима.

Графикон 15.5. Структура количине превезене робе по гранама саобраћаја (%)

⚠ Подаци о ваздушном саобраћају нису исказани на графикону због малих вредности.

У периоду јануар–децембар 2024. године, у поређењу са истим периодом 2023. године, остварен је раст у броју тонских километара од 2,7%. За исти посматрани период, највећи раст бележи ваздушни саобраћај (27,8%), док је пад забележен само у саобраћају унутрашњим пловним путевима (1,8%).

У четвртом кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, саобраћај унутрашњим пловним путевима бележи највећи раст у броју тонских километара (31,8%), док је најмањи раст забележен у ваздушном саобраћају (0,6%).

С друге стране, у четвртом кварталу 2024. године, у односу на претходни квартал, пад је забележен само у друмском саобраћају (2,1%). Највећи раст забележен је у саобраћају унутрашњим пловним путевима (47,5%).

Табела 15.4. Тонски километри, индекси

	Q4 2024 Q4 2023	Q4 2024 Q3 2024
Тонски километри – укупно	105,2	106,0
Железнички саобраћај	109,4	117,4
Друмски саобраћај	101,0	97,9
Цевоводни саобраћај	102,1	113,9
Саобраћај унутрашњим пловним путевима	131,8	147,5
Ваздушни саобраћај	100,6	134,8

Укупна количина претовареног терета у четвртом кварталу 2024. године смањена је за 21,7% у односу на исти квартал претходне године.

Табела 15.5. Претовар терета, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Претоварене тоне	82,0	111,0	79,4	112,5	95,8	74,5	112,2	92,6	84,4	89,4	84,5	78,3

15.3. ПОШТАНСКЕ АКТИВНОСТИ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ

У периоду јануар–децембар 2024. године пакетске и експрес поштиљке бележе раст од 5,8% и 12,2%, редом, а писмоносне поштиљке и услуге платног промета пад од 8,2% и 4,8%, редом, у односу на исти период 2023. године.

У четвртном кварталу 2024. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, експрес поштиљке бележе раст од 19,5%. За исти посматрани период, услуге платног промета, писмоносне и пакетске поштиљке бележе пад од 2,4%, 19,4% и 28,0%, редом.

Услуга слања пакетских поштиљки остварила је експоненцијални раст у годинама пандемије коронавируса (2020–2021), и од 2020. до средине 2024. године имала је примат у поштанским активностима. У последња два квартала, услуга слања пакетских поштиљки бележи знатан пад, док услуга слања експрес поштиљки преузима примат у поштанским активностима.

Табела 15.6. Поштанске активности, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Писмоносне поштиљке	116,4	89,2	87,1	89,2	74,4	91,4	92,6	106,9	87,9	103,8	96,0	80,6
Пакетске поштиљке	158,7	115,4	155,6	222,2	190,2	156,4	195,5	119,5	120,7	155,4	81,7	72,0
Експрес поштиљке	99,1	102,3	100,4	93,9	98,9	96,0	102,0	105,3	104,2	106,4	117,6	119,5
Платни промет	97,1	88,9	93,4	89,0	95,3	95,5	95,6	94,0	95,3	93,8	94,3	97,6

У периоду јануар–децембар 2024. године забележен је пад од 24,1% у броју остварених минута у фиксној мрежи, раст од 0,3% у броју минута полазних позива и пад од 17,4% у броју кратких порука у мобилној мрежи у односу на исти период 2023. године.

У области телекомуникација присутан је тренд пада броја остварених минута у фиксној мрежи. У четвртном кварталу 2024. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је пад од 27,4%. За исти посматрани период, пад је забележен и у мобилној мрежи у броју послатих кратких порука (15,6%), док је у броју минута полазних позива остварен раст од 1,9%.

Табела 15.7. Телекомуникације, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2022				2023				2024			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Фиксна мрежа, минути	83,6	82,5	84,7	77,8	78,1	87,3	88,1	92,0	80,0	75,2	75,6	72,6
Мобилна мрежа – полазни позиви, минути	99,0	97,6	97,8	96,8	97,1	100,4	101,0	100,0	101,7	99,2	98,3	101,9
Мобилна мрежа – послате кратке поруке	100,9	97,5	90,7	92,1	90,0	88,8	88,4	84,5	82,2	82,4	81,7	84,4

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 82
Тираж: 20
Периодика излажења: квартална

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ;
одговара Бранко Јосиповић ; уредник Катарина Станчић. -
2004 (март) - . - Београд : Републички завод за статистику,
2004- (Београд : Републички завод за статистику). - 27 cm

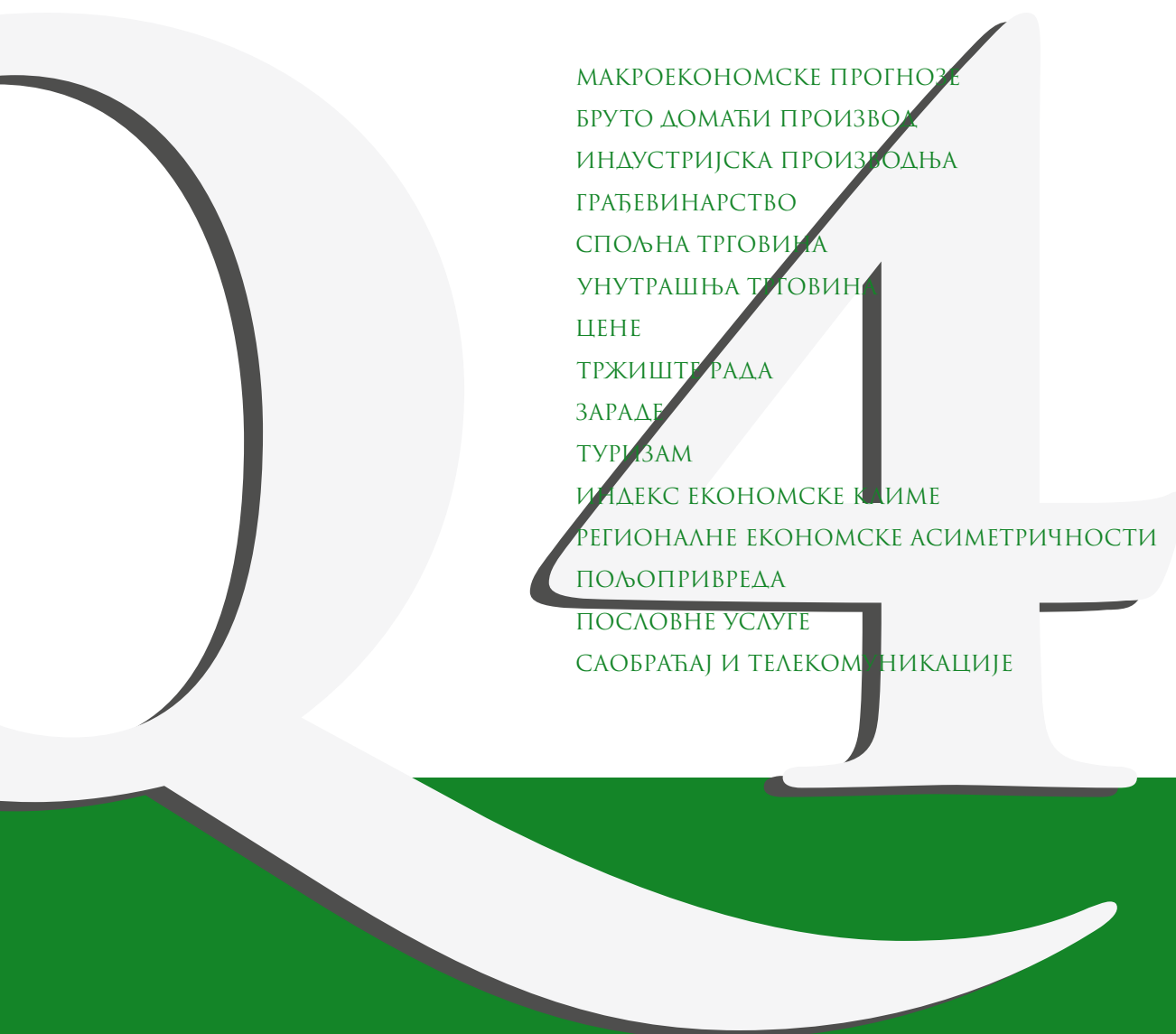
Тромесечно.

Доступно и на: <https://www.stat.gov.rs/sr-cyrl/publikacije/?d=8&r=>

Је наставак: *Економски тренд* = ISSN 0354-1401

ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички завод за
статистику

COBISS.SR-ID 114642700

МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ
БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА
ГРАЂЕВИНАРСТВО
СПОЉНА ТРГОВИНА
УНУТРАШЊА ТРГОВИНА
ЦЕНЕ
ТРЖИШТЕ РАДА
ЗАРАДЕ
ТУРИЗАМ
ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ
РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ
ПОЉОПРИВРЕДА
ПОСЛОВНЕ УСЛУГЕ
САОБРАЋАЈ И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ